

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih SOYKAN

Danışman
Doç. Dr. Murat GÖKALP

SAMSUN

2021

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE
GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Fatih SOYKAN

Danışman

Doç. Dr. Murat GÖKALP

SAMSUN

2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Fatih SOYKAN tarafından, **Doç. Dr. Murat GÖKALP** danışmanlığında hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 8.1.2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Murat GÖKALP Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Bayram ÖZER Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Temel TOPAL Giresun Üniversitesi Rehberlik ve Psikoloji Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
... / ... / ...
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

20 / 01 / 2021

Fatih SOYKAN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 28.11.2020 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 15

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

İmza

20 / 01 / 2021

Doç. Dr. Murat GÖKALP

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Fatih SOYKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans, Ocak/2021

Danışman: Doç. Dr. Murat GÖKALP

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel ve ilişkisel tarama desenleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi; Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Ziraat Fakültesinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan farklı sınıf düzeylerindeki 450 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, Soykan ve Gökalp (2020) tarafından geliştirilen “Akademik Umutsuzluk Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada toplanan veriler SPSS-17 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin çeşitli değişkenler ile farklılaşma durumunu belirlemek için Bağımsız Örneklem T-testi (Independent T-testi), Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD Testi; ilişkisini betimlemek için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri orta seviyede olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf kademesi, anne-baba birlikteliği ve akademik başarı ortalaması değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu; sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı ve kardeş sırası değişkenleri arasında ise anlamlı farklılıkların bulunmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş ve sınıf kademesi değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı ve kardeş sırası değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; akademik başarıları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Umutsuzluk, akademik umutsuzluk, akademik başarı

ABSTRACT

INVESTIGATION THE ACADEMIC HOPELESSNESS LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

Fatih SOYKAN

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Educational Sciences Major Discipline

Master, January/2021

Supervisor: Doç. Dr. Murat GÖKALP

This research has been prepared to examine the academic hopelessness levels of university students according to various variables. Descriptive and relational scanning patterns, which are among the quantitative research methods, were used in the study. The study group of the research was Ondokuz Mayıs University; The Faculty of Education, Faculty of Engineering, Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Health Sciences and Faculty of Agriculture constitute 450 students of different grade levels studying in the 2019-2020 academic year. The research data were obtained using the "Academic Hopelessness Scale" developed by Soykan and Gökalp (2020) and the "Personal Information Form" developed by the researcher. The data collected in the study were analyzed using the SPSS-17 package program. Independent Sample T-test (Independent T-test), One Way Analysis of Variance (ANOVA) and LSD Test to determine students' academic hopelessness and sub-dimension levels with various variables; Pearson Correlation Analysis was used to describe the relationship. According to the results of the study, it was found that the academic hopelessness levels of the students were at a medium level. There are significant differences between students' academic hopelessness levels and variables such as gender, age, faculty, class level, parent togetherness and academic success; It was determined that there were no significant differences between the variables of socio-economic status, number of siblings and order of siblings. It was found that there is a positive and significant relationship between students' academic hopelessness levels and age and grade level variables; There is no significant relationship between the variables of socio-economic status, number of siblings and rank of siblings; It was concluded that there is a negative and statistically significant relationship between their academic achievements.

Keywords: Hopelessness, academic hopelessness, academic achievement

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmalarım süresince danışmanlığımı üstlenerek bana her zaman bilgi ve deneyimlerini aktaran, konu seçiminde, tezin planlanmasında, yürütülmesinde yardımını esirgemeyen, yazdığım her sayfayı büyük bir sabırla okuyarak düzelten ve yön gösteren sayın hocam Doç. Dr. Murat GÖKALP'e en derin saygılarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgileri öğrenmemizi sağlayan saygıdeğer hocalarımdan hepsine teşekkürü borç bilirim. Araştırma sorularımı samimi bir şekilde cevaplayıp çalışmama katkıda bulunan tüm öğrencilere teşekkür ediyorum.

Sevgi, bilgi ve sabırlarını üzerimden eksik etmeyen, yaşadığım sıkıntılarında yanımda olduğunu hissettiğim değerli aileme ve dostlarıma hayatımda oldukları için sonsuz teşekkür ediyorum. Özellikle yaşamım boyunca benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, hayatımın her anında varlıkları ile bana güç ve güven veren, sevgilerini her zaman hissettiren, her türlü fedakârlığı yapan, bu hayattaki en büyük şansım olan canım annem Şensen SOYKAN, babam Fazlı SOYKAN, kardeşim Miraç SOYKAN'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Bugünlere gelmemde büyük pay sahibi olan, dualarıyla her daim yanımda hissettiğim, fiziken yanımda olmasa da yaptıklarını bilip benimle gurur duyduğuna inandığım kıymetli dedem Nevzat SOYKAN'a canı gönülden minnettirim. Onların desteği olmasaydı bugün olduğum yere gelemezdim.

Fatih SOYKAN

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Problem Cümlesi.....	6
1.4.1. Alt Problemler	6
1.5. Varsayımlar.....	7
1.6. Kapsam ve Sınırlılıklar	8
1.7. Tanımlar.....	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Umut Kavramı	10
2.2. Umutsuzluk Kavramı	12
2.3. Umutsuzluk Duygusuna Neden olan Faktörler	18
2.4. Umutsuzluk Duygusunun Sonuçları	21
2.5. Umut ve Umutsuzluk İle İlgili Yaklaşımlar	22
2.5.1. Psikanalitik Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk	24
2.5.2. Bilişsel Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk	25
2.5.3. Varoluşçu Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk	25
2.5.4. Abramson, Alloy ve Metalsky'in Umutsuzluk Yaklaşımı	26
2.6. Umutsuzluk Duygusunun Yer Aldığı Psikiyatrik Bozukluklar	26
2.6.1. Umutsuzluk ve Depresyon	29
2.6.2. Umutsuzluk ve İntihar	32
2.7. Umutsuzluk ve Özel Eğitim	33
2.8. Akademik Umutsuzluk Kavramı	33
2.9. Akademik Başarı Kavramı	38
2.10. Akademik Başarıyı Etkileyen Unsurlar	42
2.10.1. Bireysel Faktörler	43
2.10.2. Eğitim ve Öğretim Ortamından Kaynaklanan Faktörler	44
2.10.3. Aileden Kaynaklı Faktörler	45
2.11. Umutsuzluk İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	46
2.12. Umutsuzluk İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	49
3. YÖNTEM	51
3.1. Araştırma Modeli.....	51
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.3. Veri Toplama Araçları	54
3.3.1. Akademik Umutsuzluk Ölçeği.....	54

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu.....	55
3.3.3. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışmaları	55
3.3.3.1. Araştırmacının Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi	55
3.3.3.2. Araştırmacının Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Analizi	58
3.4. Verilerin Analizi	58
4. BULGULAR.....	61
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	61
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	61
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	69
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	72
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	74
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	75
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	76
4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	78
4.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	81
4.12. Onikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	82
4.13. Onüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	83
4.14. Ondördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	83
4.15. Onbeşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	84
4.16. Onaltıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	85
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	86
5.1. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Sonuç	86
5.2. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	87
5.3. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Yaş Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	91
5.4. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Fakülte Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	93
5.5. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sınıf Kademesi Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	95
5.6. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sosyo-ekonomik Durum Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	97
5.7. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Anne-baba Birlikteliği Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	99
5.8. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sayısı Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	101
5.9. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sırası Değişkeni Arasında Anlamli Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	101

5.10. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Akademik Başarı Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç	102
5.11. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Yaş Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	105
5.12. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sınıf Kademesi Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	106
5.13. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sosyo-ekonomik Durum Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	108
5.14. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sayısı Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	109
5.15. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sırası Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	110
5.16. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Akademik Başarı Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç	111
5.17. Öneriler	116
KAYNAKÇA	119
ÖZ GEÇMİŞ	137
EKLER	139
Ek 1. Akademik Umutsuzluk Ölçeği	139
Ek 1. Akademik Umutsuzluk Ölçeği	140
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	141

SİMGELER VE KISALTMALAR

YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
N	Kişi Sayısı
p	Anlamlılık Değeri
Sd	Serbestlik Derecesi
Ss	Standart Sapma
\bar{x}	Aritmetik Ortalama
%	Yüzde
f	Frekans
SPSS	Statistical Package Program For Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı)
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
I-J	Ortalama Fark
χ^2	Ki kare
Df	Serbestlik Derecesi
t	t Değeri
F	Varyans Analizi
KO	Kareler Ortalaması
KT	Kareler Toplamı
SH	Standart Hata
K-S	Kolmogorov-Smirnov
r	Pearson Korelasyon Analizi
Sig	Anlamlılık Düzeyi

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklere Verdikleri Bilgilerin Frekans ve Yüzdeleri	52
Tablo 3.2. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin Faktör Analizine Uygunluğuna İlişkin Veriler	55
Tablo 3.3. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Toplam Varyans Oranları	56
Tablo 3.4. Açıklayıcı Faktör Analizine Göre Maddelerin Faktör Yükleri	57
Tablo 3.5. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi Sonuçları	58
Tablo 3.6. Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çarpıklık-Basıklık Değerleri ve Kolmogorov-Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları	59
Tablo 4.1. Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	61
Tablo 4.2. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Cinsiyete İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	62
Tablo 4.3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi (İndependent T-testi) Sonuçları	62
Tablo 4.4. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Yaşa İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	63
Tablo 4.5. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	64
Tablo 4.6. Öğrencilerin Bilişsel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Yaşa İlişkin LSD Testi Sonuçları	64
Tablo 4.7. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Fakülteye İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	65
Tablo 4.8. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	66
Tablo 4.9. Öğrencilerin Davranışsal, Çevresel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Fakülteye İlişkin LSD Testi Sonuçları	67
Tablo 4.10. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sınıf Kademesine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	69
Tablo 4.11. Öğrencilerin Sınıf Kademelerine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	70
Tablo 4.12. Öğrencilerin Bilişsel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sınıf Kademesine İlişkin LSD Testi Sonuçları	70
Tablo 4.13. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	72
Tablo 4.14. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	73
Tablo 4.15. Öğrencilerin Davranışsal Boyut Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin LSD Testi Sonuçları	73

Tablo 4.16. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Anne-Baba Birlikteliğine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	74
Tablo 4.17. Öğrencilerin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi (İndependent T-testi) Sonuçları	74
Tablo 4.18. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Kardeş Sayısına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	75
Tablo 4.19. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına ilişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	76
Tablo 4.20. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Kardeş Sırasına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	77
Tablo 4.21. Öğrencilerin Kardeş Sıralarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına ilişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	77
Tablo 4.22. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Akademik Başarı Ortalamasına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	78
Tablo 4.23. Öğrencilerin Akademik Başarı Ortalamalarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına ilişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	78
Tablo 4.24. Öğrencilerin Davranışsal, Bilişsel, Çevresel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Akademik Başarı Ortalamasına İlişkin LSD Testi Sonuçları	79
Tablo 4.25. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Yaş Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	82
Tablo 4.26. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Sınıf Kademesi Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 4.27. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Sosyo-Ekonomik Durum Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 4.28. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 4.29. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Kardeş Sırası Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 4.30. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Akademik Başarı Ortalaması Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	85

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Umutsuzluk, Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Güncel Türkçe Sözlük içerisinde ‘ümitsizlik, meyusiyet, umutsuz olma durumu’ biçiminde tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Umutsuzluk, bir hedefe varma sürecinde sıfırdan daha az seviyedeki olumsuz beklentiler şeklinde ifade edilmektedir (Melges,1969). Umutsuzluk, kişinin yaşama ihtimali olduğu mutsuzluk, kararsızlık, çaresizlik ve suçluluk hisleriyle birlikte yaşanabilmekte ve işlerini sürdürememe gibi problemlere sebebiyet verebilmektedir. Kişilerin öz güvenlerinin düşük seviyede ya da olmaması onların ileriye dönük umutsuzluk duygularını yükseltmesini de etkileyebilmektedir (Dilbaz ve Seber, 1993: 134). Umutta gerçekleştirilmesi amaçlanan planların olumlu olarak başarılacağı öngörüsünde olurken umutsuzlukta daha çok başarısızlık doğrultusunda bir yargı söz konusudur (Uzbaş, 1998).

Umutsuzluk ve umut iki farklı uç durumları ifade etmektedir. Bu iki kavram beklenti içindeki sonucun ne zaman ve ne şekilde gerçekleşebileceğine yönelik olarak kişiye ve duruma göre farklılık gösterebilmektedir. Umut geleceğe yönelik oluşturulan planların başarı ile gerçekleştirebileceği öngörüsünü taşıırken umutsuzlukta daha çok bu planların başarılacağına mümkün olmadığına öngörüsünü taşımaktadır (Ünal, 2006). Umutsuzluk, bir olay veya durum karşısında beklenti yönünün olumsuz olması farklı bir ifadeyle beklentinin olumsuz yolda ilerlediği sanıdır. Kesinlikle gerçekleşmeyeceği düşüncesine hakim olunan beklentiler karşısında hissedilecek duygudur. Kişinin geleceğe dönük olumsuz yargısını ifade etmektedir (Ottekin, 2009).

Umutsuzluk; bireyden bağımsız yöntemlerle gelişen ve bireyin davranışları, olayın sonucunu değiştiremeyeceğine dönük duygusal, bilişsel ve motivasyonel durumunu oluşturur. Bireyin bu durumları denetleyememesi, yeni davranışlarında istekliliğini azaltmakta, önceki olaylar ve davranışlar arasında bağdaşım oluşturamaması yeni öğrendiklerini etkileyecektir ve tekrarlanan deneyimler depresyon gibi duygulanımlara sebebiyet verebilmektedir (Ünlüer, 2009).

Umutsuzluk, bireyin psikolojik sağlığını olumsuz etkilerken, depresyon ve intihar benzeri ruhsal sorunlara yol açabilecek bir histir. 1986 yılında Kuzey Amerika

Hemşirelik Tanılama Derneği (North America Nursing Diagnosis Association-NANDA) bünyesinde umutsuzluk, bir hemşirelik belirtisi olabilecek biçimde onaylanmış ve bireyin seçenekler bulamadığı ya da göremediği üstelik kendi kişisel faydasına olsa da enerji harcamadığı durum olarak ifade edilmektedir (Izgar, 2009).

Umutsuzluk, insanların başarısızlıklarını asla aşamayacaklarına inanması, gerçek bir nedeni belirgin olarak gözükmesi bile yaşantılarında yanlış anlamlandırmalar bulması, yaşadığı problemlerin ne olursa olsun üstesinden gelemeyeceğini düşünmesi ve hedefine varma macerasında bir gayret göstermediği halde bunlardan olumsuzluklar beklemesi şeklinde de açıklanabilir (Şahin,2002). Umutsuzluk normalde yaşama dair bir bakış açısı durumudur. Genel anlamıyla kişinin ileriye yönelik negatif değerlendirme ve beklentilerde bulunmasıdır. Koyduğu hedef ve planlara asla varamayacağı düşüncesi, geleceğe dönük karamsarlık ve yaşamakta olduğu sorunların çözümünün bir hayal olduğuna inanmasıyla umutsuzluğu yaratmaktadır (Erhan, 2005).

Umutsuzluk; bireyin başarısızla sonuçlanan durumları kesinlikle aşamayacağına, problemlerine asla çözüm bulamayacağını benimsemesi, kabul gören bir neden olmamasına karşın yaşadığı olaylara makul olmayan anlamlar koyması ve amacına ulaşmak için mücadele vermemesine rağmen bunlardan olumsuzluklar beklemesidir (Beck 1963). Kişiler umutsuzluk hissi altında oldukları zaman; ileriye dönük ihtiyaç ve beklentilerin gerçekleşmeyeceği, yaşamının devam eden aşamalarında da bazı olumsuz durumla karşılaşabileceği fikrine sahiptirler. Ayrıca umutsuzluk hissine neden olan çokça duygular vardır ve bunlar da bireyin içinde olduğu sıkıntı, karamsarlık ve çaresizlik duygusu gibi kavramlardır (Akandere, 2000).

Umutsuzluk, bazı psikolojik sorunların hem sebebi hem de sonucu olabilmekle beraber fazlaca sayıdaki ruhsal problemleri de beraberinde getirmektedir. Umutsuzluk, intihar ve depresyon düşüncelerine de sıklıkla eşlik etmektedir (Arsel ve Batıgün, 2011). Durak (1994: 317) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, intihar kalkışmasına girişmiş psikiyatrik tanı konulmuş, psikiyatrik bir hastalığı olmayan ve intihar girişimi olmamış psikiyatrik hastalar şeklinde üç farklı grubu karşılaştırmıştır. Sonuçlara göre en fazla umutsuzluk seviyesinin, intihar girişimi olan psikiyatrik hastalar olduğu belirlenmiştir.

Beck, önceden intihar girişiminde bulunmuş depresif belirti gösteren hastalarla gerçekleştirdiği çalışmalar neticesinde hastaların problemlerine bir yol bulunmadığına ve bulunmayacaklarına dönük inanışları ile intihar teşebbüsü arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Hasta akla uygun bir sebep yaşamadığı ve planlarına yönelik bir çaba içerisinde girmemesine rağmen sonucun olumsuz olacağını beklemektedir. Beck ise hastalarda yaşanan bu olayı umutsuzluk olarak tanımlamıştır (Abramson ve ark., 1989).

Umutsuzluk bilinenin aksine tedavisi yapılabilen ve korunması mümkün bir psikolojik problemdir. Bu sorunlara sebep olan ilk tomurcukları bütün kişilerce öğrenilmesi, tedavi edebilecek servis sayısının çoğaltılması, toplumun psikolojik sağlığını güven altına alınması ve iyileştirilmesi açısından önemlidir (Tümekaya, 2005).

Akademik başarı, kişinin duyuşsal ve psikomotor gelişiminden ayrı olarak çoğu programlardaki davranış farklılaşmalarını ifade etmektedir. Geniş ifade ile beceri ve bilgiler benzeri zihinsel davranışların aktif olduğu hedefler kadar karakter, tutum ve ilgiler zihinsel dışı davranışların konulduğu hedefleri de kapsayabilmektedir. Eğitim ve öğretimde başarı konusu açıldığında derslerde ilerletilen performans ile öğretmenlerce verilen not ve sınavlardan alınan puanlar, edinilen becerilerin sonucu olarak akademik başarıyı ifade etmektedir (Gürdal, 2011).

Günümüzde üniversite olarak bilinen yapı toplumların kültürel, ekonomik, sosyal, bilimsel ve teknolojik ilerlemesinde önemli bir rol oynar. Üniversiteler farklı yaşam alanları yoluyla oluşumlarını tamamlamaktadır ve bu alanlardan biri de akademik boyuttur. Bu akademik bölümün temel girdisini ise öğrenciler meydana getirmektedir. Bireylerin sahip olduğu kültürel, toplumsal yeri ve doğası neticesi kendisine has yaşam hedefleri oluşturmaktadır. Öğrenciler gözüyle bakıldığında hedeflerin gerçekleştirilme düzeyi ve beklentiler, onların başarılarını ve umut seviyelerini etkilemektedir. Bu plan ve beklentiler karşılanmadığı zamanlarda ise doyumsuzluklar, şikayetler, rahatsızlıklar ve umutsuzluklar yaşanabilmektedir (Firat, Şahin ve Zoraloğlu, 2011). Öğrenciler bu durumda daha çok hatalarına ve başarısızlıklarına odaklı olduğundan akademik görevi ortaya koymak için zor da olsa harekete geçtiği zaman bile yapacağı küçük bir hatadan dolayı hevesi hemen kırılıp akademik umutsuzluk davranışına başvurabilir.

Üniversite eğitimi, kişiler adına kişisel, ekonomik, mesleki ve sosyal yönden savaşmalarını gerektirecek, çoğunlukla problemlerle baş başa kaldıkları bir geçiş aşamasıdır. Bu geçiş aşamasında öğrencilerin fazlaca karşılaştıkları sorunların başında umutsuzluk duygusu gelmektedir (Uz Baş ve Kabasakal, 2013). Üniversitede eğitime yeni başlayan veya devam eden öğrencilerde depresyon ve umutsuzluk değerlendirildiğinde; işsizlik, üniversiteye geçiş, sosyoekonomik ve eğitim problemlerinin öğrencilerin psikolojik sağlığını ve ruhsal gelişimlerini negatif doğrultuda etkilediği ifade edilmektedir. İlk kez gittiği üniversite yaşamına ve yeni gittiği şehrin hayat şekline alışmaya çalışmaktadır. Farklı bölgelerden giden arkadaşlarıyla ekonomik sorunlar, konaklama ve iletişim kurma sıkıntısı yaşanabilmektedir (Şahin, 2009). Üniversite öğrencileri, yaşamlarının en zorlu ve önemli kısımlarından birindedirler. Bu senelerde, gençlerin belirtilerinin ve kaygılarının oldukça fazla olduğu ortaya konulmuştur (Bozkurt, 2004). Üniversite eğitimi anında öğrenciler psikolojik olarak en karışık oldukları bir geçiş aşaması olarak benimsenen ergenlik döneminin son evresini geçirdiklerinden, bu durum kaygı ve strese neden olacak bir alt yapıyı inşa etmektedir (İnanç ve ark. 2004). Bu bilgilerden yola çıkarak açık bir sistem olan okulların işlerliğini sağlayan öğretmen, yönetici, çevre, veli ve öğrenci öğeleri mevcuttur. Burada önemli bir yere sahip olan öğrenci; içinde öğrenme isteği olan aynı zamanda bilgi, beceri, değer, duygu ve davranış kazanmaya hazırdır. Öğrencilerin bu durumları başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi sosyal, fiziksel ve psikolojik yönden sağlıklı olmasına bağlıdır. Öğrencinin duygu durumları ve okul yaşamı devamlı olarak etkileşim içindedir. Bu etkileşime duygusal açıdan bakıldığında öğrenci bireyin kendini yıpranmış hissetmesi, öğrencileri kendi kabuklarına çekilen ve içine kapanık bir hale getirebilir. İlk başlarda daha çok yıpranmamak niyetiyle kendini derslerinden soyutlayan öğrenci daha sonra akademik yaşantısına karşı da eski duyarlılığını göstermeyebilir.

Üniversite dönemi; akademik, ilişkisel ve yönetim anlamında problemler yaşanan karmaşık bir evredir. Bu dönemde eğitim alan öğrencilerin çoğu yakın çevresi ve aile yaşamından uzakta, farklı bir ortamda yaşamını sürdürmek durumunda kalmaktadır. Kişiler, yeni bir ortamda, yeni tanıştığı bireylerle ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme, toplum baskısıyla yüz yüze gelmekte ve genç yetişkinliğe has birtakım problemle uğraşmaktadır (Şahin ve Fırat, Zoraloğlu ve Açıkgoz, 2009: 1437). Bu bilgiler ışığında; genç yetişkinlik evresinde ortaya çıkan umutsuzluk, akademik

problemler başta olmak üzere birçok olumsuz sonuçlara yol açabilecek bir psikolojik sorundur.

Bu çalışmanın problemini akademik umutsuzluğun cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf kademesi, sosyo-ekonomik durum, anne-baba birlikteliği, kardeş sayısı, kardeş sırası, akademik başarı değişkenleri ile farklılaşma durumu ve yaş, sınıf kademesi, sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı, kardeş sırası, akademik başarı değişkenleriyle de ilişkisel durumunun incelenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Üniversite; bireylerin ergenlikten yeni çıktığı, bütün bir yetişkin olmaya ilk adım attığı ve en fazla mantık kapsamında düşünebildiği zamanlardan biri olduğu, özellikle de insanların gelecek planları tasarladığı ve mesleğine, kendisine hem de vatanına yararlı olma konusunda birtakım kararlar alabilme ihtimali olduğu bir dönem olduğu söylenebilmektedir.

Üniversite eğitimi alan öğrencilerin yaşadıkları durumlara yanlış anlamlar yükleyebileceği, farklı ortamlara uyum sağlarken duygusal ve sosyal ilişkilerinde yalnız kalabileceği ve bu ortamda gelecekte kaygı duyabileceği, yaşadığı problemlere çözüm üretmede sıkıntıya uğrayabilecekleri, geleceğe karşı umutsuz ve olumsuz duygular yaşayıp hayattan aldıkları hazzın düşebileceği düşünülmektedir.

Günümüzde ekonomik, sosyal ve kültürel koşulların çabuk değişim göstermesi öğrencilerin duygusal başkalaşımına yol açmaktadır. Yaşanan ekonomik ve sosyal problemlerin; öğrencilerin gelecekte bu konulardaki korkusunu, umutsuzluk duygusuna dönüştürme kapasitesine sahip olduğu belirtilebilir. Dolayısıyla öğrencilerde varsa tükenmişliğe, korkuya, kaygıya, motivasyon düşüklüğüne ve umutsuzluk duygusuna yol açan sebeplerin belirlenmesi ve giderilmesi önem arz etmektedir. Daha nitelikli bir akademik seviyeye ulaşmış, verimli, pes etmeyen ve gelecek beklentisi olup bu doğrultuda gerekli akademik çabayı gösteren öğrenciler yetiştirmek için, bireylerin umutsuzluk düzeylerinin kontrol altına alınması hem

öğrencilere hem de toplumun her kesimine dönük olumlu katkılarının olması bakımından faydalı olabilir.

Türkiye nüfusunun 7.740.502'sinin üniversite öğrencilerinden meydana geldiği bilinmektedir (YÖK, 2019). Bu sayı toplam nüfusun önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle genç nüfusun kendini mutsuz, yalnız, psikolojilerinin daha iyi olması, ileriye daha umutla bakabilmesi, yaşam doyumunun ve hayat standartlarının iyi seviyede olmasının önemi dikkate alındığında bu alanlarda gerçekleştirilmiş araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesine katkı sunacağı düşünülen bu çalışmanın alanda ileride yürütülecek araştırmalara da yol göstermesi hedeflenmektedir.

Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçlarının ileriye yönelik olarak bir oranda ışık tutma görevi göreceği ve alanyazına katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

'Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri çeşitli değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?' sorusu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.4.1. Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademesi değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile anne-baba birlikteliği değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarı değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
12. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademesi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
13. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
14. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
15. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
16. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5. Varsayımlar

Bu çalışma ile ilgili varsayımlar aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmaya katılan öğrenciler araştırmaya gönüllü olarak katılmış ve katılan öğrencilerin ölçekleri içten ve yansız olarak yanıtladığı varsayılmaktadır.

2. Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan ölçeklerin, araştırmaya katılan öğrencilerin söz konusu becerilerini ölçmek için en geçerli ve güvenilir ölçme araçları oldukları varsayılmaktadır.

3. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil edebilecek niteliklere sahip olduğu kabul edilmektedir.

4. Çalışmada izlenen yöntemin araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma veri toplama araçları, verdikleri yanıtlar ve katılımcıların sayısı bakımından bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

1. Bu araştırmanın örnekleme 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler ile sınırlıdır.

2. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeylerine ilişkin bulgular “Akademik Umutsuzluk Ölçeği” tarafından elde edilen verilerle sınırlıdır.

3. Araştırmada ele alınan sosyo-demografik özellikler “Kişisel Bilgi Formu” tarafından elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

4. Araştırmanın sonuçları ölçeklerin uygulandığı 450 kişi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Umut: Bireylerin hedeflerini belirleme, amaçlarına varmak için gereken güdü duygusuna sahiplik ve hedefe ulaşabilme noktasında rota belirlemek adına oluşturulan kognitif süreçtir (Snyder, 1994,1995). Umut ya da ümit kişinin kendi hayatında durum ve olaylarla alakalı olumlu neticeler olasılığına yönelik duygusal inanış olarak da tanımlanmaktadır. Psikoloji açısından ise umut, iyi olma hissi kazandıran ve insanları harekete geçirmek amacıyla motivasyon sağlayan özellik olduğu belirtilmiştir (Gülten, 2014).

Umutsuzluk: Kişinin kendini olumsuz özelliklerle tanımlaması, geleceğe dönük beklentilerinin negatif olması ve yaşanan bu olumsuzlukların düzelmesinin mümkün

olmadığına dair inancının olması durumudur. Bireylerin yaşadığı sorunları asla aşamayacaklarını, zihinsel konuda temeli olmamasına rağmen yaşantılarına çarptırılmış inançlar yüklemesidir (Beck, 1979). Amerikan Psikoloji Birliği'nin tanımına bakıldığında bireyin seçeneklerinin kısıtlılığına inandığı, arzuladığını seçme özgürlüğünün bulunmadığını gördüğü ve kendisinde başarıya dönük motivasyon göremediği bir duygu halidir. Umutsuzluk, kişinin sosyal ve toplumsal yaşamda hiçbir şeyin düzelmeyeceğine yönelik hissettiği negatif duygu durumudur (Ağır, 2007).

Akademik Umutsuzluk: Bireylerin sahip olduğu kültürel, toplumsal yeri ve doğası neticesi kendisine has yaşam hedefleri oluşturmaktadır. Öğrenciler açısından düşünüldüğünde bu hedeflerin başında akademik amaçlar gelebilmektedir. Bu akademik hedeflerde problem yaşayan umutsuz öğrencilerde; kendi yeteneğine inanmamak, uzun dönemli hedefler belirlemekten kaçınmak, hatalarına ve başarısızlıklarına odaklanmak, amaçlarına yönelik uygulamaya koyduğu planların gerçekleşmeyeceğine inanmak, problem çözme ve karar alabilme yeteneğini kullanmada azalış hissetmek, inancını ve hevesini kaybetmek, hedefin tanımlanması, organizasyonu ve planlanmasında yetersizlik gibi belirtiler ortaya çıkabilmektedir. Akademik hedeflerin gerçekleştirilme düzeyi ve beklentiler, onların başarılarını ve umut seviyelerini etkileyebilmektedir. Plan ve beklentiler karşılanmadığında kendi becerisine inanmayan umutsuz öğrenciler, yaşamdaki diğer görevlerde görüldüğü gibi akademik görevleri tamamlamak amacıyla da gerekli yeteneğe sahip olmadığını düşünmesiyle yaşanan doyumsuzluk, şikayet ve rahatsızlık duygu durumu akademik umutsuzluk olarak tanımlanabilmektedir.

Akademik Başarı: Öğrencilerin okuldaki yaşamı süresince bilişsel bilgiler kazandırma amacı yönünde, verilen derslerde gösterdiği performansla ve hedeflenen davranışları oluşturmaları şeklinde tanımlanmıştır (Silah 2003, s.102-115). Başka bir ifadeyle belli bir program bitiminde, öğrencinin program amaçları doğrultusunda sergilediği yeterlilik düzeyidir. Yani öğrencinin devam ettiği ders ve sınıflara göre belirlenmiş kazanımlara varma da gösterdiği ilerlemedir (Demirel, 2012, s. 3). Araştırmamızın örnekleme adına akademik başarı notları, öğrencilerin bütün derslere ait 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı dönem sonu ders ortalamalarını ifade etmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Umut Kavramı

İlk olarak umut kavramının anlaşılması, umutsuzluğu daha anlaşılabilir hale getirecektir. Umutsuzluğu ortadan kaldıran asıl durum umuttur (Hammond, Watson, O’Leary ve Cothran, 2009).

Umut TDK’nin Güncel Türkçe Sözlük’ünde ummaktan doğmuş olan güven duygusu olarak tanımlanmaktadır. Gelecek ile alakalı olumlu beklentileri anlatan umut, kişiye gelecekteki zor olayları aştığı duygusu aşılayarak psikolojilerini artı yönde etkiler. Umut ayrıca bireyin yaşamını sürdürebilmesi için önemli yere sahip, yaşama anlam katan, azlığında bunalıma sokan, değişkenlik gösteren ve birçok boyuttan oluşan bir durumdur. Umut bireyin istekliliğini yaşama aktaran bir makinadır, hastalıkta karamsarlık ve çaresizliğe engel olur. Bireylerin istedikleri hedeflere ulaşmadaki gereken özgüven umut sayesinde güçlenmektedir. Kişi için önemli olan umut, zorlu şartların altından kalkmak ve umutsuzluğu gidermek açısından etkindir (Doğan ve Kelleci, 2004).

Umut, hayatın zorluklarını aşmada istenildiği sürece çıkış kapısının varlığını ve dışarıdan gelen yardım ve desteklerle hayatın problemlerinde farklılıklar olabileceğidir (Dilbaz ve Seber, 1993). Rideout and Montemuro (1986) umut kavramını “İleriye yönelik olan hedefleri ortaya koymada, sıfırdan daha çok olan beklenti” şeklinde tanımlamışlardır.

Umutsuzluk aslında umudun yok olmasıdır. Umut duygusu ummaktan oluşan güven ve kişinin ilerisi hakkında olumlu beklenti içinde olmasıdır. Umut, insanların karşılaşılabileceği engellerle mücadele içine girmesini kolaylaştırarak, duygu durumunu olumlu yönde artırılmasını sağlar (Sütütemiz, Balaban ve Okutan, 2009). Umut, kişilerin karşısına çıkan engelleri çözme adına çıkış yolu sağlayabileceğine ve arzuladıkları şeylere ulaşabilme inancıdır. Umut, kişinin bir çözüm yolunun olabileceğine ve ileriye olumlu görmekle alakalı iken; umutsuzlukta gelecek ile alakalı olumsuz öngörüler vardır (Çınar ve Karcıoğlu, 2012).

Psikoloji alanında çalışanlar umudu geleceğe karşı beklenti durumu olarak ifade eder. Bu yönden umut, hedef uğruna fazlaca beklentiler olarak tanımlanmaktadır. Bundan farklı olarak umutsuzluk bir hedef uğrundaki az düzeydeki beklentilerdir (Dilbaz ve Seber, 1993). Umut günlük yaşamda, beklenenlerin olumlu yönde olması

durumunda tercih edilen kavramdır (Akalin, 2006). Umut ileriye dönük gerçekleşmemiş çevresel ve bireysel beklenti şeklinde, bazı bireyden; bir yaşamışlıklardan beklenecek faydalı bağlar kurulmasını gerçekleştiren hisler olarak ifade edilmektedir (Bahadır, 2002).

İleriye doğrulmak, bugüne veya önceye değil ileriye yönelmek bireydeki güçlü özellikler arasındadır. Varoluşçu psikolojiye göre geleceğin yansımalarıyla “şimdiki hayat” ve “geçmiş hayat” oluşmaktadır. Eskiden yaşanan negatif ve üzücü olaylardan kurtulmak, bugünkü sorunlara karşı olabilmek ve aşmak amacıyla ileriye dönük yaşanan umut, bireyler için bir çıkış kapısıdır (Olçay, 2016). Bir insan umutlu ise bir problemle karşılaştığı zaman çıkış yolunun olduğuna ve yardımlar ile farklılaşabileceğine inanırlar. Bundan farklı olarak umutsuzluk bir amacı ortaya koymada sıfırın altında kalan beklenti olarak tanımlanabilmektedir (Dilbaz ve Seber, 1993).

Umut kavramı, kişiler için önemli olduğunu benimsediğimizde umutsuzluğun kalıcı olanları önemli sorun ve tehlikenin beklediğine varılmaktadır. Umutsuzluk duygusu bireylerin yaşamı anlamsız, kendisini sorunlu, kendilerindeki beceride eksiklik, yaşamı sorunlardan oluştuğunu sanması ve bunları dayanak olarak gelecek ile ilgili olumsuz beklentilere sahip olma durumudur (Taner, 2008). Umut ile umutsuzluk iki karşıt beklentiye ifade eden duygulardır. Umut amaca ulaşmak için planlanan uygulamaların gerçekleştirileceği inancı hakimdir. Umutsuzluk ise tam tersi bunların gerçekleştiremeyeceği fikri vardır. Birbirinden farklı bu iki kavram insandan insana, olaydan olaya, arzulanan sonuçların ne şekilde ortaya koyulacağıyla ilgili farklılıkları vardır (Dilbaz ve Seber, 1993).

Snyder (2000) zor süreçlerde meydana gelen, his ağırlıklı ve hareketsiz bir durum olarak umudu tanımlamıştır. Ayrıca bireylerin aktif şekilde amaçlarına ulaşmaya çabaladıkları bir yol olarak görmüştür. Stres faktörlerinin üstesinden gelinebilmesi bireylerin umut düzeyleri ile alakalı olduğunu araştırmalar saptamıştır. Yaşamın riskli durumlarına karşı insanları koruyan umut psikolojik bir güçtür. Umut düzeyi yüksek olanlar duygusal açıdan kolayca kendilerini toparlarlar, tam tersi umutsuzluğa sahip olanlar stres belirtileri gösterme eğilimine daha çok sahiptir (Tosun, 2018).

Ekland'a göre umut, çeşitli alt boyutlardan oluşmaktadır:

- a. Duygulanım Boyutu: Sonuca yönelik güvensizlik veya güvenli hissetmek.
- b. Bilişsel Boyut: Yorumlayabilme, idrak edebilme ve umutlu olmaktır.
- c. Davranışsal Boyut: Bireyin uyum sağlama becerisidir.
- d. Zaman Boyutu: Geçmiş, şuan ve ilerisiyle alakalı bütünlüğe kavuşmaktır.
- e. Birleştirici Boyut: Bilişsel biçimde bağlantısının sağlanmasıdır.
- f. Genel Durum: Kişinin, tüm yaşamsal etkinliklerini içerir (Ottekin, 2009).

Umutsuzluk ve umut his yönünden kendi içlerinde farklı beklentilere denk düşmektedir. Umut hedefe doğru gösterilen uğraşın sonucu başarılı olacağı inancı bulunurken, umutsuzlukta bu inanç olumsuz yöndedir (Küçüker, 2001). Her koşulda bir çıkış imkanı olduğuna ve desteklerle bireyin kişiliğinde farklılık oluşabileceğine yönelik inanç umudu meydana getirmektedir. Umutsuzluk ise amacı gerçekleştirmede sıfırdan biraz daha düşük olan olumsuz beklentilerin tamamıdır. Her ikisinde de kişinin ilerideki gerçek hedeflerini gerçekleştirme şanslarının yansıması şeklinde ifade edilebilir (Melges, 1969). Umut, çoğu zaman hayattaki olumlu istekleri açıklarken umutsuzlukta amaçları ortaya koymada eksik olan negatif beklentileri oluşturur (Şimşek, 2007).

2.2. Umutsuzluk Kavramı

Umutsuzluk, 1997 tarihinde Amerikan Psikoloji Birliğince gerçekleştirilen tanıma bakıldığında bireyin seçeneğinin kısıtlı olabileceğinin farkına vardığı ve gereken enerjiyi kullanamadığı kişisel duygudur (Yıldırım, 2015).

Umutsuzluk, insanların geleceğe dönük olumsuz beklentileridir. Farklı bir tanıma göre ileriye yönelik karamsar bakmadır (O'Connor, Cennery and Cheyne, 2000). Olumsuz duygulanım, bunun getirdiği negatif tepkiler ve çaresiz olma hissi umutsuzluğun içinde barınmaktadır (Derebaşı, 1996).

Umutsuzluk, daha önceki tecrübelerle dayanıklılık eden karamsarlık, olumsuz beklentilerin ardından oluşan başarısızlık ve istek azlığı inançları ile gün yüzüne çıkan daha çok bilişsel bir duygu durumudur. Umutsuzluk aynı zamanda kişilerin duygu hallerini negatif etkilediği görülmektedir. Umutsuzluğun asıl nedeni, bireyi değerli kılan amaçların eksikliğidir. Geçmiş tecrübelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan umutsuzluk; negatif tecrübelerini yaşamına genelleştirme ve bireyin yaşadığı

durumları yorumlama becerisini bozmaktadır. Aslında birey sorun çözümünde sıkıntı yaşamasının nedeni budur. İleriye dönük negatif tutumlar, umutsuzluğun temel yapı taşını oluşturmaktadır (Mercanlıoğlu, Doğruer ve Özerk, 2017).

Umutsuzluk aslında olumsuz olaylara gösterilen psikolojik tepkilerdir. Olumsuz beklenti nedenleri ile günyüzüne varır. İleride oluşabilecekleri değiştirme beklentisi sonucunda beliren çaresizlik bununla ilgilidir. Umutsuzluk, bir durumun karşılığı şeklinde nitelendirilebilir (Vidinlioğlu, 2010). Umutsuzluk, kişinin bir olay sonucu çaresizlik, değersiz olma, eylem azlığı, karamsarlık, başlanılan işi tamamlayamama benzeri davranışlar sonucu meydana gelen, geleceği negatif görme hissidir. Umut kavramı ise, kişinin yaşamdaki beklentilerini ortaya koymasını, hayatın kolay ve anlamlı olmasını sağlayan bir faktördür (Kuloğlu, 2001).

Umutsuzluk, kişinin ileriye yönelik negatif beklentilerini içinde barındıran bilişsel yapılarıdır (Beck, Weissman, Lester and Trexler, 1974). Aaron Beck, umutsuzluk kavramını geleceğe dönük gerçekleşmeyecek beklenti şeklinde tanımlamaktadır (Henkel, Bussfeld, Möller and Hegerl, 2002).

Lester ve arkadaşları umutsuzluk duygusunu, bireyin ileriye dönük kendisini olumsuzluklarda kuşatması ve ilerisi için istekliliğinin azalması olarak belirtmişlerdir (Gençöz vd. 2006). Umutsuzluk kişinin iyi oluş durumundan uzaklaşması, amaçsızlık duygusu, istemsizlik, şuanın ve geleceğin olumsuz biçimde görülmesidir (Üngüren ve Ehtiyar, 2009).

Umutsuzluk, önceki yaşantıları genelleştirerek gelecek ile ilgili gerçekleşmesi imkansız beklentileri ifade eder (Mercanlıoğlu, Doğruer ve Özerk, 2017). Umutsuzluk, bireyin olumsuz olayların üstesinden gelemeyeceği düşüncesiyle meydana gelir. Ayrıca öz yeterlik durumu önemli bir kavram olup umutsuzluk ile birbiriyle önemli derecede benzerdir. Gerek umutsuzluk gerekse öz yeterlik kişinin geçirdiği hastalıklar ve göstereceği performans üzerinde etkiye sahiptir (Houston, 1995).

Umutsuzluk olumsuz duygu durumlarının toplamıdır. Ceyhan (2004) umutsuzlukla alakalı depresyondakilerle istek azlığı, kuvvet eksikliği, karamsarlık, dikkat eksikliği, yaşamdaki aksaklıklar benzeri özellikler gözlenebilmektedir. Umutsuzluk bireyin psikolojik halini olumsuz etkiler ve intihar, depresyon gibi sorunlarla da karşı karşıya bırakabilir (Dilbaz ve Seber, 1993). Umutlu bireylerin ileriye dönük inanmışlıkları diri iken umutsuzlukların ileriye bakabilme becerileri

adeta yok olmuştur. Ayrıca güzel duygu ve düşünceler yönünden eksiklik durumu yaşamaktadırlar (Küçük, 2001).

Umutsuzluk durumunu yüksek yaşayan bireyler, sorunla karşılaştığında bu sorunun üstesinden gelemeyeceklerine inandıklarından bireyler üzerinde daralmaya neden olur. Umutsuzluk yaşayan insanları kuyuya düşüp çıkmak için yırtınan, yırtındıkça daha da aşağı inen kimselere benzetmek mümkündür (Taner, 2008). Umutsuzluk, şuan yaşadığımız zamanla gelecek bağının kopması durumudur. Umutsuzluk durumunda, geçen yaşanmışlıklara ait pişmanlık hissederken anlam duyguları da zedelenir. Umutsuzluk, bireyin tecrübeleri sonucu meydana gelen boşluk ve anlamlandırma yeteneğinin kaybedilmesidir (Ottekin, 2009).

Beck umutsuzluğu depresyonun bir parçası olarak kabul edip bilişsel model ortaya koymuştur. Modelde kişi çevresini, geleceğini ve kendisini olumsuz olarak değerlendirir. Bu durum ise umutsuzluğu meydana getirir (Beck, Steer, Kovacs and Garrison, 1985). Umutsuzluk yaşayan kişiler, mantık dışı bir şekilde problemlerin çözülemez olduğunu ve hedeflerini başarmak adına çaba göstermeden sonucunun başarısız olacağına dair inançları vardır (Beck, 1963).

Umutsuzluk duygusu yüksek bireyler, olumsuz şeylerin hep kendilerini bulduğunu, olumsuzlukların düzeltilemeyeceğini inanırlar ve buna uyarak davranış sergilerler. Umutsuzluk, farklı birçok olumsuzlukları oluşturabilecek kısır döngüdür (Yıldırım ve Kara, 2017). Umutsuzluk, insanların yaşadığı başarısızlıkların hiçbir zaman üstesinden gelemeyecekleri fikrine bürünmelerine yol açar (Girgin, 2009).

Umutsuz kişiler, geleceklerini simsiyah bir tablo olarak görür; kendisini olan bitenle alakalı çaresiz görür ve amaçlarını başaramayacaklarını düşünüp ileriki zamana da negatif bakmaktadır. İnsanların gelecek ile alakalı sağlıklı hedefler koyabilmesi için kişinin umut dolu olması ve şahsi becerilerini keşfetmesi gerekir (Kumcağız, 2007). Umutsuzluk hissi yanında insanlara ve yaşanan olaylara yönelik ilgi azlığı getirmektedir. Umutsuzlar harekete geçmek için gerekli enerjiyi kendilerinde bulamazlar, aynı zamanda başarısız olma olasılıkları artar; bu da kişinin düşünce, davranış ve duygularını olumsuz yönde etkileyecektir. Sonunda ise ortaya çıkan duygu umutsuzluk olacaktır (Kuloğlu, 2001).

Umutsuzlar, yaşanabilecek olumsuzlukların aşılamayacağına yönelik inanışları olduğundan, sorunlarının bir açıklığa kavuşamayacağına inanırlar ve ortada bir neden

yokken mantık dışı temele oturturlar (Kardaş, 2013). Umutsuz insanlarda, ilerisi için bilişsel bir duvar mevcuttur ve bu bilişsel duvar geleceğin olumsuz ilerleyeceğine dönük tahminler oluşturur. Geleceğini düşünmeye başladığı takdirde bireyin bilişsel duvarı aktifleşir ve istemediği deneyimlerin etkisi altında umutsuzluk duygu ve davranışları tetiklenir (Gençay, 2009).

Yaşam boyu insanların karşılaştığı birçok olumsuz evrensel olaylar vardır. Tüm bu olumsuzluğa karşın vazgeçmeyen, kararlı bireyleri anmak olasıdır. Kişiler olumsuz olayları üzerinden gelebileceklerini düşündüklerinde, umutsuzluk yönünden minimum düzeyde risk altında olurlar (Houston, 1995). İnsanların ileriye dönük olumsuz yargılamaları, onların çevreye uyumlarını ve sorunlarla baş etmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Gelecek için duyulmakta olan umutsuzluk, kişilerin verimli çalışmasını engelleyecektir. Umutsuzluk sonucu insanlarda istek azlığı, başarı sağlayacağını düşünmeyen, topluma bir faydası dokunmayan ve problem çözme yeteneği az bireylerin oluşmasına neden olur (Aktağ ve Alpay, 2005).

Kişiler yaşadığı süresince geleceğini sürekli planlama eğilimindedirler. Cinsiyet, yaş ve karakterlerine kazanılmış imkanlara, bireyin ilerisi için planları bulunup onları gerçekleştirecek hayata koymasındadır. Yaşama olumlu taraflardan bakan insanlar planlarını ortaya koyarken daha güçlü temellere inşa etmektedir. Bireyin ileriye yönelik zihin evreninde ve bireysel psikolojisinde yaşaması umutsuzluğu oluşturur. Umutsuzluk günümüzde duyulan olumsuz algı ve hislerin geleceğe yansımalarıdır. Bu negatif hisler aşırı ve devamlı olarak ileriye yansıtılırsa şuan ki problemlerin yaşamasıyla beraber süreceğine inanır. Umutsuzluğa yeltenen kişi, gelecek ile alakalı olumsuz kalıp yargılarda bulunur ve bu da ileride hiçbir zaman güzel gelişmelerin yaşanamayacağı düşüncesini oluşturur. Kişi geleceğini düşündüğünde bütün negatif fikirler ve inançlar gün yüzüne çıkarak umutsuzluğu yaratır (Tosun, 2018).

Umutsuzluk ve umut kavramları birbirinden farklılıkları, süreğen biçimde bireyin duygularındaki beklentiyi tanımlar. Umutta bir arzuyu yakalamak amacıyla uygulamaya dönük beklentilerin başarılacağı düşüncesi hakimken umutsuzlukta bu hedeflere bu hedeflere ulaşamama endişesi vardır. Umutsuzluk yani ileriye yönelik olumsuz hislere kapılma depresyonu oluşturur ve durumları çıkmaza sürükler (Yıldırım, 2015). Umutsuzluk, psikolojik riskleri oluşturması adına önemlidir ve umut ile tamamen farklı kavramlardır. Umutsuzluğun ortaya çıkması bireyin kendisiyle veya diğerleriyle alakalı inancının olumsuzluğundan kaynaklanır. Umutsuzluğun

etkileri olarak kişilerde yorgunluk ve bitkinlik yaratarak depresyonu oluşturması söylenebilir (Kımcı, 2018).

Amerikan Psikoloji Birliği tarafından umutsuzluk belirtileri olarak negatif içerikli düşünceler, etki azlığı, motivasyon eksikliği, iletişim azlığı, hiç ya da aşırı uyuma, yemek yememe, sorumluluk almaktan kaçmak, kişisel temizliğe önem vermeme, kendini anlatamama şeklinde sayılabilir (Çokparlamış, 2018). Umutsuzluk duygusunun kaynağı eski yaşanmışlıklardaki negatif durumlar ve insanlar oluşturur. Bu yaşanan olumsuzlukları kişi günümüze aktararak tekrar aynı olumsuz olayların gerçekleşeceğine inanarak umutsuzluğu oluşturur (Şahin, 2009).

Beck için umutsuzluk, insanların hayatlarındaki başarısızlıklarının çözülemeyeceğine, problemlerinin atlatılamayacağına ait gerçek dışı inanışlarla yaşam isteğini bitirerek amaçları için negatif düşünmesidir. Beck çok sayıda psikiyatrik sorunların nedenini umutsuzluk göstermiştir ve depresyon ile ilişkisini belirtmiştir (Beck ve ark., 1974). Bu olumsuzluk ileride yaşanacak durumları da etkileyeceği ve bireyin savunmasız düşünce ve duygulara boğulacağı ve sonuçta bireyin problem çözme yeteneği düşerek bitkin bir duygulanım oluşmaktadır (Abela and Seligman, 2000).

Umutsuz bireyler gündelik hayatında yerine getirmesi gereken görevlerini aksatırlar ve hayata dönük isteksizlik, motivasyon azlığı, konulara odaklanamama ve düzensiz bir hayat kendilerini bekler (Ceyhan, 2004). Beklentileri engelleyen en önemli güç aslında umutsuzluk olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple umutsuzluk özünde, insanlar açısından olumsuz ve yıkıcı biçimde değerlendirilmektedir. Umutsuzluk, insan yaşamının çoğu konularında karşılaşılan genişçe bir alandır. Bu his, sanatın ve genel kültürün gelişimine de katkı sağlayan bir unsurdur.

Negatif fikirleri ve başarısızlık fazla yaşandığı umutsuzluk durumunda umutsuz hisseden birey, sorunlarının ve başarısızlıklarını aşamayacağına inanmaktadır (Acar, 2009). Umutsuzluk önceden gerçekleşen hayat basamaklarının genelleştirerek geleceğe yansıtmasıdır. Kişinin sorunlarına çözüm üretememesi, kişide umutsuzluğa neden olur. Umutsuzluk çaresiz olmanın ortaya çıkarttığı bir neticedir (Tercanlı ve Demir, 2012).

Umutsuz bireylerin sahip olduğu bilişsel algılar şöyledir (Yıldırım, 2015):

- a. Arzulanan olayları kontrolsüz ve mecbur kalınan nedenlerle bağdaştırır.
- b. Arzulanan olaylar ile alakalı bireyi ilgilendiren negatif görüş belirterek “Ben değersizim.” yargısına sahiptir.
- c. Arzulanan bir olayın ileride de aynı şekilde negatif yaşantılara neden olacağı fikrindedir.

Umutsuzluk, kişide başına negatif olayların gelebileceği ve bu olumsuzlukları aşmak adına elinden bir şey gelmeyeceği fikri depresyonu yaratan temel etkidir. Negatif bir durumla ilgili gerçekleştirilen yanlış tahminler kişinin umutsuzluğunu artırmakta ve sonuçta birey umutsuzluk yaşadığında depresyona da girmektedir (Abela and Seligman, 2000). Böyle bireyler ruhsal yönden ve fiziken olumsuz çıkarsamalar oluşturmaktadır. Umutsuzluğun neden olduğu depresyondaki insanlarda, motivasyon kaybı, istek azlığı, çökkünlük, dikkat dağınıklığı, karamsar ruh hali yaşanabilmektedir (Ceyhan, 2004).

Kökene önceki hayatlarda oluşmuş negatif durumlara yaslanan umutsuz bireyler, bir durumun sebebi ve bu durumun neticesinde oluşan negatif olaylarla meşgul olur ve bunların bireye etkisi ile alakalı inançlara sahip olur (Kardaş, 2013). Umutsuz kişiler, kendini olumsuz niteliklere sahip şekilde tanıtır, ileriye dönük negatif beklentilerle uğraşır ve olumsuz olayların farklılaştırılmayacağını düşünmektedir. Bu kişilerin olumsuz yaşam koşulları açısından psikopatolojiyi özellikleri gün yüzüne çıkarma ihtimali artar (Çatalbaş, 2013).

İnsanlar birtakım tehdit unsuru şeklinde algıladıkları durum ile karşı karşıya kaldıklarında psikolojik rahatsızlıklar yaşamaktadırlar. Buna benzer olaylarda kişilerin denk geldikleri problemi yorumlamaları ve benimsemeleri katı, benmerkezcil ve seçicidir. Buradan hareketle insanların standart bilişsel aktiviteleri, işlevsel açıdan aksama meydana getirir. Çoğu birey, ruhsal sorunlara hazır olmasına neden olan kendine özgü bir duyarlılık ve umutsuzluğa sahiptir. Bu yöndeki umutsuzluğun ise bireyin kişisel yapısıyla alakalı olabileceği savunulabilmektedir (Soykan ve Gökalp, 2020). Bireyin yaşam durumlarına hakim olamaması, farklı davranışları uygulama istekliliğini azaltmaktadır. Eskiden yaşanan durumlarla bireyin davranışları içerisinde anlam oluşmaması öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu durumlar ise depresyon benzerliğinde duygular oluşturmaktadır (Ünlüer, 2009).

Bilişsel kurama göre gelecek kaygısı; stres olayları ve kriz zamanlarında meydana gelir. Yaşanan krizler üstesinden gelinemez ise karanlık geleceğin kendilerini beklediği inancı umutsuzluğu beraberinde getirir (Duruarı, 1994). Umutsuzluk hissini yüksek düzeyde yaşayan kişiler sorunlarının asla çözülemeyeceğine yönelik yanlış fikirlere hakimdirler. Ayrıca kendileriyle alakalı mantıksal olmayan, negatif ve depresyonlu olgular yaratır. Sonuçta benlik saygıları azdır (Yıldırım, 2015).

Cole (1988) çalışmasında rahatsızlık yaşayan bireylerin umutsuzluklarının intihara dönüşme durumunun depresyona nazaran daha etkili olduğunu belirtirken rahatsızlık yaşamayan kişilerin geniş çaplı taramanın gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Çoğu çalışmacı umutsuzluğun kognitif tedaviler benzeri bireye has yollarla azaltılabileceğini, bunun sonucunda da umutsuzluk durumunun intihar olasılığını açıklama olayında ve intihar davranışlarının engellenmesinde önemli bir yeri olduğunu belirtmişlerdir.

2.3. Umutsuzluk Duygusuna Neden Olan Faktörler

Kişiler ilk olarak değerlilik, tanınırlık, güçlülük ve iyi duygular içinde olmak ister. İnsanlar hayata bu amaçları gerçekleştirmek için gelmektedir. Kişi, üstesinden gelmesi zor durumlar başına geldiğinde, sarsılma ve düş kırıklığına uğramasıyla çatışmalar oluşmaya başlar. Kişinin dayanma gücü bu sorunlar karşısında etkisiz bir hal aldığı anda, kişinin kendisine duyduğu güven azalır ve umutsuzluk seviyesi de yükselmektedir (Taner, 2008).

İnancın yokluğu da umutsuzluğun sebepleri arasında yer almaktadır. Kişinin kendine, çevreye, dünyaya ve ileriye dönük inanç kaybı bireyin istekliliğini azaltır ve kişiyi daha yıkık yapar. Bu durumda bireyleri umutsuzluğa sürükler (Taner, 2008).

Schotte, sorun çözme yeteneğinin intihar ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada, intihar eğilimleriyle insan ilişkilerindeki sorun çözme yeteneği az olanlar üzerinde çalışılmıştır. Bunun sonucunda diyatez stres modelini ortaya koymuşlardır. Bu yapıda kalıcı stres yaşayan kişiler gerek umutsuzluk hissi gerekse intihar fikrine sahip olma olasılıkları artacaktır. Model aslında sorun çözme azlığı sonucu intihar ve umutsuzluk oranındaki artışı açıklamaktadır (Zeyrek, Gençöz, Bergman and Lester, 2009).

Courtney (2008)'in çalışmasında duygusal bir şekilde istismara uğrayan ve ağır ceza yiyen çocuklar ergenliğe geldiğinde umutsuzluk düzeyleri bir hayli düşüktü. Çocukluk dönemindeki kötü davranışlar ve ardından ortaya çıkan umutsuzluk hissi; kişinin kendisine, geleceğe ve dünyaya olumsuz bakmalarına neden olabilmektedir. Gelecek ile alakalı pozitif beklentiler oluşturabilen, kurtuluş arzusuna sahip kişilerin umutsuzluk düzeyleri daha düşüktür (Atay ve Gündoğan, 2004).

Kişinin kendisini üretken ve yaratıcı görmesi gerekir. Bunları sağlayamayan kişi, huzursuzluk yaşayabilir bu da umutsuzluk hissine sebep olmaktadır (Taner, 2008).

İyimserlik ileriye olumlu bakmak, kötümserlik bunun tam tersi ilerisi hakkında olumsuzluklara odaklanmaktır. Olumsuz yargılar oluşturan kişi; olumlu yaşantılar planlamakta eksik kalır, bir çıkış noktasının olmadığına inanır bu da umutsuzluk seviyesini yükseltmektedir (Ottekin, 2009).

Umutsuzluk hissine neden olan bazı sebepler; bireyin sağlığını olumsuz etkileyen olaylar, günlük yaşamdan farklı durumlar, yaşam planlarının değişmesine neden olabilecek olaylar başlıcaları arasında gösterilebilir. Sorunun çözümüne olumsuz bakma ve bu sorunun üstesinden gelme konusunda kendisini yeteneksiz olarak değerlendirme umutsuzluk seviyesini artırır (Kuloğlu, 2001). İnsanlar arasında gelecek ile ilgili hedef ve anlamı olmayan kişiler de umutsuzluk yaşamaktadırlar (Taner, 2008).

Bir teori olarak umutsuzluk, depresyon bozukluklarının bir alt kümesinde, umutsuzluk depresyonu şeklinde farklı depresyon kategorisinde yer alır. Bu teoriye bakıldığında umutsuzluk gelecek ile alakalı negatif beklenti ve ileride oluşacakların hiçbir şekilde farklılaştırılmayacağı inançlarından oluşur (Abramson, Metalsky and Alloy, 1989).

Umutsuzluk depresyonun ortaya çıkmasında bazı nedenler vardır (Abramson, Metalsky and Alloy, 1989):

- a. Uzak Sebepler: Kişiler, negatif durumları yaşamlarında normal olarak ele alırken, bazıları bu negatif durumları daha da abartarak depresif bir biçimde yorumlar. Negatif hayat durumlarını depresif bir biçimde bakmanın sonucu olarak, sebep sonuç ve kendiliğe yönelik düşünceler oluşur. Bu düşünceler üçe ayrılmaktadır; yaşam durumlarını çok önemseme, kötü yaşanmışlıklardan

negatif sonuç çıkartmak, kötü tecrübeler sonucu bireyin kendine yönelik olumsuz yargıda bulunması.

- b. Yakın Sebepler: Kişinin, sosyal yardımları az olması umutsuzluk duygusuna sebep olur. Çalışmacılar, umutsuzluk depresyonu yaşayanlarda görülebilecek belirtileri ortaya koymuşlar; üzüntü, ilgi eksikliği, uyku sorunları, intihar denemeleri, istemli tepki azlığı, enerji yoksunluğu, karamsar düşünme, bağımlı olma, konsantre problemleri.

Umutsuzluğun kökeninde bireyin eski yaşanmışlıklarında olumsuz bir durum mevcuttur. Kişiler tecrübeledikleri olumsuz durumların sebepleri ve getirdiği sonuçlar açısından çeşitli yorumlamalarda bulunur. Bununla birlikte de umutsuzluk denilen duygu meydana gelir. Bu ortamda, başarılı olunamayan konularda alınan yenilgi ve teslim olunarak ileriye yönelik inancın kalmaması umutsuzluğu ifade etmektedir (Demirel, Yılmaz ve Üngüren, 2015).

Beck bilişsel üçlüleri, bilişsel depresyon modelinin bir parçası olduğunu söylemiştir. Birey kendisini, geleceğini ve dış dünyayı olumsuz şekilde yorumlamasıdır. Bu etkenler, depresyon yaşayanların hayat standartlarını azaltır ve kendisini önemsiz hissetmesine, çevresindekileri bir tehdit olarak görmesine, geleceğinden umut beklememesine neden olur (Demirel, Yılmaz ve Üngüren, 2015).

Şuan ile gelecek bağlantısının kopması umutsuzluğu oluşturur. Umutsuzluk, geçmiş keşkelerin ve yaşamın anlamının yok olmasını ifade eder. Ortaya çıkan boşlukları tamamlama aşamaları da kesintiye uğrar (Demirel, Yılmaz ve Üngüren, 2015). Eğitim yaşamındaki sıkıntılar, işsizlik, yoksunluk ve fakir olma gibi etkenler ergenlerdeki umutsuzluk düzeylerini artırmaktadır (Özmen ve ark., 2008).

Umutsuzluğun başka sebeplerine bakıldığında, öz güven azlığı, inancın kaybolması, anlam yoksunluğu gösterebilir. Ayrıca fiziksel engellilik, çatışma yaşama, üretici olamama benzeri durumlar umutsuzluğa sebep olabilir. (Arkoç, 2019). Üzüntü, gelecek ile alakalı olumsuz beklentiler, negatif olaylar, kötümser olma gibi duygusal problemler umutsuzluğu artırmaktadır. Kişi kendi şahsını, ortamını ve geleceğini olumsuz yorumlayarak, yaşamı çekilmez bir dert olarak değerlendirebilmektedir. Bu da umutsuzluğu oluşturmaktadır (Durak, 1994).

Şahin (2009) eğitim fakültesine devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemek ve bu umutsuzluğun cinsiyet, sınıf kademesi, yaşadıkları

mekan, maddi durum, ebeveynlerin eğitim düzeyi açısından değişip değişmediğini incelemek hedefiyle gerçekleştirilen çalışma sonunda; öğrencilerdeki umutsuzluk miktarının az olmasına rağmen, bazı öğrencilerin aşırı umutsuzluk yaşadığı, yaşadıkları mekan, anabilim dalları ve maddi durumları öğrencilerin umutsuzluklarının değişmesinde rol oynadığı ifade edilmiştir.

2.4. Umutsuzluk Duygusunun Sonuçları

Psikiyatrik ve psikoloji bölümlerinden inceleme konularından birisi umutsuzluktur. Umutsuzluk ile ileriye olumsuz bakış açısı ile bakma depresyonun ana hatlarını oluşturur. İntihar ile depresyon bağında umutsuzluğun yeri önemlidir (Tekin ve Filiz, 2008).

Umutsuz insanlar yaşadığı problemlerin başlıca nedenleri arasında kötümser duygulara kapılma, hüznün, olumsuz gelecek inancı söylenebilir (Çoban ve Karaman, 2013). Umutsuzluğu fazlaca yaşayan bireylerde enerji azlığı, geride bekleme, mutsuz olma, çaresizlik, eylem azlığı, hedef koymada zorluk, organizasyon güçlüğü, bilgiyi bütünleştirme ve eskiyi hatırlayamama gibi özellikler görülmektedir (Eliüşük, 2008).

Şiddet ve yıkıcılık umutsuzluk durumunun en önemli sonuçlarından biridir. Birey henüz gerçekleşmemiş olayları kişisel intikam hisleriyle davranarak yıkıcılığa teslim olur. Yıkıcılığa neden olan durumlar şiddeti de oluşturmaktadır. Bunlar arasında umutsuz olaylar, gerçekleştirilemeyen sözler ve davranışlardır (Kuraner, 2004).

Umutsuzluk belirtileri arasında konuşma azlığı, hareket azlığı, toplumdan soyutlanma, hayat umudunun azalması, arzu yeteneğinin azlığı şeklinde ifade edilebilir. Bunların sonucu kişinin iyiliğinden eksik olması, motivasyon azlığını da içine alan yaşamda oluşan davranışların olumsuz olacağına dönük bilişsel yargılardır. Umutsuzluk yaşanan zamanın ve geleceğin negatif olarak değerlendirilmesidir (Sarpdağı, 2018).

Depresyon belirtilerinden umutsuzluk, intihar teşebbüslerinde incelenen bir kavramdır. Beck, bilişsel çarpıtmaların intihar durumlarını tetiklediğini Bilişsel Kuramında bahsetmiştir. Kişi umutsuzluğunu ve çözümsüzlük durumunu aşamadığında intiharı bir kaçış yolu olarak görür. Umutsuzluk duygusu bilişsel çarpıtmalar ve gerçek dışı fikirlerle artış gösterir. Bu sebeple umutsuzluk, intihar girişimim belirleyicisi olduğu söylenebilir (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994).

Beck, intihara teşebbüs etmiş aynı zamanda tedavisi devam eden kişilerle gerçekleştirdiği çalışmada, bu hastaların sorunların üstesinden gelinemeyeceğine olan düşüncesi ile intiharı tecrübelenmelerinin bağlantılı olduğunu bulmuştur. Bireyler olumsuz yargılar verdikleri durumları genelde mantık dışı nedenlerle ilişkilendirirler. Bir uğraş içine girmeden amaçlarının gerçekleşmeyeceğine dönük olumsuz beklentilerde bulunur (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994).

Umutsuzluk ile bağlantılı intihar düşüncesi depresyonu etkilemektedir. Melges'in 1969 senesindeki araştırmasında, depresyonun en öneli sorunu umutsuzluk hissi olduğunu ortaya koymuştur. Umutsuzluğa eşlik eden hisleri değersizlik, kararsızlık, üzüntü, harekete geçememe, çalışmalarını yürütememe ve suçluluk duygularıdır. Depresyon girmeden insanların, farklı kişilere duyurmuş olduğu düzenler amaç odaklı, eylem düzenleri açısından ileri konumdadır. Etkileyen sebepler çoğu zaman bireysel emeklerin gerçekleşmemesi veya yakın birisini kaybedilme ya da arzu edilen planların gerçekleşmemesidir (Galioğlu, 2014).

Depresyon yaşayan kişilerde güvensizlik oluştuğunda kendilerini suçlama eğilimindedir. Beck 1963 yılında yaptığı çalışmada normal ve ileri seviyedeki depresyonluların kendilerini suçladıklarını tespit etmiştir. Kendini suçlayan bireyin duyduğu güven düşer. Bu da bireyin çevresine bağlı yaşamasına sebep olur. Umutsuzluğun bu şekilde sürekli artması etraftan gelen yardımları da yetersiz bulmasına yol açar. Depresyondaki insanlar uzun sürede arzularının başaramayacağına inanırlar. Hafif düzeyde de olsa bunun sebebinin kendi şahsı olduğunu düşünür. Sürecin sonunda depresyon sancıları, en üst noktaya yükselir (Dilbaz ve Seber, 1993).

2.5. Umut ve Umutsuzluk İle İlgili Yaklaşımlar

Klinik açıklamalara bakıldığında kişilerin umut hissi psikolojik sağlamlılığını korumada büyük bir paya sahiptir. Umutlu bireyler, umutsuz kişilerle karşılaştırıldığında kendisine fazlaca amaç seçip daha zorlu görevler benimsemektedirler (Eliüşük, 2008). Umutsuz kişiler, yaşamlarında bazı kötü durumların ortaya çıkacağını kesinlikle olumlu olayların gerçekleşmeyeceğini düşünürler. Böylece bu kişiler istenmeyen durumların oluşmasının önüne geçilemeyeceğine inanırlar ve yaşamda da böyle bir tavır takınırlar (Keskinkılıç Kara ve Yıldırım, 2017).

Psikanalitik kurama göre umutsuzluğun ortaya çıkmasının temelini 0-6 yaş arasındaki yaşananları işaret etmektedir. Oral dönemi kapsayan umutsuzluk ve umut duygusu, bu yaşlarda anneyi benimsemesi onlarda sevebilme ve empati becerilerinin gelişimini sağlayacaktır. Bu deneyimleri göstermeyen kişilerde güven hissinde azalma ve umutsuzluk durumlarının yaşanmasına sebep olur (Ekinci, 2014).

Bireyin bilişsel düzeni ve bilgiyi çalıştırma becerisi umutsuzluk kavramıyla ilişkilidir. Makul olmayan inançlar yerine de geçen bu algılar bireyin düşünme şeklini ve süreyi belirlemektedir. Öte yandan hayatımızı negatif şekilde çarpıtarak yorumlanmasına yol açmaktadır (Üngüren ve Ehtiyar, 2009). Bilişsel yaklaşım açısından psikolojik kriz sürecinde ve stres olaylarında bireyin bilişsel şemasında gerçek dışı gelecek beklentisi meydana gelmektedir. Birey psikolojik krizi aşamazsa ve ilerisinin iyi olmayacağını düşünürse umutsuzluk oluşmaktadır (Dinçer, 2013).

Psikoterapik süreç içerisinde umut, bireye umut vermek ve bireyin var olan umudunu devam ettirmeye çalışmak önemli bir noktadır. Ancak sadece bu yeterli olmayıp etkili güven ilişkisi ile desteklenmelidir (Şimşek, 2015). Bilişsel yaklaşım umutsuzluğu ele alırken olumlu olmayan düşüncelere dikkat çekilmesi gerekliliğinden bahseder. Bu düşüncelerin olumsuz içeriği bireyin gelecekle alakalı kaygıları ve bireyin kendisi ile ilgili olumlu olmayan fikirlerinden sebep olduğu sorunları vardır (Galioğlu, 2014).

Bilişsel-davranışçı yaklaşım bilişsel çarpıtmalar üzerine gider ve kişilerde ilk çocukluk olayları beraberinde kendisi ve dış çevreyle alakalı birtakım şemalar ortaya koyar. Birey gün içinde geçirdiği olumsuz durumlar, önemli olaylar karşısında gerçekleştirdiği şemalarını harekete geçirir. Aktifleşen şemalar olumsuz otomatik düşünceleri oluştururken bu da umutsuzluğa neden olmaktadır (Karaman, 2015). Bilişsel çarpıtılma da denilen bu şemalar bireyin düşünce sürecini etkilemektedir. Geçirdiği yaşantılarını negatif ve makul olmayan bir şekilde değiştirerek yorumlamasına sebep olmaktadır (Yığıtalp, 2012).

Umutsuzluk seviyesi fazla olan insanlar, problemlerinin cevabı olmayacağına yönelik fikirlere sahip olmaktadır. Ayrıca kendi içinde benzer fakat doğru olmayan bir tutum da mevcuttur. Az miktardaki çalışmalara bakıldığında Beck'in Bilişsel Terapisi, intihar riskinin önüne geçilmesinde fayda sağlamaktadır. Öte yandan ilaçlı tedavi uygulamalarında daha da olumlu sonuçlar vermektedir (Yıldırım, 2007).

Umut ile umutsuzluk birbirinden oldukça farklı beklentileri ifade etmektedir. Umut amacı gerçekleştirmede hizmete konulan tasarımın başarılacağı beklentisi varken, umutsuzluk tam tersi başarısızlığı vurgular. Bu farklılıklar kişiden kişiye, durumdan duruma, beklentinin zamanına göre değişikliklere uğramaktadır. Yapılan tasarımın ve ortaya çıkan beklentiler bireyin tasarımının amaca uygunluğunu aynı zamanda kendisi adına oluşturduğu hedefin şeklini etkiler. Birey bu düşünce durumunu aşağıdaki süreçler ile organize eder (Melges, 1969):

- a. Yeteneğe Karşı Şans: İnsanlar amaçlarına daha çok yetenekleri ya da şansları yoluyla ulaşabilirler. Geleceklerini şansa yoran kişiler hedefleri yolunda fazla davranış ortaya koymazlar. Daha önemli kısım bireyin uyguladığı planların gerçekleşmeyeceğine dönük düşünceleri yeterlilik hissi yaratır. Uygulamanın işe yararlılığı konusunda inanışlar ve bireyin öz saygısıyla yetenekleri umutsuzluk duygusunu belirler (Dilbaz ve Seber, 1993).
- b. Güvene Karşı Güvensizlik: Başkalarına karşı gösterilen güven duygusu umut durumunu karşıya çıkartır. İnsanlar ilişki yönünden başkalarına karşı hissettikleri güvensizlik onların amaçlarını sınırlamaktadır. Güvensizlikleri ağır basan kişiler, diğerleriyle beraber başarısız çalışma yapması durumunda direkt karşıdaki insanları suçlarlar, Güveni yerinde olan kişiler olumsuz sonuçlara karşın sorunun bir parçasını kendinde arar. Bunun için güvensizler daha çok kısa süreli amaçlar seçer (Ağır, 2007).
- c. Uzun Döneme Karşı Kısa Dönem: Umut, kısa ve uzun dönemde gerçekleştirilebilecek hedefler meydana getirir. Zaman farkı artarsa umutsuzluk ortaya çıkar. Böylece kişi kadenci hareket ederek amacını arzularken kısa süreli amaçlar için çabalar (Acar, 2009).

Beceriye karşılık şans, güven durumuna karşılık güvensizlik ve uzun süreliye karşılık kısa sürelik kavramları, kişinin kendini hangi konumda gördüğü, umutsuzluk seviyesi yönünden belirleyicidir (Dilbaz ve Seber, 1993).

2.5.1. Psikanalitik Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk

Kurama göre umutsuzluğun yaşandığı psikolojik sorunlardan biri de depresyondur. Depresyonlu kişilerin yakındığı duygular daha çok umutsuzluk ve mutsuzluktur. Beck (1967) araştırmalarında ileriye dönük olumsuz düşüncelere sahip bireylerin oranı %80'dir. Bunları yaşamayanların oranı ise %20'dir. Depresyonluların

yakınmaları yükseldikçe umutsuzluk belirtilerinin de yükseldiği görülmüştür. Depresyon olaylarında çoğunlukla intihar fikirleriyle umutsuzluk yakından ilişkilidir. Melges'in 1969 senesindeki araştırmasında depresyonun nedeninin umutsuzluk olduğunu ortaya koymuştur. Umutsuzluğa eşlik eden diğer hisler çaresiz olma, işleri devam ettiremememe, karar verememe, mutsuz olmadır. Psikanalitik kurama göre depresyon, geleceğe dönük karamsar olma ve öz saygının kaybedilmesi esas alınmıştır. Eğer öz saygı yitirilirse ileriye dönük umutsuzluğun da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Beck ve arkadaşları (1974) ortaya koyduğu umutsuzluk ölçeğiyle depresyonlu hastaların umutsuzlukları ile intihar eğilimleri arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Baumeister 1990 senesinde istatistiksel yönden umutsuzluğu incelerken, intihar ve depresyonun önde gelen belirtilerinden artık olmadığını bulmuştur (Dilbaz ve Seber, 1993).

2.5.2. Bilişsel Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk

Umutsuzluk, kişinin yaşadığı olaylara ve ileride yaşayabileceği durumlara yönelik olumsuz tavırlar geliştirmesidir. Önceki yaşantılar yüzünden şuan ve gelecek arasındaki ip kopmaktadır. Umutsuzluk, kişinin zihin kapasiteleriyle alakalıdır. Bilişsel yönden yaşanan negatif duygulanımların asıl sebebi yaşanan olay değil o olaya yüklenen yanlış anlamdan kaynaklanmaktadır. Bu yaşananları Beck bilişsel üçlüsünde bireyin kendisine, geleceğe ve çevresine yönelik negatif fikirlerin oluşmasıyla alakalıdır (Yılmaz ve Dursun, 2014).

2.5.3. Varoluşçu Yaklaşım Kuramına Göre Umutsuzluk

Sartre depresyon duygusunu, terk edilmişlik yaşayan bireyin doğruluk çizgisinden mahrum şekilde nasıl davranacağını bilmez halde olması şeklinde ifade etmiştir. Umutsuzluk ve bulantı durumlarını bunu yorumlamak için kullanmaktadır. Sartre, kişi kendisinin iradesiyle yaşadığı durumların olanaklarına yönelmesi şeklinde umutsuzluğu tanımlamıştır. Olanaklar yaşamımızda sürekli vardır. İnsani bulantı ve umutsuzluk olaylarıyla zaman geçirir. Bu yönden Sartre, eylemsizlik konusunda aşırı eleştiri yapmaktadır (Çelebi, 2010).

Umutsuzluk duygusunun belirtileri arasında yüksek düzeyde beliren karamsarlık durumudur. Yaşlı birisinin genç insanlarla tartışmaya girmesinin sebebi, hastalığa yakalanmaktan ve yalnızlıktan çekinmesidir. Yaşlıların ölümden korkmaları sonucu sürekli hastane gezerler. Bu aşamada ise yanında olabilecek kişileri aramaya koyulur.

Çevresini yanında görmek için çabalaması ve kişinin içe dönüklüğünün asıl sebebi, ölüm endişesi ve ümitsizliktir. Bu tip insanlar psikolojik sorunlar, depresyon, hipokondriyazis gibi problemlerle karşılaşır (Senemoğlu, 2007).

Umutsuzluk Marcel için kapalılık deneyimidir. Onun için umutsuzluk zamanın geçmediği bir yerde yaşamına devam ediyormuş hissidir. Umutsuz bireyler ileride hiçbir şeyin değişmeyeceği ve sıradan olacağı yönünde inançları vardır. Buna inanan kişilerin zamanı etkili kullanması mümkün değildir (Kızılgöçer, 2011).

2.5.4. Abramson, Alloy ve Metalsky'in Umutsuzluk Yaklaşımı

Bu kurama göre umutsuzluktan önce kişi zihinsel biçimde negatif tavır takınır. Ek olarak stres ve olumsuz durumlar başına gelmiştir. Umutsuz birey, yaşamında sürekli olumsuzluklar yaşayacağına, olumlu olayların kesinlikle oluşamayacağına ve olumsuzluklardan kurtulma adına çözümün bulunmadığına inanmaktadırlar (Dinçer, 2013).

Abramson, umutsuzluk depresyonunu alt tip depresyonu şeklinde belirlemiştir. Motivasyon eksikliği, uyku bozukluğu, üzüntü duygusu depresyonun belirtilerindendir. İntihar fikrini oluşturan bu sonuçlar aslında alt tip umutsuzluk depresyonuna aittir. Tanımlama umutsuz birey için kullanılmış olsa da bütün depresyon çeşitlerini içine alacak bir kriter olarak düşünülemez. Geçtiğimiz 20 yılda yapılan çalışmalarda görülüyor ki intihar ve depresyona yönelimindeki alanın önemli faktörü umutsuzluktur (Yıldırım, 2015).

2.6. Umutsuzluk Duygusunun Yer Aldığı Psikiyatrik Bozukluklar

Son yıllarda umutsuzluk hissinin nedeniyle oluşan psikiyatrik sorunlarla alakalı araştırmalar ortaya koyulmuştur. İntihar, antisosyal kişilik bozukluğu, alkolizm, depresyon benzeri sorunlarda umutsuzluğun etkisi göz önüne alınmıştır (Akalin, 2006).

Umutsuzluk kavramı, psikiyatri ve psikoloji çalışmalarında incelenen bir kavramdır. İleriye olumsuz bakma ve umutsuzluk aslında depresyon durumunun asıl belirleyicilerindendir. İntihar ile depresyon ilişkisinde umutsuzluk önemli bir yerdedir (Tekin ve Filiz, 2008). Umutsuzluğun belki de eşlik ettiği psikiyatrik sorunlardan birisi depresyondur. İnsanlar umutsuzluk ve umutsuzluklarıyla ilgili yardım almaya yönelirler. Beck, depresyonda olan kişilerin umutsuzluk yüzdesini %78 olarak

belirtirken, depresyon yaşamayanlarda umutsuzluk oranını%22 olduğunu ortaya koymuştur (Ottekin, 2009).

Umutsuzluk temelli depresyon yaşayan kişilerde güçsüz olma, dikkati sağlayamama, yaşamı organize edememe, karamsar olma ve istek azlığı benzeri olumsuzluklar görülmektedir (Ceyhan, 2004). Çoğu psikiyatrik sorunlarda umutsuzluk seviyeleri de fazla olduğu görülmektedir. Yüksek seviyede umutsuzluk yaşayan bireyler, depresyon durumlarında diğer bireylerden farklı olarak intihar riskleri fazladır (Beck, Steer, Kovacs and Garrison, 1985).

Kendine, hayatına ve başkalarına karşı güvenleri kalmamış, anlamsızlık duygusu içinde olan kişiler olaylardan sıyrılmak ve umutluluğu yaşamak adına bazı seçeneklere yönelebilmektedirler. Alkolizmi madde bağımlılıkları ve sigara kullanımı o an için rahatlatırsa da zamanla kendini yeniden umutsuzluğa bırakacaktır. Umutsuzluk yaşayan insanlar, yaşadıklarını çözmek adına madde, alkol ve sigara bağımlılıkları oluşturabilirler. Aslında bağımlılığın asıl nedeni umutsuzluktur (Yavuz, 2009).

Depresyon ve depresyonla alakalı intihar konusunu Beck Bilişsel Kuramda değinmiştir. Buna göre depresyon yaşayan kişiler kendisini, çevresini ve geleceğini olumsuz şekilde yorumlamaktadır. Depresyondakilerin algıları sıkıntılı ve yetersizdir. İleriye yönelik beklentisi olumsuz ve umutsuzdurlar (Beck, 1963). Kişilerin umutsuzluk seviyeleri yakın zamanlarda intihar vakalarını anlamak için bir tahmin niteliğindedir (Tüm kaya, 2005).

Bilişsel davranışçı kuramın çekirdeğindeki depresyonun oluşmasında önemli olan umutsuzluktur. Psikiyatrik çalışmalarda umutsuzluk; suçluluk, enerji yoksunluğu ve uyku sorunlarına benzer depresyon durumunun belirtileri arasındadır. Umutsuzluk, depresyonun ortaya çıkmasında ve sürdürülmesine etki eden bir sebeptir (Henkel, 2002).

Depresyon duygusunda yanlış düşüncelerin ve beklentilerin etkisi olduğunu savunan ve umutsuzlukla kaynaştırılan araştırmalar vardır. Bu araştırmalar içerisinde Beck'in 1979 senesinde geliştirdiği Bilişsel Bozukluk Kuramı söylenebilir. Depresyon durumunu şemalaştıran Beck üç kavramı açıklamıştır:

- a. Bilişsel Üçlü: Kişinin inançlarından oluşur. Bunlar bireyin kendisine, çevresine ve geleceğine yönelik inançlarını kapsar. Bunlara dayanarak insanlar önemsizlik ve işlevsizlik duygusuna kapılırlar. Yaşam onlar için hayal kırıklığından başka bir şey değildir. Çevresinin ona yardımı olmaz. Geleceği karanlıktır ve amaçları yoktur.
- b. Sessiz Kabullenişler (Şemalar): Depresyonlu insanların kendisinin de farkında olduğu mantık dışı kuralları bulunur. Bütün mutluluklarını ve hüznelerini bu kurallara göre oluştururlar.
- c. Bilişsel Hatalar: Sorunlu insanların bazı otomatik düşünceleri vardır. Bunlar kullanılırsa gerçek durumlarda bide mantıksal olmayan hatalara neden olur. Örneklere bakıldığında genelleştirme, aşırı küçültme veya büyütme, rasgele anlam çıkartma verilebilir.

Beck bu araştırmalarında umutsuzluğu ele almasının bir sebebi vardır. Depresyonu oluşturan karamsarlık ile umutsuzluğun kaynaşık olmasıdır. Ardından Beck umutsuzluk üzerine çalışmalara koyulur. 1963'te psikoterapi seanslarında depresyonlu bireylerin intiharla ilgilenmesini umutsuzluk olarak tanımlamıştır. Bu bireyler daha sonra umutsuzluklarının sebeplerini o an yaşadıkları bilişsel çarpıtmalar ve ön yargılardan kaynaklandığını söylemişlerdir. Çalışmalar, depresyondaki insanların yaşadığı umutsuzluk hissi ile intihar eğilimleri arasında benzer sonuçlar verdiği saptanmıştır (Dilbaz ve Seber, 1993). Beck modelinde depresyonu; bireyin çocukluğundaki tecrübeleri, öğrenme yoluyla farklı fikir organizasyonlarının oluşumuna etki eder (Holat, Bitlis, Dilbaz, Tüzer, ve Bayram, 1994).

Uzunca devam eden umutsuzluk hissiyle beraber bazı psikiyatrik problemler oluşabilir. Nedenleri içerisinde, “umutsuzluk” hissi de olan ruhsal rahatsızlıklar aşağıda verilmiştir:

- a. Yeğin Majör Depresyon Bozukluğu: Gündelik yaşam akışındaki işlevselliği düşüren depresyon çeşididir. Sebepleri içerisinde umutsuzluk da bulunur. Kilo kaybı, çöküntülü duygulanım ile ortaya çıkar ve iki hafta sürerse yeğin majör depresyon tanısı saptanır (DSM 5, 2013).
- b. Distimi: Çok ya da az yeme, uyuyamama benzeri yakınmalarla ortaya çıkar. İki yıl süresince ilerleyen çökkün duygulanım distimiye tetiklemektedir (DSM 5, 2013).

- c. Çekingen Kişilik Bozukluğu: Bireyin farklı korkuları onun ilişki yaşamasına engel teşkil ettiği bir duygudur. Zor ilişki kurma, kasıtlı hareketler, dışlanma fikirleri çekingen kişilik bozukluğuna neden olan belirtilerindendir (DSM 5, 2013).

Umutsuzluk duygusunun etki ettiği bazı sorunlar vardır. İntihar, antisosyal kişilik bozukluğu, alkol bağımlılığı, nevroz, yıkıcılık, sadizm, bedensel hastalıklar, mazoşizm, depresyon bunlardan bazılarıdır (Taner, 2008). Umutsuzluk yaşayan insanlar, problemlerinin üstesinden gelemeyeceklerine dönük yanlış bir inanca sahiptirler. Benlik algılamaları kötü ve depresyon ağırlıklı bir yapıdadır (Yıldırım, 2007).

Mazoşist kişiler, çoğu zaman yaşadıkları zorlukların farkında değiller ve üstünlüklerini saklamaya uğraşırlar. Bunlar daha derin incelendiğinde kendi yeteneklerine güvenleri kalmamış, fazlaca umutsuzluk yaşadığı görülür. Umutsuz kişiler, hayata yönelik nefretleri olan bireylerdir. Üreticiliği olmayan kişiler, hayattan çekilmek, yaşamı yok etmek isterler. Kendi hayatını zarara uğratırlar ve yalnızlık duygusu yaşar. Dışa yönelik yıkıcılığının sebebi, kendiliğinin ezilmemesine bir önlemdir. Üreticiliği eksik kişiler, yıkıcılık davranışı ortaya koyar. Yıkıcılık durumu umutsuzluk duygusunun en olumsuz sonuçlarından (Taner, 2008).

Umutsuzluk üzerinde yapılan araştırmalarda, depresif ruh hali, benlik saygısı eksikliği ve mutsuz olma kavramları çok benzer anlamlar olarak değerlendirilmiştir (Yıldırım, 2007).

2.6.1. Umutsuzluk ve Depresyon

Umutsuzluk hissi depresyon altındaki kişilerde sık olarak bulunmaktadır. Bilişsel merkezli depresyon konulu araştırmalara göz gezdirildiğinde depresyonlu kişilerin, daha çok çaresizlik altında kaldıkları ve umutsuzluk hisleriyle mücadele ettikleri karşımıza çıkmaktadır (Çevik ve Gündoğdu, 2015). Toplumun farklılaşmasının yordayıcılarından olabilecek umut, hayata ve ilerlemeye beraberlik eden enerji, bilimsellik, duyarlılık sağlayan psikolojik bir kavramdır. Umutsuzluksa fazla seviyede zorluklar ile karşı karşıya kalmış ve klinik seviyede depresyonlu bireylerde görülmektedir (Çabuk, 2008).

Çeşitli ruhsal bozuklukların sebeplerinin başında olan umutsuzluk depresyonunda nedenleri arasındadır. Umutlu olmayan kişilerin, kendilerine yönelik

her durumun yanlış olacağına, çabalasalar dahi başarı elde edemeyeceklerin, ileriye dönük plan ve eskiden ortaya konan amaçların gün yüzüne koyulamayacağına yönelik inanışları mevcuttur (Çavuş, 2016).

Bilişsel kurama göre yaşanan depresyonun ana kaynağının umutsuzluktan olduğunu söyler. Depresyona kapılma ihtimali yüksek kişiler, dış çevreyi, ilerisini ve kendilerini negatif olarak yorumlarlar. Ayrıca şahsını değersiz, eksik ve hatalı bulmaktadır. Birey ileriye umutsuz görür ve yaşamı zorluklarla kaplı olaylar olarak düşünür (Balkanlı, 2008). Depresyonla kişiler, negatif fikirlere bağlanma durumu gösterir ve negatif fikirler pozitif fikirlerden daha çok aklında kalır. Depresyon yaşamayan kişilerde bu durum pozitif fikirlerin daha ön planda olduğu ve hatırlarını daha çok bu olumlu durumlarla meşgul ederler (Savi Çakar, 2014).

Karamsar ve motivasyon düşürücü söylemler ve hisler, istek azlığı, ileriye dönük amaçları, depresyon benzeri olaylar bireyde umutsuzluğu meydana getirir. Buna karşın umutsuzluk da depresyonu tetiklemeye başlamaktadır (Akandere, 2000). Sosyal sorun çözmeyle umutsuzluk, depresyon ve hayat stresi boyutlarının incelendiği araştırmada boyutların ilişkili olduğunu ve sorun çözme yeteneklerine hakim olmayan kişilerde umutsuzluk duygusu görüldüğü ortaya koyulmuştur (Bilici, Kartal ve Kolçak vd., 2014).

Beck (1967)'e göre çaresiz olma, değersiz hissetme, hayattan keyif almama, kararsızlık, umutsuzluğun yanında baş gösterir. Depresyon yaşamayanlar insanlarla veya durumlarla ilgili planlamalarını ileriye doğru yaparlar. Depresyondakiler ise güvensizliklerinin nedenini kendileri olarak görürler ve suçluluk duygusu yaşama eğilimindedirler (Mc Cubbin, 1989). Beck, depresyon yaşayanların tedavisinde aşırı intihara meyilli bireylerin umutsuzluk oranının daha fazla olduğunu gözlemlemiştir. Tedavileri sırasında umutsuzluk duyguları onları yanlış fikir ve davranışlara yönettiklerini bulmuşlardır. Birçok çalışmada depresyon seviyesi ve intihar oranlarını umutsuzluk oluşturduğunu ortaya koyulmuştur (Kazak, 1987).

Depresyon öncesi bireylerin çevresi ve insanlarla paylaştığı organizasyonların faydalılığı hakkında güvenli hissedip, geleceğe yüzlerini çevirmişlerdir. Kişilerin iyilik duygusunu bozan şey çoğunda bireysel emeğin sonucu gelen yenilgi, çevresinden birinin kaybı ya da bireysel hazza varamama sebebiyle organizasyonların aksamasıdır (Acar, 2009).

Uzun süreli ve devamlı amaçlar güçlü üst benlikleri nedeniyle depresyon yaşayan bireyde değer kazanır. Organizasyonlar aksarsa ilerisiyle alakalı doyumlardan vedalaşmak güç olduğundan depresyonlu kişi bu hedeflere ulaşmak için çabalar. Geçmişlerde devamlı başarıya alışan ve bu yöndeki hareketleri bir anda umursamamak zordur. Bu belirtiler amaçları uğruna engel teşkil etse de neden hedeflerine hala bağlandıklarını biraz da olsa açıklamaktadır. Depresyonlu kişiler bu duygusunu “Amaçladıklarımı ortaya koyacağımı bilmeme karşın yine de yapmayı arzuluyorum.” biçiminde gösterir. Bu his özgüvenlerini de negatif biçimde sarsmaktadır. Depresyonlu insanlar güvensizliklerinden dolayı az da olsa kendini suçlama eğilimindedir (Dilbaz ve Seber, 1993).

Depresyonda bilinç dışı veya gerçek bir sevgi odaklı nesneyi kaybetme durumu mevcuttur. Bu olay birey tarafından sevdiği insanlarca dışlanması, sevgi eksikliği, işe yaramam, değersizim benzeri hisler şeklinde benimser. Bu da bireyin benlik saygısını azaltır. Bu durumda güçlü üst benlik ve özel savunma özelliklerine hakim olmak depresyon biçiminde rolü vardır. Kişi bu sevgi yoksunluğunu değersizlik hissine dönüştürerek kendine çevirirse intihar riskini meydana getirebilir (Uslu ve Berksun, 1993).

Bibring (1953), kişi benlik saygısını yitirmesi depresyonu oluşturmasında tek faktör değildir. Ancak umutsuzluk ile çaresizlik eklendiğinde depresyonun yaşanabileceğini savunmuştur. Depresyon ile ilgili kuramlarda depresyon anında yanlış öğrenmeler ve beklentilerin neden olduğunu belirterek umutsuzluk ile bağdaştırmıştır. Bunlardan biri Beck (1979)’in ortaya koyduğu bilişsel bozukluk kavramıdır. Şema biçiminde depresyonu üç kavramla açıklamıştır:

1. Bilişsel Üçlü: Kişinin bireysel, çevresel ve geleceğiyle alakalı inanışlardan oluşur.
 - a. Kişi değersiz ve yetersiz hisseder. Yaşadıklarını düşününce hayal kırıklığına uğrar.
 - b. Çevresindeki insanlar kişiye yardım etmez, hayatı arzuladığı gibi değildir.
 - c. İlerisiyle alakalı umudu yoktur, gelecek planları yapmamaktadır. Bu yüzden olumlu davranış ortaya koyamaz.

2. Sessiz Kabullenişler (Şemalar): Depresyondakiler kendilerinin dahi açıklayamadığı bazı inançlar oluştururlar. Kişi sahip olduğu tavırlarını ve heyecanlarını kendi kıstaslarına dayandırır.
3. Bilişsel Hatalar: Gerçekleşen durum ve bireyin bu olaya bakış açısını karşılaştırıp yanlış düşünceler ortaya atılır. Örneğin kendince anlam oluşturmak, seçici dikkat, küçültme ve büyütme gibi (Bibring, 1953).

Bazı çalışmacılar erken çocukluktaki çatışmalı ve zorlu olayların umutsuzluk durumunu meydana getirdiğini söylerken, bazı araştırmacılar ise depresyona yönelme ihtimali olan insanların ilk baştaki ihtiyacının sevgi olmasıyla kişinin öz saygıya hakimiyetinin büyük ölçüde bir etken olarak belirtilmesinin üzerinde durmuşlardır (Velioğlu ve Peker, 1989).

İntihar konuşmaları ve davranışları gösteren kişilerle yapılan araştırmada, intiharın aslında depresyon ile ilişkili değil umutsuzlukla ilişkili olduğu saptanmıştır (Dilbaz ve Seber, 1993).

2.6.2. Umutsuzluk ve İntihar

Weisman (1974), intihar ve depresyon birbiriyle ilişki iki kavramdır. Depresyon ve onun şiddeti yükseldikçe intihara kalkışma riski de bir o kadar artmaktadır.

Umutsuzluk, kişilerin ileriye dönük negatif isteklerinden oluşan bir histir. Bu istekler kişinin yaşayabileceği olumsuz olayların farklılaşmayacağına ilişkin fikirleriyle kişinin kendisi ile alakalı olumsuz yargılamalarını da kapsamaktadır (Çabuk, 2008). İntihara yeltenen kişiler, çoğu zaman intiharı son çare veya umutsuzluktan kaçış yolu şeklinde düşünmektedirler. Umutsuzluk doğru bir biçimde ele alınmadığında ruhsal sorunlara yol açmaktadır. Sonucunda ise umutsuzluğun, depresyon ve intihar ile bağlantısı olduğu saptanmıştır (Pakdemir, 2011).

İntihar girişimine kalkışan ve kalkışmayan ergenler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada intihar kalkışmasında bulunan kişilerin daha fazla umutsuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan önemli intihar olaylarında, az aile yardımının ve umutsuzluk hissinin intihar riskini tetiklediği sonucu ortaya konmuştur (Tümkeya, 2005).

Yurdumuzda intihar teşebbüsünde bulunan bireylerle intihar teşebbüsünde bulunmayan kişilerin ve normal bireylerin karşılaştırıldığı bir çalışmada, umutsuzluk

seviyesi en fazla olan grubun, intihar teşebbüsünü gerçekleştiren kişilerin ve bunları depresyonlu kişilerin izlediği saptanmıştır (Ottekin, 2009).

2.7. Umutsuzluk ve Özel Eğitim

Ebeveynlerin duygusal hallerini, özel eğitimli çocukları olması yönünden etki etmektedir. Çocuğun bakıma muhtaç bir halde olması, hayat boyunca bağımlılığı, ilgi gereksinimi ve ileriki yaşamıyla alakalı kuşku hissetmeleri aileleri için stres faktörüdür. Çocuğun asıl durumu ile ailenin ondan arzu ettikleri birbirinden farklılaştığında anne ve babanın umutsuzluk duygusu artacak, hayal kırıklığı ile sonuçlanacaktır (Altuğ-Özsoy, Özkahraman ve Çallı, 2006).

2.8. Akademik Umutsuzluk Kavramı

Umutsuzluk, temel çalışma alanlarının başında gelmektedir. Sürekli stres altında kalma, kendini bırakma, soyut değerlere karşı inancını kaybetme gibi nedenlerin etkisini içinde barındıran umutsuzluk, öğrencilerin yaşama bakış açılarını değiştirebilmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalarca umutsuzluğun belirtileri arasında ilgisiz tavır sergileme, az miktarda konuşmaya devam etme, duyguları dile getirmeme, bireysel bakıma özen göstermeme, kötümser konuşmalar benzeri davranışların gün yüzüne çıktığı bulunmuştur (Erol, 2018).

Umutsuzluk kavramını tanımlamaya çalışırken bir yandan umut kavramından da bahsetmekte yarar görülmektedir. Gündelik dilde konuşulurken üzerinde pek de fazla kafa yormadığımız ancak yaşamımızda oldukça önemli konumda olan umut kavramı kişiyi harekete geçirmek hedefiyle iyi olma duygusu veren ve motivasyon sağlayan bir nitelik olarak bireyin hayatını zenginleştiren ve güdüleyen bir güçtür. Bireyseldir ve insanlar umutlu olma hakkında farklı düşünceler ve umudu devam sürdürmek adına çeşitli yollar sergileyebilmektedirler (Güner, 1999).

İçerisinde bulunduğumuz kültürel, ekonomik ve sosyal durumlar öğrencilerin hayata bakış açılarını etkileyebilmektedir. Şahin ve diğerleri (2009)'nin üniversite öğrencilerinin problemleriyle ilgili ortaya koyduğu araştırmada 1512 öğrenciye "Üniversite Öğrencilerinin Beklentileri ve Sorunları" ölçeği yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göz gezdirildiğinde gelecek kaygısı alt boyutundaki problemler; geleceğe dönük belirsizlik, gelecekte umutsuzluk ve mezun olunmanın sonrasında iş bulamama korkusu olarak belirlenmiştir.

Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen konferanslar ve programlar sonucunda saptanan gençlerin sorunlarından bazıları şöyledir; yaşam pahalılığı, işsizlik, üniversite giriş sınavı, üniversitelerin eğitim eksikliği, gelecek kaygısı... Bu problemler irdelendiğinde okul bitiminde işe girip giremeyecekleri, üniversiteye başlayıp başlayamayacakları, hayat şartlarının zorlu devam etmesi, geleceğe karşı kaygı meydana getirmektedir. 2010 yılında gerçekleştirilen üniversiteye giriş sınavında; sistem değişikliği, katsayıların net belirtilmemesi ve sürekli değişmesi öğrencilerde kaygı oluşturmaktadır. Bütün bu problemler öğrencilerin geleceğe karşı umutsuz bakmalarına, yaşama karşı karamsar olmalarına ve hayattan zevk alamamalarına neden olabilmektedir (Vidinlioğlu, 2010).

Hayattaki sosyo-ekonomik, işsizlik ve eğitimle alakalı sorunlar ergen öğrencilerin ruhsal sağlığını negatif etkileyen etmenlerdendir. Ergenlerin yaşadığı o dönemdeki en önemli sorunların başında umutsuzluk gelir. Ortaöğretim öğrencilerinin incelediği başka bir araştırmada umutsuzluk ve bunun düzeylerine bakılmıştır. Şehirlerde ikamet eden ergenlerin umutsuzluk sayıları genelde az sayıda olduğu görülmüştür. Sosyal ve ekonomik durumları alt düzeyde olan öğrencilerin umutsuzluklarını daha fazla yaşadıklarına ulaşılmıştır (Kiziroğlu, 2012).

Umutsuzluk, bireyin kendisini olumsuz özellikleriyle tanımlayıp geleceğe yönelik negatif beklentiler içinde olmasını içeren bir kavram olduğu söylenebilir. Umutsuz kişinin, amacın tanımlanması, organizasyonu ve planlanmasında yetersizlik yaşaması sebebiyle de akademik ödevlerin tamamlanması için yapılacak çalışmaları bütün anlamıyla açıklayıp, planlayarak organize sağlayamadığından akademik umutsuzluğa daha fazla başvurabileceği düşünülebilir. Ayrıca uzun dönemli amaçlar ortaya koymaktan kaçındığı için alınan akademik sorumluluğu gerçekleştirme sürecinde konuya ufak basamaklara ayırmak biçiminde kısa dönemli amaçlar koyamadığından akademik umutsuzluk kişi için kaçınılmaz hale gelebilir. Üstelik sorun çözme ve karar alabilme becerisini kullanmadaki azalmayla beraber sorumluluğu olduğu akademik görevi yapabilme sürecine dönük karar alamayıp bu problemi nasıl çözeceğine ilişkin sorun çözme becerisini kullanmadan bu sıkıntılı olaydan kaçınmak için akademik umutsuzluk davranışını sergileyebilir. Bütün bunların yanı sıra öğrencilerin gösterdiği akademik umutsuzluk davranışının bireyin yaşamında akademik başarısızlık benzeri olumsuz etkilerin oluşmasına sebep olabileceği ifade edilebilir.

Bireyin eski yaşamışlıklara bağlı şekilde amaca ulaşmak için yollar bulunabileceğini farkına varmış olması, yeni hedefler ile yüz yüze geldiğinde sonuca varmak adına isteklilik hissetmesine ve farklı yollar keşfedeceğine yönelik bir güven hissini yaşamasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda da kişi sorunlarını çözdükçe yeni problemler ile karşılaştığında bunları da aynı biçimde atlabileceğine dönük güç duymakta, ardından umutlu olmaktadır (Yenibaş, 2002).

Viktor E. Frankl, bireyi temelde motive eden durumun ‘anlam istemi’ olduğunu belirtirken, günümüzde birçok insanın bir anlam ve amaç bulamadığını da ifade eder. Boşunalık, anlamsızlık ve boşluk duygusunu çağımız insanının öncelikli sorunu olarak söyleyen Frankl bu yaşantıyı ‘varoluşsal boşluk’ olarak adlandırır. Frankl anlam arayışını aslında insan varoluşunun en önemli temeli olarak görür. Diğer bir ilkede anlam arayışının zenginlik engellemesine, hedonizm, materyalizm ve eski geleneksel değerlerin parçalara bölünmesine karşı uyarır. Bütün bu engeller anlamın içsel boşluk, üzüntü, nevroz, şüphe ve engellenmeyle sonuçlanmasına neden olabileceğini belirtir. Frankl’a göre bireylerdeki asıl güdüleyici güç, hayatını anlamlı kılma veya bir anlam bulma çabasıdır. Bu girişimi başarısızlık ile son bulan kişide varoluşsal boşluk ortaya çıkar ve birey kendisini, yaşamını yalnız, anlamsız ve boşuna hisseder. Frankl toplama kamplarındaki deneyimlerinden hareketle herhangi bir anlam duygusu bulunmayan insanların yaşamlarının asla mümkün görünmediğini saptamıştır. Frankl, toplama kamplarında ümitsizlik içinde ve anlam duygusu bulunmayan insanların yaşama imkanlarının bulunmadığını ifade etmiştir. Fakat anlam arayışı sürecinde ölüm-yaşam, yalnızlık ve özgürlük-esaret benzeri konularda arayış içine giren birey tatmin edici cevaplar bulamadığı sürece hayat daha da çekilmez bir hal alır (Frankl, 2012).

Özgüven (1992) üniversite öğrencilerine baktığında ne yetişkin ne de çocuktur. Kendi kimliğini meydana getirme, yöresel ve toplumsal değerleri kabullenme, sosyal uzlaştırma ve olgunluğa varma aşamasındadır. Sosyal olgunluğa varmanın önemli bir kısmı olarak kabul edilen bağımsızlık kavramı kişinin otonom hale ulaşabilmesi, kendisini kontrol edebilmesi, mevcut koşullara uygun özgür ve gerçek kararlar alabilmesi şeklinde açıklanmıştır. Öz güven incelemesinde özellikle üniversite düzeyinde insanın davranışlarını yönlendirme yönünden aile etkeninin azaldığına dikkat çekmektedir.

Frankl ve Maslow’un ifadeleri doğrultusunda; bireyin potansiyellerini kullanamamasıyla insan yaşamındaki genel ve durumsal zaman baskısı olayları

çalışmada kendini gerçekleştirme ile beraber umutsuzluğun incelenmesinde öncülük etmiştir. Psikolojideki varoluşçu terapi ve insancıl yaklaşımların en önemli savunucularından olan Frankl ve May, yaşamlarındaki mutsuzluk ve umutsuzluklarından yola çıkarak yaşamın anlamına dönük vurgu yapmışlardır. İnsan olmanın temelinin bütün koşul ve ortamda yaşam amacının bulunmasında olduğuna inanmışlardır. Umut eden kişi harekete geçme eğilimi olan kişi biçiminde değerlendirilirse, umutsuzluk ile erteleme eğilimi arasındaki ilişki araştırılmaya değer görülmektedir. Umutlu insanlarda da yaşanabilen ertelemeyi aktif bekleyiş şeklinde nitelendirilirse, umutsuz birey aktif bir bekleyiş içinde değil, sonsuz düzeyde bir erteleme altında olduğu değerlendirilebilir. Ayrıca umutsuzluk, hem erteleme eğilimi hem de kendini gerçekleştirme konusunda olumsuz bir etkendir (Dünyaogulları, 2011).

Özerklik, kendini gerçekleştirme, yaratıcılık, kendini tamamlama benzeri farklı şekillerde tanımlanan gizli bir güdüye ve potansiyele sahip olduklarını öne çıkaran Maslow (2001) kişilerin bu potansiyelin gücü ve sınırları konusunda farkındalığa hakim olmadıklarını veya ilgisiz olduklarını belirtmiştir.

Frankl bütün bireylerde var olan potansiyelin kullanılmamasının nedenini, insanın zaman baskısı altında kalması ve yaşamın ölümle sonuçlanması biçiminde görmektedir. Hayatın geçiciliğiyle birlikte zamanın baskısı altındaki birey, sorumlu olduğu seçimleri yapma zorunluluğundan kurtulabileceğine inanarak pek çok kez yanılacağını ifade eden Frankl, kişinin ne yaparsa yapsın anlamlı ve değerli olanı gerçekleştirme arzusuna eğilimli olduğunu eklemektedir (Sayar, 1991).

Rogers sağlıklı birey; başkalarının eğilim ve arzularına göre davranış sergileyen değil, kişisel duygu ve ihtiyaçları doğrultusunda hareket eden insan olarak belirtmiştir. Gizil güçlerini, toplumla önemli düzeyde çatışmaya kapılmadan gerçekleştirmeye çabalar (Altıntaş ve Gültekin, 2003). Fakat kendini gerçekleştirme uğraşındaki bireyin, ergenliğin tamamlanmasıyla yetişkinliğe geçiş aşamasında oluşu nedeniyle yaşadığı zamansızlık fikri, bilgi yetersizliği ve gelecek kaygısı onu umutsuzluğa doğru yönlendirebilmektedir. Artık bir meslek sahibi olmalı, sürekli bir ilişkiyi sürdürmeli hatta arkadaşlarına, ailesine, hobilerine zaman ayırmalı ve aile kurmalıdır. Bu sebeplerle birçok son sınıf öğrencisi şuanda hiçbir durumdan emin değilim, sanki geleceğim karanlık, bir sonraki sene nerede ne yapıyor olacağım hususunda bir fikrim yok ve bu olay beni korkutuyor benzeri sözler kulağa yabancı gelmemektedir. Akman

(1992) bu basamakta gencin özgürlüğüne doğru yönelimi, karşı cinsle etkileşim kurarak eş bulma, yeni ilişkileri ve iş arayışı konularına dikkat çekmiştir. Ayrıca bu evrede gençlerin yeni gelişim dönemi sorunları konusunda farklılıklar gösterebileceğini belirtmiştir. Bazılarının bu aşamada gelecekteki yaşam becerilerine dönük belirgin hipotezler ortaya konulabileceği gibi, bazı gençlerin de gözle görülür planlar yapamayabilir diyen Akman bu iki olayın da gençlerin sonraki yaşam tarzlarına göre birtakım beklentilerinin oluşmasının doğal olduğunu ifade etmiştir.

Üniversite yıllarının genellikle son sınıflarında olduğu kabul edilen genç yetişkinlik, bireyin yaşam süresince pek de üzerinde durulmamış ama bir o kadar önemli görülen bir dönem olarak dikkat çekmiştir. Konusu geçen bu evrede kişinin farkındalığı artmakta, gelecek kaygısı ve kendini değerlendirme arzusu, umutları ve umutsuzlukları daha baskın yaşanmaktadır. Kendini gerçekleştirme aşaması boyunca hedeflerin somutlaştığı bir evre görülmektedir. Yörükoğlu (2000) açısından gençlik dönemi benlik denilen durumun öne çıktığı ve kişinin kendisine yöneliminin olduğu, nasıl biri olduğu ve ne olmak istediğine kafa yorduğu zamandır. Genç insanlar bu zamanda kimlik arayışı altındadır ve kendisini hem ailesinden hem de başkalarından ayıran noktaları öne sürerek benliğini tekrar planlamanın uğraşı içindedirler.

Ergenlik döneminde bireyde meydana gelen birtakım baskılar öğrencilerin umutsuzluk yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Özellikle son zamanlarda yaşamdan zevk alamayan, geleceğe dönük umutları tükenmiş, geçirdiği yaşamışlıklara yanlış anlamlar akseden, başarı sağlayamayacağını düşünen çeşitli öğrenciler karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte popüler kültürün etkisinde kalan öğrenciler doyumsuz, hayattan zevk alamayan ve karamsar kişilere dönüşebilmektedir. Ortaöğrenimini sürdüren öğrenciler geleceğe karşı amaçlarında umutsuzluk yaşamaktadırlar. Ülkemizde hatta dünyada yaşanan ekonomik kriz; öğrencilerde işe girememe, üniversiteyi kazanamama benzeri korkular baş göstermekte ve geleceğe yönelik umutsuzluk hisleri taşımaktadırlar (Vidinlioğlu, 2010).

2.9. Akademik Başarı Kavramı

Akademik başarı; belirlenen bir program bitiminde, öğrencilerin program amaçlarına yönelik ortaya koyduğu yeterlilik seviyesidir (Demirel, 2012).

Yetişen insan gücü çoğu ülkenin temelini oluşturur. Bu temeli güce çeviren en önemli faktörlerin başında eğitim kurumları gelmektedir. Yaşamımızda sorun çözme ve bilişsel fikir üretme kabiliyetine sahip, yaratıcı aynı zamanda üretken kişilere gereksinim duyulmaktadır. Bu yüzden eğitim kurumlarının ilk hedefi öğrencilerin duygusal, ruhsal ve bilişsel yönden ilerlemesini kolaylaştırmaktır. Öğrencilerin bu gelişim düzeyleri başarı durumuyla ortaya koyulmaktadır. Bu yönden bakıldığında eğitim kurumlarının asıl sonucu öğrenci başarısını sağlamaktır (Sarier, 2016).

Akademik başarı, eğitim ve öğretimin ana hedefini oluşturmaktadır. Okullarda görev yapmakta olan eğitimciler, öğrencilerin akademik başarılarını önemsemektedirler. Belirtilen bu akademik başarı aslında eğitim alan öğrencilerin kazanımlara ulaşip ulaşmadığını belirlemektedir (İşler, 2016). Öğrencinin başarı durumu eğitim aldığı okulu, sınıfı ve dersine bakılarak seçilen amaçları gerçekleştirme düzeyiyle hesaplanırken başarısızlığı ise becerisi ve okul başarısı yönünden oluşan fark biçiminde açıklanır (Şevik, 2014).

Akademik başarı kişinin bütün yaşamını etkileyecek bir durum olduğundan, kişinin sonradan karşılaşacağı imkanları iyice değerlendirmesini ve ileriye bakış açısı sunacak tercihler yapmasına imkan sağlar (Canıdemir, 2013).

Kavram olarak başarı arzulanan sonuca gelme yönünde artış gösterme şeklinde ifade edilmektedir (Memduhoğlu ve Tanhan, 2013). Ortaokuldan liseye ve liseden üniversiteye geçişleri öğrencilerin sahip olduğu akademik başarıya göre şekillenmektedir. Bu nedenle ortaya konulan başarı bireysel eğitimi ve ilerisi yönünden atlanamayacak bir durum haline gelmiştir.

Kişinin eğitim mekanında dersten veya programdan ne derece faydalandığının bir işareti ya da göstergesi akademik başarıyı oluşturur. Ayrıca akademik başarı öğrencinin aldığı notların ortalaması şeklinde tanımlanır (Özgüven, 2002). Genişçe bir tanımlamaya karşın, eğitim ve öğretimde başarı sorulduğunda çoğunlukla alınan derslerle ilerleme kaydedilen ve öğretmenlerce verilen notlar ile kazanılan yeteneklerin bir sonucu olan akademik başarıyı göstermektedir (Memduhoğlu ve Tanhan, 2013).

Akademik başarı ile başarı birbirinden farklı kavramlarmış gibi düşünülse de eğitim ve öğretimle ilgili literatüre bakıldığında bu iki öbeğin birbirinden ayrım noktası yoktur. Yani iç içe olduğu çoğu yerde de başarının, akademik başarıyı kapsadığı görülmektedir (Şevik, 2014).

Öğrenci başarısı okul süreçlerinde önemli bir pay teşkil etmekte, bu aşamalarda da beraberinde gelen kavram başarı olduğu belirtilmektedir (Arıcı, 2007). Okullardaki tüm öğrencilere aynı metot ve tekniklerle dersler aktarılmasına rağmen akademik başarılar farklılaşması çeşitli eğitim çalışmacılarının yönelebileceği konular arasına girmiştir.

Öğrenci akademik başarılarını sadece beceri ve zekalarıyla açıklamak doğru değildir. Bu hipotezden yola çıkarak akademik başarının farklı ayırıcı göstergelere sahip olmasının gerekliliğinden söz edilmektedir (Gelir, 2009).

Başarı genel olarak arzu edilen bir noktaya ulaşmak için katedilen yoldur. Böyle genişçe bir tanımına karşın eğitimde başarı, okulda verilen derslerde geliştirilebilen ve öğretmenler tarafından belirlenen notlar, yazılı puanları veya ikisiyle hesaplanan beceriler ya da kazanılan düşüncelerin göstergesi durumundaki “Akademik Başarı” anlatılmaktadır. Akademik başarı çoğu zaman öğrencilerin duyuşsal ve psikomotor ilerlemesinden farklı, tüm program alanlardaki tipik davranış farklılaşmasını söz konusu eder. Ayrıca okulda öğretilen dersler ile öğrencilerde gelişmesi beklenen tipik davranış farklılaşmaları bilişsel davranış bazında kısıtlı değildir (Erdoğdu, 2006).

Eğitim ile öğretimde en önemli hedef kişilerde istedik doğrultuda davranış değişikliği oluşturmaktır. Bunu hayata geçirmek amacıyla eğitim-öğretim etkinliklerine katılan kişilerin motivasyonu sağlanması gerekir. Ancak eğitimin durumuna göre okullarda, bilişsel becerilerin zor olduğu kazanımları gerçekleştiren öğrenciler desteklendiği fakat yaratıcılığın ihtiyaç olduğu kabiliyetlerde başarı sağlanan öğrencilerin desteklenmesinde kısıtlılıklar olduğu fark edilmektedir (Arslan, 2019).

Eğitim ve öğretim uygulamalarında önemi yadsınamaz öğelerden birisi de öğretmen davranışlarıdır. Söz konusu öğretmen davranışları ile kişilere rehberlikte bulunmalı ve eğitim uygulamalarında öğrencileri cesaretlendirmelidir. Bu etkileşimde öğretmen, öğrencilerin özgüvenini ve yaratıcılıklarını artırır. Eğitim-öğretimdeki

başarının ilk etkenini öğrenci ve öğretmen etkileşimi oluşturmaktadır (Celep, 1997; Demirtaş, 1999; Sadık, 2002).

Genel olarak Türk halkındaki başarı dediğimiz kavram önemli bir konumda kendine yer bulmuştur. Ebeveynlerin çocuklarının tümüyle akademik başarılarının artması ve üniversite kazanabilmeleri için öz verili bir şekilde hareket ettikleri ve borçlanma durumu da olsa yavrularını özel kurumlara yolladıkları; fakat çoğu ebeveyn ve öğretmenlerin, eğitim alan öğrencinin akademik başarılarına neden olan etkenlerin bilincinde olmadıkları bulunmuştur. Ayrıca öğrencileri ile sağlıklı etkileşimler geçiren öğretmenlerin verdiği derslerden öğrencilerin diğer derslere nazaran başarılı oldukları ve sevdikleri gözlemlenmiştir. Öte yandan öğretmenince devamlı suçlanan ve azarlanan öğrencilerin o derslerde başarısızlık yaşadıkları, derslere yönelik tutumlarının negatif olmasının beklenebilecek bir sonuç olduğu saptanmıştır. Öğrencinin okuldaki akademik başarısını hatta tüm gelişimlerini belirleyebilecek etkenler içinde arkadaş, öğretmen ve aile desteği etkenleri sayılabilir (Özgülven, 1974).

Okulda eğitim alan bireylerin becerileri, fikir yürütme teknikleri, akademik motivasyon seviyeleri, ilgi ve tutumları birbirinden farklılık gösterir. Çağdaşlaşan eğitime göre öğrenmeyi yüksek seviyede yürütecek öğretim tekniğini uygulama ve seçme görevi öğretmenlere salınmıştır. Öğrencilerin etkileşimli şekilde derslere katılımının desteklendiği, çeşitli tekniklerle uygulamaların yapıldığı okullarda akademik başarıları da artmaktadır. Şuan için öğrencilerin bütün derslere etkin katılımını destekleyerek bireylerin akademik başarılarını yükselten tekniklerden bir tanesi de iş birliğine dayalı öğrenme yöntemidir (Sezer ve Tokcan, 2003).

Başarı zevkini yakalayan kişiler daha fazla çaba sarf etmeye ve bir hedefe kilitlenmeye motive olurlar. Öğrencilerin zihinsel düzeylerini geliştirmede ve hayata geçirmekte isteksizlik başarı durumunu etkilemektedir. Yetenek ve becerileri ne kadar fazla olursa olsun başarı kapsamında öz güvenleri yerinde olmayanların varacağı nokta yine başarısızlık olma ihtimali yüksektir (Bandura, 1982).

Zorluklara karşı gelme, sabır gösterme, işini zevk alarak yapma motivasyonun faktörleri kapsamındadır. Aynı zamanda bu roller uyumluluk gösteren akademik davranışlar şeklinde ele alınmaktadır. Bunların tam tersi ise uyum göstermeyen akademik davranışları içine almaktadır. Akademik başarı istekliliği, bir görevi ustaca gerçekleştirme, sorunların altından kalkma, başkalarından dana profesyonel yapma,

başarısızlık durumunda vazgeçmeme, hedefi doğrultusunda çabalama biçiminde tanımlanmıştır (Akandere, Özyalvaç ve Duman, 2010).

Akademik başarı üzerine yapılan araştırmalarda tükenmişlik düzeyi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre tükenmişlik seviyeleri fazla olan öğrencilerin gösterdiği akademik başarılar da o oranda azalmaktadır. Öğrencilerin öğrenme istekliliğini ve akademik başarılarını yükseltmek amacıyla tükenmişlik seviyesini düşürücü tedbirlerin hayata geçirilmesinden bahsedilmektedir. Üniversitelerde ders ağırlığının kademelere göre düzenli dağıtılması öğrencilerin tükenmişlik seviyelerini düşürerek akademik olarak başarı sağlayabileceği belirtilmektedir (Yang, 2004).

Öğrenciler dersleri sıkıcı, zor veya anlamsız olarak bulabilir. Bu gibi inançların farklılaştırılması hedeflenen akademik başarı için ilk şartlardan birisidir. Bu doğrultuda başta tutumların ortaya konulması ve öğretim konusunda gereken farklılıkların ve yenileşmelerin yapılması gerekmektedir (Kazazoğlu, 2013). Öğrencilerin akademik başarısını okuldaki eğitim aktiviteleriyle amaçlanan sonuçlara ne kadar varabildiğidir biçiminde tanımlanmıştır. Öğrencilerde akademik beceri istedik düzeyde gerçekleştiğini söyleyen bir ölçme türüdür. Bireylerin öğretimlerini sürdürmeleri hususunda rolünün büyük olduğu ifade edilmektedir (Altınkurt, 2008).

Yapıcı (2005)'ya göre akademik başarı, bireylerin zihinsel olgunlaşma ve yetenek durumlarını belirlemek için kullanıldığı, onların ders düzeylerinin nasıl bir durumda olabileceğini ortaya koyan bir kavramdır. Öğrenciler arasında sıklıkla kullanılan internet ortamlarında fazla zaman geçirilmesi zihinsel, ruhsal, sosyal ve fizyolojik açıdan pek çok olumsuzluklar yaratmaktadır. Buna bağlı olarak ise akademik performansları ve başarıları en alt seviyede kalmasına neden olacaktır (Cengizhan, 2005).

Eğitim sistemi kapsamı altında öğrenciyle birebir iletişim halinde olan, onların ihtiyaçlarını ve ilgilerini tanıyan öğretmenlerin, öğrencilere yardımcı olan tutumla yaklaşımları akademik başarılarını doğrudan doğruya etkileyecektir. Yani öğretmenlerin sahip olduğu donanım ve özellikler öğrencilerin akademik başarılarının farklılık göstermesi sonucunu doğuracaktır. Bu sınırlar içerisinde öğrencilerin akademik başarılarına, öğretmenlerin liderlikleri önemli derecede etki edebilecek çalışmalar ile bulunmuştur (Yıldırım, 2000).

Eğitim kurumları öğrencilerin olmaktan zevk duyduğu mekanlar olarak hizmet vermelidir. Okula yönelik oluşturulan olumlu tutum öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırır ve akademik başaruların katkı sağlama ihtimali yüksektir. Bu da eğitim kurumlarının yaşam standardının fazla olduğunun bir işaretidir (Leonard, 2003).

Akademik başarı, kişilerin eğitim yaşamında amaçlanan davranış seviyelerine varıp varamama durumu olarak isimlendirilir. Öğrencilerin sergilediği akademik başarı, istendik düzeyde davranış farklılaşmasının gün yüzüne çıkma durumu baz alınmasıyla birlikte niversiteye geçiş sınavları ve iş yaşamında dikkate alınacak kritik noktaların başında gelmektedir (Altınkurt, 2008).

Eğitim-ğretim aşamalarında akademik başarı dendiğinde derslerde oluşan ve öğretmenlerce verilen notlar ile yazılı notlarıyla veya beraber ortaya çıkan kazanımların ifade şeklinde (Koç, 1981). Akademik başarı eğitim kurumlarında verilen, derslerde ilerletilen ve öğretmenler tarafından makul görülen notlar, yazılı puanları veya beraberce belirlenen bilgiler biçiminde ortaya çıkmaktadır (Keskin ve Sezgin, 2009).

Eğitim süreci boyunca motivasyon ve isteklilik akademik başarıyı etkileyebilecek faktörler arasında olabileceği görülmektedir. Eğer eğitim alan kişi zihinsel, psiko-motor ve duygusal yönden konuya motivasyonu sağlayıp istekliği artırılırsa öğrenme sağlanacaktır. Bu süreç boyunca öğretmenlerin öğrenciye karşı motivasyonunu gerçekleştirip gerçekleştiremediği, başardıysa nasıl yaptığı ve derslerinde ğrenci motivasyonunu yükseltecek teknik ve yöntemlere hakim olması önemlidir (Ayna, 2009).

2.10. Akademik Başarıyı Etkileyen Unsurlar

Çevresel ve fiziksel olaylar, öğrenmeye hazırlık, bilişsel, sosyal ve duygusal yönlerden gelişim seviyesi, ders çalışma sorumluluklar, önceden yaşanan deneyimler, kendine güvenme, iletişim ve sosyal beceriler gibi değişkenler kişinin akademik başarisına olumsuz ya da olumlu olarak etkilemektedir (Ergün, zdemir, orlu ve Savran, 2004).

Bloom tarafından çalışılmış olan öğrenme kuramında eğitim gören bireyler her yeni konuya oluşmuş bir özgeçmiş ve altyapı ile adım atmaktadırlar. Öğrencilerin ders konularıyla gelişen temasını ve öğrenmeye etken olan ana faktör zgemiştir. Buna

göre genel başlangıç özellikleriyle birlikte oluşan duyuşsal ve zihinsel giriş olayları, öğrenmeyi beraberinde de başarıyı etkileyen önemli temel unsur şeklidne karşı karşıya kalınmaktadır (Bloom, 1979).

Akademik başarı fazlaca miktarda etkenler yoluyla farklılık göstermektedir. Literatürdeki çalışmalardan elde edilen veriler, bu olasılığı doğrulamaktadır. Ulular (1997), Arıcı (2007) ve Sarier (2016) tarafından ortaya konulan araştırmalarda üç bölüme ayrılarak bu faktörler incelenmiştir. Bu bölümler aile kaynaklı, okul kaynaklı ve öğrenci kaynaklı biçiminde ayrılmaktadır. Sarier (2016) araştırmasında akademik başarıyı en fazla etkileyen faktörleri sırası ile öğrenci (motivasyon ve öz-yeterlik), aile (sosyo-ekonomik şartlar) ve okul olarak belirtmiştir.

2.10.1. Bireysel Faktörler

Bireyler doğum yoluyla kazandığı kalıtsal nitelikler, hayatını geçirdiği çevreyle gelişim gösterir ve içerisindeki kültürden etkilenmektedir. Bir araya gelen farklı kültürdeki insanların davranışları da bir o kadar farklılık ve değişim gösterir. Kişilerin değer, tutum ve ilgi gibi duyuşsal nitelikleri de değişmektedir. Çevre, kalıtım ve öğrenme temelli bu farklılıkların tamamı bireysel farklılıklar şeklinde adlandırılmaktadır (Şama ve Tarım, 2007).

Öğrenci temelli olduğu düşünülen başarı veya başarısızlık sebepleri içerisinde yetenek, kişisel nitelikler ve zeka ayrıca önemli sayılmaktadır. Ek olarak, akademik başarı ile zeka arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ancak zeka üzerine yapılan pek çok çalışmada akademik başarının yüksek olması için tümüyle üstün zekaya gereksinim olmadığını kanıtlamaktadır. Hatta fazla zeki olan öğrencilerin çevre şartları faktörüyle akademik olarak başarısız olma ihtimalinin göz ardı edilemeyecek bir gerçek olduğu saptanmıştır (Kocaman, 2009).

Kişinin zeka kapasitesine bakıldığında çevre yoluyla akademik başarılarını olumlu ya da olumsuz yönde çevirebilmektedir. Zihinsel problemlerin, işitme ya da görme sorunlarının; bazı bulaşıcı rahatsızlıkların ve bunlara yakın bedensel etkenlerin verimli ders çalışmaya sorun teşkil ettiği, dikkati dağıttığı bunların sonucunda da akademik başarısızlığı oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca okul bilincine hakim olamama ve hiperaktivite benzeri olaylar öğrencilerin dikkatini bununla beraber akademik başarısını olumsuz etkilemektedir (Ulular, 1997). Akademik başarıyı

belirleyen öğrenci kaynaklı faktörler arasında öz yeterlik inancı, öğrencinin istekliliği, ders çalışma düzeni ve benlik saygısı olduğunu saptamıştır (Sarier, 2016).

2.10.2. Eğitim ve Öğretim Ortamından Kaynaklanan Faktörler

Eğitim ve öğretimin öğrenciyle öğretmen beraberindeki iletişim yoluyla kısıtlandırılması yanlıştır. Öğretmen harici eğitimle alakalı diğer kişilerin de eğitim-öğretim hakkında sorumlulukları vardır. Verimli ve kaliteli bir eğitimin veli, idareci, hizmetli ya da memur gibi kişilerin de katkılarına ihtiyaç vardır (Şerefli, 2003).

Yanımızda fiziksel çevrenin de canlı davranışlarını önemli ölçüde değiştirdiği inkar edilemez bir gerçektir. Yetişkin insanların bile çoğunlukla zorluklara kapıldığı şehir hayatında gençler daha da sınırlanmıştır. Gençlerin oyun oynayarak vakit geçirebileceği bağlamların olmaması onların kötü şekilde etkilemektedir. Bu nedenle okulların çevre ve fiziki koşulların öğrencilere uyacak biçimde düzenlenmesi, oyun oynayabilecekleri alanlar ve spor komplekslerinin inşası, sınıfların ferah ve temiz olması, renklerle biçimlendirilmesi, çeşitli araç-gereçlerin tamamlanması öğrencilerin istek ve motivasyonu nu etkileyecektir (Kocaman, 2009).

Şerefli (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenler ikinci sınıflarda akademik başarıyı etkileyebilecek eğitim kurumlarına bağlı bilişsel olmayan etkenlerin, daha çok eğitim kurumlarının sunduğu sosyal ve fiziki çevre imkanlarından kaynaklandığını saptamışlardır. Sözü edilen imkanlar öğretme ve öğrenme aşamasını harekete geçirebilecek, severek okula gelmesine ve çoğu zamanını okulda değerlendirmesine yol açan faktörlerdir. Benzer çalışmada veli ve öğrencilerinin benzer sosyal ve fiziksel çevreden bahsettikleri görülmüştür. Ortaya çıkan bulgulara bakıldığında okulun sosyal ve fiziksel çevresi öğrencilerin boş zamanını verimli bir şekilde geçirmesine olanak sağlayan bir düzende olmasının bu öğrencilerin sosyal, psikolojik ve akademik başarı benliklerinin gelişmesinde etkili bir sebep olabileceği veliler, öğretmenler ve öğrenciler nezdinde kabul görmektedir.

Sarier (2016) ortaya koyduğu çalışmada akademik başarıyı sağlayan faktörlerden okul ile alakalı unsurların kişisel etkileyicilerden ve aileyle alakalı etkileyicilerden daha az etki düzeyine hakim olduğunu fakat yine de adı geçen iki etkene yakın düzeyde bir etki seviyesine hakim olmasının son derece önemli olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada akademik başarıyı fazlaca etkileyen nedenler içerisinde

yer alan okul ile alakalı faktörler sırası ile derslere karşı tutum, okulun kültürlemesi, öğretmenlerin hareketleri ve müdürlerin liderlikleri olabileceği sonucuna varılmıştır.

2.10.3. Aileden Kaynaklı Faktörler

Öğrencilerin eğitim hayatı ilk olarak ailede filizlenmektedir. Gençlerin bedensel ilerlemesini kolaylaştıran, dili kazandığı, ilk koruyucu olan, ilk yaşamı öğrendiği kısaca ilk baştaki öğretmeni aslında ailesidir. Bunlar baz alındığında öğrencinin ortaya koyduğu ilerleme de ailenin son derece ciddi bir yeri olduğu fark edilmektedir (Kocaman, 2009).

Öğrenciler ilkokul dönemine adım attıklarında, akademik başarılarında etkili olabilecek çevresel etkenler halkın daha geniş alanına yayılmaktadır. Diğer taraftan ailenin hakim olduğu etki tamamen kaybolmaz. Bu çağda öğrencilerin okulda geçirdiği vakit konu alındığında, yaşamının yine dörtte üçünü ailesi ile birlikte geçirdiği anlaşılmaktadır. Bu durum aile ve çocuk iletişiminin okul dönemlerinde de önemini devam ettirdiğini göz önüne çıkartmaktadır (Çelenk, 2003).

Aile içerisinde düzenli ve dengeli etkileşimin varlığı gençlerin psikolojik ve bedensel yönden sağlıklı olmalarıyla birlikte akademik başarılarını da pozitif olarak şekillendirmektedir. Gençlerle kurulan bu etkileşim başarılarını arttırırken, başarısızlık durumunda onu anlayarak başarısızlığının sebeplerini araştırmayı, bu sebepleri aile yardımıyla düzeltme yönünde makul çözüm önerileri geliştirmeyi sağlar (Şerefli, 2003).

Ailelerin sosyal ve ekonomik geliri düzeyine göre çocuklarının eğitim gereksinimlerine bakış açısı, sağlayacakları eğitim koşulları, verecekleri yardımların, eğitim araç-gereçlerin niceliği ve niteliği farklılık gösterecektir. Bu nedenle ailelerin sosyal ve ekonomik seviyesinin çocuğun akademik yönden başarısını etkileme özelliğine sahiptir. Ayrıca ailelerin gelir düzeyi, kültürel ilerlemişliği, ebeveynlerin çocuklarına eğitim açısından başarılı bir model olması, okulla ailenin kabul ettiği değerlerin uyuşması, aile içerisinde çocuğun öğrendikleri okuldaki süreci desteklerse işte o zaman öğrencinin başarısını olumlu yönde destekleyebilir (Başar, 2001).

2.11. Umutsuzluk İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir araştırma sonucu, öğrencilerin sosyal yönden eksik durumda olması ve yalnız olması ile umutsuzluk seviyeleri arasında ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin yalnız kalma süreleri uzadıkça umutsuzluk düzeylerinde artış tespit edilmiş. Öğrencilerin kişilerarası problem çözme yeteneği ve umutsuzluk seviyeleri, intihar şüphesini artırdığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin kişilerarası sorun çözme yetenek azlığı ve umutsuzluk seviyeleri yükseldikçe intihara yönelme de artmıştır (Zeyrek, Gençöz, Bergman and Lester, 2009).

Tümkiye'nin yaptığı bir çalışmada, onun ailesiyle kalan ve yetiştirme yurtlarında bulunan öğrenci topluluklarının umutsuzluk seviyelerini karşılaştırmıştır. Yetiştirme yurtlarında yaşayan öğrencilerin beklentisi az olan, problemlerini söylemeyen, intihar fikirleri olan ve psikolojik sorunlar yaşayan umutsuzluk seviyeleri yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tümkiye, 2005).

Spor yapan kişilerin umutsuzluk düzeylerini spor yapmayanlara göre araştırılmıştır. Bunun sonunda spor yapan bireylerin yapmayanlara göre daha umutlu oldukları bulunmuştur (Kırımoğlu ve ark., 2010).

BESYO öğrencilerinin yaptıkları spor yılı ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucu, umutsuzluk düzeyi yüksek kişiler sporu sürekli yapan bireyler olduğu sonucuna varılmıştır (Bayoğlu ve Karagün, 2017).

Ceyhan (2004) ilk ve ortaokul kademesi branş öğretmenlerinin tezsiz yüksek lisanslarını sürdüren öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri ile alakalı bir araştırma gerçekleştirmiş ve öğretmen adaylarının çoğu zaman umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Ancak bazılarının da yüksek seviyede umutsuzluk yaşadığı bulunmuştur. Çalışmada mezuniyet sonrası öğretmenlik ile ilgili bir işte çalışamayacağı endişesindekilerin fazlaca umutsuz oldukları saptanmıştır.

Tümkiye (2005) ailesi ile hayatını sürdüren ya da yetiştirme yurtlarında kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerini karşılaştırmış ve yetiştirme yurtlarında kalan ergenlerin daha çok umutsuz olduğunu görmüştür. Lise öğrencilerinin umutsuzlukları ve bu umutsuzluğun nedenleri üzerinde çalışma yapan Özmen ve diğerleri (2008), Türkiye'de şehirlerde hayatına devam eden ergenlerin ileriye umutla gördüklerini ancak umutsuz olanların miktarı da yadırganamayacak şekilde var olduğunu ifade

etmişlerdir. Ek olarak, ekonomik yönden düşük insanların çocukları daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Ağır (2007), üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ile umutsuzluk düzeyleri ve problem çözme arasında olan ilişkiyi araştırmışlardır. 251 eğitim fakültesi öğrencisine amaç için geliştirilen ölçekler yoluyla erkeklerin umutsuzluk düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Öğrencilerin ekonomik durumları ne kadar artarsa umutsuzluk dereceleri bir o kadar azaldığı; kendisini olumsuz algılamak, çaresizlik, suçluluk hissi, umutsuzluk benzeri bilişsel çarpıtmalar yükseldikçe umutsuzluklarının da yükseleceği sonucuna varmışlardır.

Öğrencilerin umutsuzluklarıyla ilgili yurdumuzda yapılan araştırmalar kısıtlıdır. Çelikel ve Erkorkmaz (2008) gerçekleştirdiği çalışmada Gaziosmanpaşa Üniversitesinde okuyan öğrencilerin depresyon şüphesi ve umutsuzluk seviyelerinin saptanması ve sosyo-demografik değişkenler ile bağlantısının incelenmesi hedefiyle 1971 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışma neticesinde, erkek öğrencilerdeki umutsuzluğun daha fazla olduğunu söylemişlerdir. Çalışma sonucuna bakıldığında aileden uzaklık, anne ve babanın eğitim seviyesinin düşük olması, ders başarısızlığı, eğitim ihtiyaçlarının karşılanamaması, öğrencilerdeki umutsuzluk ve depresyon seviyelerinin rol oynadığını, bunları yaşayan öğrencilerde umutsuzluk ve depresyon daha çok görüldüğü ifade edilmiştir.

Özmen ve diğerleri (2008) ergenlerdeki umutsuzluk duygusunun belirlenmesi ve umutsuzluğun demografik ve sosyal değişkenler, benlik saygısı ve depresyon ile ilişkisinin araştırılması amacıyla 14 ve 19 yaş arasındaki 9.sınıfa devam eden 1185 tane öğrenciye, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulanmıştır. Öğrenciler arasında anne-babasının eğitim düzeyleri düşük, ailesi fakir, depresyon yaşayan, benlik saygısı azlığı, sağlığını umursamayan erkek öğrencilere uygulanan Beck Umutsuzluk Ölçeğinden yüksek puanlar alındığı belirlenmiştir. Ülkemizde şehirlerde yaşayan ergenlerin ilerisiyle alakalı umutlu olduğunu ancak umutsuz olanların sayısının da epeyce fazla olduğu ve ekonomik bakımdan sıkıntı yaşayan ailelerin çocukları daha umutsuz olduğunu, umutsuzluk durumunun mevcut bireysel iyi oluş duygusunu saptamasında görev yaptığını ve sağlıkçıların bilmesi gereken ipuçlarından olduğunu söylemişlerdir.

Üngüren ve Ehtiyar (2009) turizm bölümü okuyan Alman ve Türk öğrencilerin umutsuzlukları belirlenip birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenler yüzünden farklılaşıp farklılaşmadığı saptanması amacı koşulan araştırmada; Almanların ve Türklerin umutsuzluklarını değiştiren anahtar rolün eğitim memnuniyeti olduğu ortaya koyulmuştur.

Uçaner ve Özçelik (2010), umutsuzluğu incelerken üniversite öğrencilerini kullanmış ve Beck Umutsuzluk Ölçeğinden faydalanmıştır. Ölçeğin ilerisiyle alakalı beklenti, his, isteksizlik ve umut alt kategorileriyle sonuçlara bakıldığında öğrencilerin isteklilikleri fazla, ileriye yönelik beklenti ve hislerin düzeyi ise az olduğu görülmüştür. Ayrıca umutsuzluk durumunun alt boyutlar içerisinde T-Testi dağılımı kızların ilerisiyle ilgili beklenti ve hislerde, erkeklerin ise isteksizlik ve umut alt kategorilerinde bu duyguları fazlaca yaşadıkları bulunmuştur.

Uçaroğlu (2013) gerçekleştirdiği çalışmada üniversite öğrencilerinin şoke edici yaşanmışlıkların umutsuzlukları ve kaygıları üzerindeki yansımalarını görmek ve bu durumları cinsiyet, yaş, gidilen okul açısından belirlemeyi düşünmüştür. Çalışmaya Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Haliç Üniversitesinde okuyan 150 öğrenci katılmıştır. Çalışma bulgularına göre geçirilen şoke edici olayla umutsuzluk seviyesi arasında yüksek pozitif ilişki bulunmuştur. Çalışma neticesinde kaygı ile umutsuzluk düzeyi arasında yüksek pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Çokparlamış (2018) umutsuzluk seviyesinin ve benlik algısının bağlanma stilleriyle bağlantısı araştırılmış, umutsuzlukla kayıtsız bağlanma, güvenli bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma içerisinde anlamlı ve pozitif bağlantı ortaya koyulmuştur. Neticede, araştırmaya giren kişilerin umutsuzluk seviyeleri yükseldikçe kayıtsız bağlanma, güvenli bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma seviyeleri de yükselmektedir.

Ülkemizde ergenlerin gelecek ile alakalı psikolojik sorunları üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan birinin verilerine bakıldığında “Kişisel geleceğinize ne şekilde bakıyorsunuz?” cümlesine verilen cevaplara göre %8,0’i umutsuz, %86,3’ü umutlu ve %5,7’si bir beklentim yok şeklinde yanıtlamışlardır (Dereli ve Kabataş, 2009).

Benzer bir çalışmada ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerin %55,5'inin umutsuz ve karamsar olduğu sonucuna varılmıştır (Özmen, Dündar, Erbay, Çetinkaya vd., 2008).

Ortaöğretim öğrencilerinin 1999 Marmara depremi ardından sosyal ihtiyaçları, travma düşünceleri ve ileriye yönelik umutsuzlukları arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma sonucuna göre sosyal ihtiyaçlar ve travma düşünceleriyle cinsiyet yönünden bir ilişki çıkmazken, umutsuzluk seviyeleriyle cinsiyetleri arasında ilişkinin yansıdığı saptanmıştır (Baş, 2010).

2.12. Umutsuzluk İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Dyer and Kreitman (1984) intihar ve depresyon ilişkisinin, sadece umutsuzluğun intihar yönelimi arasındaki bağlantıyla ilintili olduğunu belirtmişlerdir.

Raineri ve ark. (1987), psikiyatrik rahatsızlığı olan bireylerde intihara yönelim ile depresyonun, umutsuzluğun ve mantıksallık dışı davranışların ilişkileriyle alakalı gerçekleştirdikleri çalışmada umutsuzluğa benzeyen kognitif rahatsızlık olaylarının intihara yönelim sorununun bir yansıması olduğunu saptamışlardır. Depresyon ve umutsuzluk kavramlarının birlikte intihar düşüncesiyle ilişkili olmasına karşın umutsuzluğun intihar düşüncesinde depresyona nazaran daha yüksek oranda etkilediği yargısına vardılar. Çalışmada depresyon ve umutsuzluk duygusunun intiharı ortaya çıkarma alanında etki edebileceğini fakat klinik örneklerde umutsuzluğun tek yönlü intihara teşebbüs tehlikesini ortaya çıkarmada birinci basamakta olmadığını saptamışlardır.

Page (1991), ergenlerde yaşanan umutsuzluğu yalnızlık yönünden incelemiş, 1297 lise öğrencisi ile topladığı örnekleme umutsuzluk durumunun farklı yaşam tarzlarıyla (örneğin alkol kullanmak, kilo memnuniyeti) ilişkisine bakmıştır. Yalnız kalmanın umutsuzluğa etki etme seviyesinin belirtilen değişkenlerden daha çok etki ettiği sonucu bulunmuştur. Çalışma sonuçları yalnızlık durumunun önceden saptanmasında ve tedavisinde ergenlerdeki umutsuzlukların azaltılmasında ve bulguların duygu sağlığına fayda getireceğini belirtmişlerdir.

Heisel, Flett and Hewitt (2003), öğrencilerin intihar yöneliminde mevcut sisteme bakıldığında intihar düşüncesiyle fazlaca farklı etken ile ilişkisi üzerinde çalışmıştır. Umutsuzluk durumunun insan toplumuyla ilgili bir şekli sosyal umutsuzluk haline intihar teşebbüsünün engellenmesi amacıyla ayrıca üzerinde durulmuştur. 143

üniversite öğrencisi intihara yönelim, depresyon, umutsuzluk, günlük stresörler, sosyal umutsuzluk ile ilgili ölçekler üzerinde çalışmış, araştırmada sonuçlar intihara yönelimin günlük stresörler, umutsuzluk, depresyon ve sosyal umutsuzluk üzerinde yüksek düzeyde ilişkisi olduğunu bulmuştur. Öte yandan farklılaştırıcı işlev analizi kullanarak depresyon ile sosyal umutsuzluk durumunun iki grup içinde ayrıç sorumluluğu olduğu belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan farklı bir araştırmada, öğrencilerin benlik saygısı ve duygusal zekası yükseldikçe umutsuzluk seviyelerinin düştüğü görülmektedir (Mollah and Jahan, 2012).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel ve ilişkisel tarama modellerinden faydalanılmıştır. Betimsel tarama deseni; bir evren içerisinde seçilen bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar yolu ile evren genelindeki tutum, görüş ve eğilimlerin nümerik ya da nicel olarak betimlenmesine katkı sağlar (Creswell, 2013:155). İlişkisel tarama deseni, iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında beraber değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modelidir (Karasar, 2008). Çoğu zaman korelasyonel araştırma olarak da isimlendirilen ilişkisel tarama modelinde, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin herhangi bir biçimde bu değişkenlere müdahalede bulunulmadan incelenmesi amaçlanmaktadır. İlişkisel araştırmalar gerçek bir neden ve sonuç ilişkisi göstermemekle beraber bir değişkendeki durumun açıkça bilinmesi halinde diğer değişken ile ilgili düşünce olanağı vermektedir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın genel evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrenciler tesadüfi eleman örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi; Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören 450 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma grubunun demografik özelliklere ilişkin verdikleri bilgilerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki Tablo 3.1.'de verilmiştir:

Tablo 3.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklere Verdikleri Bilgilerin Frekans ve Yüzdeleri

Değişken	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	170	37,8
	Kadın	280	62,2
Yaş	18-19 arası	175	38,9
	20-21 arası	211	46,9
	22 ve üzeri	64	14,2
Fakülte	Eğitim Fakültesi	147	32,7
	Mühendislik Fakültesi	106	23,6
	Fen-Edebiyat Fakültesi	78	17,3
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	15,8
	Ziraat Fakültesi	48	10,7
Sınıf Kademesi	Hazırlık Sınıfı	6	1,3
	1.Sınıf	73	16,2
	2.Sınıf	232	51,6
	3.Sınıf	110	24,4
	4.Sınıf	29	6,4
Sosyo-Ekonomik Durum	Alt	15	3,3
	Orta	414	92,0
	Üst	21	4,7
Anne-Baba Birlikteliği	Birlikte Yaşıyorlar	417	92,7
	Ayrı Yaşıyorlar	33	7,3
Kardeş Sayısı	1	116	25,8
	2	146	32,4
	3	135	30,0
	4 ve üzeri	53	11,8
Kardeş Sırası	Birinci	198	44,0
	İkinci	152	33,8
	Üçüncü	70	15,6
	Dördüncü ve üzeri	30	6,7
Akademik Başarı Ortalaması	59-0 arası	50	11,1
	69-60 arası	156	34,7
	84-70 arası	177	39,3
	100-85 arası	67	14,9
Toplam		450	100

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere toplamda 450 öğrenci araştırma grubunda yer almaktadır. Araştırma grubunun %62,2 oranını kadın katılımcılar, %37,8 oranını ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır.

Araştırma grubundaki katılımcıların yaş oranlarına bakıldığında, %38,9 oranını 18-19 yaş arasındaki öğrencilerin, %46,9 oranını 20-21 yaş arasındaki öğrencilerin ve %14,2 oranını ise 22 ve üzeri yaş arasındaki öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların üniversite oranlarına bakıldığında, %32,7 oranını Eğitim Fakültesi, %23,6 oranını Mühendislik Fakültesi, %17,3 oranını Fen-Edebiyat Fakültesi, %15,8 oranını Sağlık Bilimleri Fakültesi, %10,7 oranını ise Ziraat Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların sınıf kademesi oranlarına bakıldığında, %1,3 oranını hazırlık sınıfı öğrencileri, %16,2 oranını 1. sınıf öğrencileri, %51,6 oranını 2. sınıf öğrencileri, %24,4 oranını 3.sınıf öğrencileri ve %6,4 oranını ise 4. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların sosyo-ekonomik durum oranlarına bakıldığında, alt sosyo-ekonomik durumda %3,3 oranını, orta sosyo-ekonomik durumda %92,0 oranını ve üst sosyo-ekonomik durumda ise %4,7 oranını oluşturdukları görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların anne-baba birliktelik oranlarına bakıldığında, %92,7 oranındaki öğrencilerin anne-babalarının birlikte yaşadığı, %7,3 oranındaki öğrencilerin ise anne-babalarının ayrı yaşadığı görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların kardeş sayısı oranlarına bakıldığında, %25,8 oranındaki öğrencilerin kardeşinin olmadığı, %32,4 oranındaki öğrencilerin 1 sayıda kardeşinin olduğu, %30,0 oranındaki öğrencilerin 2 sayıda kardeşinin olduğunu ve %11,8 oranındaki öğrencilerin ise 3 ve üzeri sayıda kardeşinin olduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların kardeş sırası oranlarına bakıldığında, %44,0 oranındaki öğrencilerin kardeş sırasının birinci olduğu, %33,8 oranındaki öğrencilerin kardeş sırasının ikinci olduğu, %15,6 oranındaki öğrencilerin kardeş sırasının üçüncü olduğu ve %6,7 oranındaki öğrencilerin ise kardeş sırasının dördüncü ve üzeri olduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki katılımcıların akademik başarı oranlarına bakıldığında, %11,1 oranındaki öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının 59-0 arasında olduğu, %34,7 oranındaki öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının 69-60 arasında olduğu, %39,3 oranındaki öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının 84-70 arasında olduğu ve %14,9 oranındaki öğrencilerin ise akademik başarı ortalamalarının 100-85 arasında olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Soykan ve Gökalp (2020)'in öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen “Akademik Umutsuzluk Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek ile beraber araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Akademik Umutsuzluk Ölçeği

Soykan ve Gökalp (2020) tarafından öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören 310 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. 4'lü likert tipinde geliştirilen ölçeğe verilen yanıtlar “Her zaman”, “Genellikle”, “Nadiren”, “Hiçbir zaman” şeklindedir. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin üç alt boyutuna ilişkin davranışsal boyutunda 7 madde, bilişsel boyutunda 4 madde, çevresel boyutunda ise 5 madde olmak üzere toplam 16 madde yer almıştır. Ölçeğin geçerliliği amacıyla uygulanan açıklayıcı faktör analizinde faktör yüklerinin davranışsal boyutunda 0,477-0,748, bilişsel boyutunda 0,632-0,791, çevresel boyutunda ise 0,484-0,683 arasında değiştiği görülmektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 3 faktörde açıkladığı toplam varyans oranı % 48,399'dur. Ölçeğin geçerliliği için hesaplanan doğrulayıcı faktör analizi sonucu ölçekteki madde faktör yüklerinin 0,43-0,73 arasında değiştiği belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre davranışsal boyutu oluşturan 7 madde, bilişsel boyutu oluşturan 4 madde ve çevresel boyutu oluşturan 5 madde ölçmek istenilen amaca hizmet etmektedir. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin güvenirliliği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı davranışsal boyutunda 0,78; bilişsel boyutunda 0,74; çevresel boyutunda 0,63 ve ölçeğin tamamında ise 0,83 olarak hesaplanmıştır (Soykan ve Gökalp, 2020).

Araştırmacı çalışmasındaki örneklem verileriyle Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin yapı geçerliliğini incelemek için açıklayıcı faktör analizi uygulamıştır. Analiz sonunda, maddelerin faktör yükleri davranışsal boyutunda 0,314-0,767; bilişsel boyutunda 0,458-0,762; çevresel boyutunda ise 0,495-0,801 arasında değişmiştir. Ayrıca üç faktörlü toplam varyans oranı %50,6 bulunmuştur. İncelenen güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach Alfa değeri davranışsal boyutu için 0,60; bilişsel

boyutu için 0,76; çevresel boyutu için 0,74; ölçeğin tamamında ise 0,81 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan kişisel bilgi formunda; öğrencilerin demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla öğrencilerin cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf kademesi, sosyo-ekonomik durum, anne-baba birlikteliği, kardeş sayısı, kardeş sırası, akademik başarı değişkenlerine yönelik 9 soru maddesi bulunmaktadır.

3.3.3. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışmaları

Araştırmada kullanılan Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne ilişkin geçerlilik ve güvenirlilik incelemesi, çalışma örnekleminde edinilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ölçeğin alt boyutlarını test etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin ölçeğe ilişkin verdikleri yanıtların tutarlı olup olmadığını kontrol etmek için güvenirlilik analizi yapılmıştır.

3.3.3.1. Araştırmacının Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi

Araştırmacı tarafından Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin yapı geçerliliğini test etmek amacı ile mevcut çalışmanın örneklem verileriyle açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Tablo 3.2.'de ulaşılan verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 3.2. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin Faktör Analizine Uygunluğuna İlişkin Veriler

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO)	
Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği	,876
Ki-Kare	2099,818
Sd	120
Sig.	,000
Cronbach's Alpha	,819
p<0,05	

Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testlerinde KMO =,876, Bartlett değeri $\chi^2=2099,818$; $df=120$; $p=,000$ olarak hesaplanmıştır. Çokluk ve arkadaşlarına (2012: 200-210) göre, Kaiser-Meyer-Olkin testi analizi sonucunda, KMO değerinin 0,50'den yüksek olması halinde faktör analizine devam edilebileceği söylenebilir. Buradan yola çıkarak bu çalışmada KMO'nun 0,876 değerinde olması, örneklem büyüklüğünün 450 öğrenciden oluşması ve Bartlett testinde anlamlı bir farklılığın görülmesi ölçeğin açıklayıcı faktör analizi için uygun olduğunun ifadesidir.

Soykan ve Gökalp (2020)'in Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne ilişkin yaptığı açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizine bakarak ölçeğin kuramsal olarak 3 faktörde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Bu sebeple araştırmacı, çalışma örneklemindeki araştırma verilerinin 3 faktörde geçerliliğini test etmek adına faktör analizi, direct oblimin eğik döndürme metodu ile faktör sayısı 3 ile sınırlandırılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda akademik umutsuzluğun alt boyutlarının sahip oldukları varyans oranları ve öz değerleri Tablo 3.3.'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Toplam Varyans Oranları

Faktör	Başlangıç Özdeğerler			Faktör Yüklerinin Döndürülmüş Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	5,242	32,765	32,765	5,242	32,765	32,765
2	1,588	9,922	42,687	1,588	9,922	42,687
3	1,277	7,980	50,667	1,277	7,980	50,667
4	,968	6,051	56,718			
5	,902	5,640	62,358			
6	,800	4,998	67,356			
7	,739	4,620	71,977			
8	,649	4,057	76,033			
9	,613	3,834	79,867			
10	,556	3,472	83,340			
11	,541	3,381	86,721			
12	,513	3,204	89,925			
13	,447	2,796	92,721			
14	,420	2,626	95,347			
15	,399	2,497	97,843			
16	,345	2,157	100,000			

Tablo 3.3.'te görüldüğü gibi başlangıç özdeğeri 5,242 olan birinci faktörün varyans oranı 32,76'dır. Başlangıç özdeğeri 1,588 olan ikinci faktörün varyans oranı 9,92'dir. Başlangıç özdeğeri 1,277 olan üçüncü faktörün varyans oranı 7,98'dir. Üç boyutun sahip olduğu toplam varyans oranı %50,6 olarak hesaplanmıştır. Açıklanan varyans oranının %30 ve daha üstü çıkması seçim için yeterli bir ölçüt olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011). Buna göre çalışmada ulaşılan varyans oranı kabul

edilebilir düzeydedir. Aşağıdaki Tablo 3.4.'te açıklayıcı faktör analizi neticesinde her bir ifadeye ilişkin faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 3.4. Açıklayıcı Faktör Analizine Göre Maddelerin Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yükleri		
	Davranışsal	Bilişsel	Çevresel
1. Bir derste karşılaştığım problemi çözmek adına farkı yollar düşünmeye gayret ederim.	-,538		
2. Dersi anlamakta zorlanırsam öğrenmek için çabalarım.	-,767		
3. Bir ders ne kadar zor olursa olsun çalışarak o dersin üstesinden gelebilirim.	-,732		
4. Akademik eksikliklerimi giderebilmek için gerekli olan uğraşı gösteririm.	-,738		
5. Bir akademik sorunu çözmeye adına yaptıklarım başarısız ise düzeltmek için çabalarım.	-,758		
6. Çalıştığım halde başarısız olduğum dersle ilgili çaba sarf etmem.	,314		
7. Önem verdiğim bir ders konusunda hedefe ulaşmak için pek çok yol düşünebilirim.	-,330		
8. Alanımla ilgili ileride iyi yerlere geleceğimi düşünüyorum.		-,762	
9. Alanımın geleceğini aydınlık görüyorum.		-,701	
10. Gelecekte alanımla ilgili çalışmalar yapmayı hedefliyorum.		-,748	
11. Alanımla ilgili her geçen gün daha başarılı olabileceğime inanıyorum.		-,458	
12. Akademik anlamda danışmam gereken herhangi bir konu olduğunda kolaylıkla öğretmenime ulaşıyorum.			,714
13. Okulda aldığım eğitimin beni mesleki konuda yetkin konuma getireceğini inanıyorum.			,801
14. Ailemin bana sağladığı olanaklar akademik gelişimimdeki motivasyonumu artırır.			,495
15. Akademik yaşamımda elde ettiğim kazanımların gelecekte olumlu bir etkisi olacağına inanıyorum.			,569
16. Akademik gelişimimi sağlayacak yeterli zamana sahibim.			,551

Negatif ifadeli maddelerdir, ters çevrilerek puanlanmıştır.

Tablo 3.4. incelendiğinde 1-2-3-4-5-6-7. maddelerin birinci; 8-9-10-11. maddelerin ikinci ve diğer 12-13-14-15-16. maddelerin ise üçüncü boyutta toplandığı görülmektedir. Davranışsal boyutunda 7 madde, bilişsel boyutunda 4 madde, çevresel boyutunda ise 5 madde olarak toplam 16 madde veri analizinde kullanılmaya uygun bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ifadelerin faktör yüklerinin davranışsal boyutunda 0,314-0,767; bilişsel boyutunda 0,458-0,762; çevresel boyutunda ise 0,495-0,801 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca üç faktörlü toplam varyans değeri %50,667 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen üç faktörlü varyans değeri yeterli düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

3.3.3.2. Araştırmacının Akademik Umutsuzluk Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Analizi

Araştırımcı tarafından gerçekleştirilen örnekleme meydana getiren toplam 450 öğrencinin çalışmada kullanılan ölçeğe yönelik verdikleri yanıtların tutarlı olup olmamasını kontrolü için güvenirlik analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda akademik umutsuzluk ve boyutları için elde edilen güvenirlik katsayıları aşağıdaki tablo 3.5.'te verilmiştir.

Tablo 3.5. Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Soru sayısı	Güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha)
Davranışsal	7	0,60
Bilişsel	4	0,76
Çevresel	5	0,74
Akademik Umutsuzluk	16	0,81

Tablo 3.5.'te görüldüğü üzere güvenirlik analizleri sonucunda hesaplanan Cronbach Alfa değeri 7 maddelik davranışsal boyutu için 0,60; 4 maddelik bilişsel boyutu için 0,76; 5 maddelik çevresel boyutu için 0,74; ölçeğin tamamında ise 0,81 olarak hesaplanmıştır. İlgili alanyazında 0,70 Cronbach Alpha değeri geliştirilen ölçme aracının güvenilir olması için kabul gören bir kesim noktasıdır (Creswell, 2012). Bu bilgiler ışığında çalışmadaki akademik umutsuzluk için ulaşılan güvenirlik katsayı değeri güvenirlik için yeterlidir.

3.4. Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu ve Akademik Umutsuzluk Ölçeği veri toplama araçları, 2019-2020 döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören 450 öğrenciye kontrollü bir biçimde uygulanmıştır. Eksik, rasgele ve hatalı doldurulan anketler araştırma dışında tutularak Kişisel Bilgi Formu ve Akademik Umutsuzluk Ölçeği verileri SPSS-17 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile kodlanarak bilgisayar ortamında analizler yürütülmüştür.

SPSS-17 istatistik programı yoluyla puanlanıp kodlanan Akademik Umutsuzluk Ölçeği verileri ilk başta örnekleme verilerini Açıklayıcı Faktör Analizi ile test edilmiştir. Akademik Umutsuzluk Ölçeği ile birlikte Kişisel Bilgi Formu verileri çalışmanın alt problemlerine uygun şekilde SPSS-17 paket programında farklı analiz yolları kullanılarak tablolar yardımıyla beraber yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmada

bütün istatistiksel analizler $p < 0,05$ manidarlık katsayısı göz önüne alınmıştır. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerini belirlemek için ulaşılan verilerin analizlerinde standart sapma (Ss) ve aritmetik ortalama (\bar{x}) kullanılmıştır.

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleriyle davranışsal, bilişsel, çevresel alt boyutlarının akademik başarıları ve bağımsız değişkenlere göre farklılaşma hem de ilişki durumlarını belirlemek için çeşitli testler kullanılmıştır. Fakat kullanılacak olan testlerin parametrik ya da nonparametrik olup olmadığı belirlenmesi gerekmektedir. Normallik testi için akademik umutsuzluk düzeylerinin çarpıklık ve basıklık düzeylerine bakılmıştır. Ölçekten edinilen puanların normal bir dağılım gösterdiği gerekçesiyle parametrik testler kullanılmıştır. Parametrik testlerde akademik umutsuzluk puanlarının grup arasındaki varyansın homojenliğine göre Post Hoc analizleriyle hangi gruplarda farklılaşma yaşandığı belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılacak veri analiz testlerini seçmek için davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarının normal dağılım gösterip göstermediğinin testi için Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi yapılmış ve testte $p > ,05$ anlamlılık seviyesi ile beraber çarpıklık ve basıklık katsayısı değerleri incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ve çarpıklık-basıklık değerlerine ilişkin veriler Tablo 3.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çarpıklık-Basıklık Değerleri ve Kolmogorov-Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları

	N	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov
				(K-S)
				P
Davranışsal		,141	,442	,000*
Bilişsel		,354	-,336	,000**
Çevresel		,282	-,258	,000***
Akademik Umutsuzluk	450	,274	,314	,000****

$p < ,05^*$, $p < ,05^{**}$, $p < ,05^{***}$, $p < ,05^{****}$

Tablo 3.6.'da ulaşılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları bakıldığında öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk puanlarının normal dağılım göstermediği bulunmuştur ($p < 0,5$). Fakat çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında akademik umutsuzluk düzeylerine ilişkin puanlarının tamamı için -0,336 ile +0,442 arasında değiştiği görülmektedir. George & Mallery (2010) tarafından çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin ± 2 arasında olması

normallik değeri için yeterli olduğu bulunmuştur. Bu dikkate alındığında bu araştırmada öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek analizlerde tüm değişkenler için parametrik testlerin kullanılacağına karar verilmiştir.

Bu doğrultuda; akademik umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının cinsiyete ve anne-baba birlikteliğine göre farklılaşma durumunu kontrol etmek için Bağımsız Örneklem T Testi (Independent T Testi) kullanılmıştır. Akademik umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının yaş, fakülte, sınıf kademesi, sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı, kardeş sırası, akademik başarıya göre farklılaşma durumunun kontrolü için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığı oluşturan kategorinin belirlenmesi için Bonferroni Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Testi kullanılmıştır. Akademik umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının yaş, sınıf kademesi, sosyo-ekonomik durum, kardeş sayısı, kardeş sırası, akademik başarı ile ilişkisini kontrol etmek için ise Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeylerine ilişkin ortalama puan (\bar{x}) ve standart sapma (Ss) değerleri tablo 4.1.’de verilmektedir.

Tablo 4.1. Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	450	2,08	,43
Bilişsel Boyut	450	1,97	,65
Çevresel Boyut	450	2,03	,58
Akademik Umutsuzluk	450	2,04	,42

Tablo 4.1.’e bakıldığında, öğrencilerinin davranışsal boyut düzeylerinin ortalaması ($\bar{x} = 2,08$), bilişsel boyut düzeylerinin ortalaması ($\bar{x} = 1,97$), çevresel boyut düzeylerinin ortalaması ($\bar{x} = 2,03$), akademik umutsuzluk düzeylerinin ortalaması ise ($\bar{x} = 2,04$)’tür. Akademik Umutsuzluk Ölçeği’nin her bir ifadesinden alınabilecek maksimum değer 4 olduğu düşünüldüğünde ulaşılan $\bar{x} = 2,04$ değeri öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin orta seviyede olduğunu göstermektedir. Buna göre öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzeyleri birbirine yakın değerler olsa da davranışsal boyut düzeyleri biraz daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.2.’de verilmiştir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerine ilişkin bağımsız örneklem T-testi (Independent T-testi) uygulanarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Cinsiyete İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Erkek	170	2,1681	,44075
	Kadın	280	2,0311	,42296
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Erkek	170	2,0324	,63582
	Kadın	280	1,9357	,66321
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	Erkek	170	2,0718	,55622
	Kadın	280	2,0150	,60859
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	Erkek	170	2,1040	,42877
	Kadın	280	2,0022	,42478
	Toplam	450	2,0407	,42867

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem T-testi (Independent T-testi) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi (Independent T-testi) Sonuçları

Davranışsal Boyut T-Testi						
Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Erkek	170	2,16	,440	448	3,27	,001*
Kadın	280	2,03	,422			
Bilişsel Boyut T-Testi						
Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Erkek	170	2,03	,635	448	1,52	,129**
Kadın	280	1,93	,663			
Çevresel Boyut T-Testi						
Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Erkek	170	2,07	,556	448	,99	,322***
Kadın	280	2,01	,608			
Akademik Umutsuzluk T-Testi						
Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Erkek	170	2,10	,428	448	2,45	,014****
Kadın	280	2,00	,424			

p <,05*, p >,05**, p >,05***, p <,05****

Tablo 4.3.'te yapılan T-testi sonucunda, öğrencilerin davranışsal boyut [t(448)=3,27; p=.001<,05] ve akademik umutsuzluk [t(448)=2,45; p=.014<,05] düzeyleri cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre erkek öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri (\bar{x} =2.16) kadın öğrencilere (\bar{x} =2.03) göre daha yüksek düzeydedir. Aynı şekilde erkek öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri (\bar{x} =2.10) kadın öğrencilere göre (\bar{x} =2.00) yüksektir düzeydedir. Bilişsel [t(448)=1,52; p=.129>,05] ve çevresel [t(448)=,99; p=.322>,05] boyutlarında ise erkek ve kadın öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.4.’te verilmiştir. Ayrıca yaşların her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığa kaynaklık eden kategorinin belirlenmesi amacıyla LSD testi kullanılmıştır.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Yaşa İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Yaş	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	18-19	175	2,02	,412
	20-21	211	2,11	,471
	22 ve üzeri	64	2,12	,345
	Toplam	450	2,08	,434
Bilişsel Boyut	18-19	175	1,86	,601
	20-21	211	2,04	,680
	22 ve üzeri	65	2,03	,668
	Toplam	450	1,97	,653
Çevresel Boyut	18-19	175	1,97	,565
	20-21	211	2,05	,592
	22 ve üzeri	65	2,14	,634
	Toplam	450	2,03	,589
Akademik Umutsuzluk	18-19	175	1,97	,397
	20-21	211	2,07	,455
	22 ve üzeri	65	2,10	,398
	Toplam	450	2,04	,428

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	,84	2	,422	2,251	,107*
	Gruplariçi	83,88	447	,188		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	3,60	2	1,804	4,280	,014**
	Gruplariçi	188,42	447	,422		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	1,38	2	,690	1,996	,137***
	Gruplariçi	154,58	447	,346		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	1,44	2	,722	3,980	,019****
	Gruplariçi	81,06	447	,181		
	Toplam	82,50	449			

p > ,05*, p < ,05**, p > ,05***, p < ,05****

Tablo 4.5.'teki analiz sonucunda, öğrencilerin davranışsal [F(0-83)=2,25; P=.107>,05] ve çevresel [F(1-154)=1,99; P=.137>,05] boyut düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın öğrencilerin bilişsel boyut [F(3-188)=4,28; P=.014<,05] ve akademik umutsuzluk [F(1-81)=3,98; P=.019<,05] düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin yaşa göre hangi gruplarda farklılık gösterdiğini belirlemek için LSD Testi uygulanmıştır.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Bilişsel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Yaşa İlişkin LSD Testi Sonuçları

Düzeyler	Yaş (I)	Yaş (J)	Ortalama Fark (I-J)	SH	P
Bilişsel Boyut	18-19	20-21	-,18502*	,06638	,006
		22 ve üzeri	-,17906	,09484	,060
	20-21	22 ve üzeri	,00596	,09265	,949
Akademik Umutsuzluk	18-19	20-21	-,10778*	,04354	,014
		22 ve üzeri	-,13671*	,06221	,028
	20-21	22 ve üzeri	-,02893	,06077	,634

Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere farklı yaşlara göre, 22 ve üzeri yaşlarındaki öğrenciler ile 18-19 ve 20-21 yaşlara sahip olan öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>,05). Buna karşın 18-19 yaşlarındaki öğrenciler ile 20-21 yaşlara sahip öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır(p<,05). Bu farklılıklara göre tablo 4.6.'da verildiği üzere, yaşlara göre bilişsel boyut düzey ortalaması en düşük 18-19 yaşlarında (\bar{x} =1,86), en yüksek ise 20-21 yaşlarında (\bar{x} =2,04) görülmüştür. 18-19 yaşlarında öğrenim gören öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 20-21, 22 ve üzeri yaşlarında öğrenim gören öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca 20-21 yaşlarında öğrenim gören öğrencilerin

bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 18-19, 22 ve üzeri yaşlarında öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.6.'da görüldüğü gibi farklı yaşlara göre, 20-21 yaşlarındaki öğrenciler ile 22 ve üzeri yaşlara sahip olan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın 18-19 yaşlarındaki öğrenciler ile 20-21, 22 ve üzeri yaşlara sahip öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<,05$). Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere, en fazla akademik umutsuzluk düzeyine sahip olan 22 ve üzeri yaşlarında öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ($\bar{x} = 2,10$); 18-19 ve 20-21 yaşındakilere göre daha yüksek düzeydedir. En düşük değere sahip olan 18-19 yaşında ($\bar{x} = 1,97$) öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise 20-21, 22 ve üzeri yaşlarına göre düşük düzeyde olup en fazla ortalama fark ($I-J = -,136$) 18-19 ile 22 ve üzeri yaş ($\bar{x} = 2,10$) arasındadır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.7.'de verilmiştir. Ayrıca fakültelerin her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığa kaynaklık eden kategorinin belirlenmesi amacıyla LSD testi kullanılmıştır.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Fakülteye İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Fakülte	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Eğitim Fakültesi	147	2,0350	,37034
	Mühendislik Fakültesi	106	2,0094	,51763
	Fen-Edebiyat Fakültesi	78	2,1593	,48073
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	2,1087	,38063
	Ziraat Fakültesi	48	2,2292	,36301
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Eğitim Fakültesi	147	1,9541	,63030
	Mühendislik Fakültesi	106	1,8608	,57743
	Fen-Edebiyat Fakültesi	78	2,0897	,71051
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	2,0070	,70073
	Ziraat Fakültesi	48	2,0313	,70073
	Toplam	450	1,9722	,65397

Çevresel Boyut	Eğitim Fakültesi	147	1,9510	,56500
	Mühendislik Fakültesi	106	1,9943	,58714
	Fen-Edebiyat Fakültesi	78	2,1590	,54259
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	2,0225	,57723
	Ziraat Fakültesi	48	2,2125	,70307
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	Eğitim Fakültesi	147	1,9885	,40200
	Mühendislik Fakültesi	106	1,9676	,43977
	Fen-Edebiyat Fakültesi	78	2,1418	,40887
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	71	2,0563	,41366
	Ziraat Fakültesi	48	2,1745	,48634
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	2,43	4	,610	3,298	,011*
	Gruplarıçi	82,28	445	,185		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	2,69	4	,673	1,583	,178**
	Gruplarıçi	189,33	445	,425		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	3,93	4	,983	2,878	,022***
	Gruplarıçi	152,02	445	,342		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	2,64	4	,660	3,679	,006****
	Gruplarıçi	79,86	445	,179		
	Toplam	82,50	449			

p < ,05*, p > ,05**, p < ,05***, p < ,05****

Tablo 4.8.'deki analiz sonucunda, öğrencilerin bilişsel boyut [F(2-189)=1,58; P=.178>,05] düzeyleri fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın öğrencilerin davranışsal [F(2-82)=3,29; P=.011<,05], çevresel [F(3-152)=2,87; P=.022<,05] boyut ve akademik umutsuzluk [F(2-79)=3,67; P=.006<,05] düzeyleri fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin davranışsal, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin fakülteye göre hangi gruplarda farklılık gösterdiğini belirlemek için LSD Testi uygulanmıştır.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Davranışsal, Çevresel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Fakülteye İlişkin LSD Testi Sonuçları

Düzeyler	Fakülte (Fak.) (I)	Fakülte (Fak.) (J)	Ortalama Fark (I-J)	SH	P
Davranışsal Boyut	Eğitim Fak.	Mühendislik Fak.	,02555	,05479	,641
		Fen-Edebiyat Fak.	-,12436*	,06024	,040
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,07367	,06215	,237
		Ziraat Fak.	-,19418*	,07149	,007
	Mühendislik Fak.	Fen-Edebiyat Fak.	-,14991*	,06415	,020
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,09922	,06595	,133
		Ziraat Fak.	-,21973*	,07481	,003
	Fen-Edebiyat Fak.	Sağlık Bilimleri Fak.	,05069	,07053	,473
		Ziraat Fak.	-,06983	,07889	,377
		Sağlık Fak.	Ziraat Fak.	-,12051	,08035
Çevresel Boyut	Eğitim Fak.	Mühendislik Fak.	-,04332	,07448	,561
		Fen-Edebiyat Fak.	-,20795*	,08188	,011
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,07151	,08477	,398
		Ziraat Fak.	-,26148	,09717	,007
	Mühendislik Fak.	Fen-Edebiyat Fak.	-,16463*	,08720	,060
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,02820	,08964	,753
		Ziraat Fak.	-,21816*	,10169	,032
	Fen-Edebiyat Fak.	Sağlık Bilimleri Fak.	,13644	,09587	,155
		Ziraat Fak.	-,05353	,10723	,618
		Sağlık Fak.	Ziraat Fak.	-,18996	,10922
Akademik Umutsuzluk	Eğitim Fak.	Mühendislik Fak.	,02095	,05398	,698
		Fen-Edebiyat Fak.	-,15331*	,05935	,010
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,06782	,06123	,269
		Ziraat Fak.	-,18596*	,07043	,009
	Mühendislik Fak.	Fen-Edebiyat Fak.	-,17426*	,06320	,006
		Sağlık Bilimleri Fak.	-,08877	,06497	,173
		Ziraat Fak.	-,20691*	,07370	,005
	Fen-Edebiyat Fak.	Sağlık Bilimleri Fak.	,08549	,06949	,219
		Ziraat Fak.	-,03265	,07772	,675
		Sağlık Fak.	Ziraat Fak.	-,11814	,07916

Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere farklı fakülteye göre, Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Mühendislik ve Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Fen-Edebiyat Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Sağlık Bilimleri Fakültesindeki öğrenciler ile Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesinde öğrenciler ile Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.9.'da verildiği üzere, fakülteye göre davranışsal boyut düzey ortalaması en düşük Mühendislik Fakültesinde ($\bar{x} = 2,00$), en yüksek ise Ziraat Fakültesinde ($\bar{x} = 2,22$) görülmüştür. Mühendislik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri

kendisiyle kıyaslanan Eğitim, Fen-Edebiyat, Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültelerindeki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan Eğitim, Mühendislik, Fen-Edebiyat ve Sağlık Bilimleri Fakültelerindeki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere farklı fakültele göre, Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Mühendislik, Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Fen-Edebiyat Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Sağlık Bilimleri Fakültesindeki öğrenciler ile Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Fen-Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesinde öğrenciler ile Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.9.'da verildiği üzere, fakültele göre çevresel boyut düzey ortalaması en düşük Eğitim Fakültesinde ($\bar{x} =1,95$), en yüksek ise Ziraat Fakültesinde ($\bar{x} =2,21$) görülmüştür. Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan Mühendislik, Fen-Edebiyat, Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültelerindeki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan Eğitim, Mühendislik, Fen-Edebiyat ve Sağlık Bilimleri Fakültelerindeki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere farklı fakültele göre, Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Mühendislik ve Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Fen-Edebiyat Fakültesindeki öğrenciler ile Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Sağlık Bilimleri Fakültesindeki öğrenciler ile Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın Eğitim Fakültesindeki öğrenciler ile Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin; Mühendislik Fakültesinde öğrenciler ile Fen-Edebiyat ve Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri

arasında anlamlı bir fark vardır($p<,05$). Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere, en fazla akademik umutsuzluk düzeyine sahip olan Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ($\bar{x} =2,17$); Eğitim, Mühendislik, Fen-Edebiyat ve Sağlık Bilimleri Fakültesindekilere göre daha yüksek düzeydedir. Ziraat Fakültesinden sonra en fazla akademik umutsuzluk düzeyine sahip Fen-Edebiyat Fakültesinde ($\bar{x}=2,14$) öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise Eğitim, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri Fakültesindekilere göre daha yüksek düzeydedir. En düşük değere sahip olan Mühendislik Fakültesinde ($\bar{x} =1,96$) öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise Eğitim, Fen-Edebiyat, Sağlık Bilimleri ve Ziraat Fakültelerine göre düşük düzeyde olup en fazla ortalama fark ($I-J=-,206$) Mühendislik ve Ziraat Fakültesi ($\bar{x} =2,17$) arasındadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademesi değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.10.'da verilmiştir. Ayrıca sınıf kademelerin her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığa kaynaklık eden kategorinin belirlenmesi amacıyla LSD testi kullanılmıştır.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sınıf Kademesine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Sınıf	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Hazırlık Sınıfı	6	1,9762	,51442
	1.Sınıf	73	1,9746	,45634
	2.Sınıf	232	2,0899	,43746
	3.Sınıf	110	2,1390	,41838
	4.Sınıf	29	2,1084	,36949
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Hazırlık Sınıfı	6	1,9583	,79713
	1.Sınıf	73	1,8562	,64941
	2.Sınıf	232	1,9246	,65977
	3.Sınıf	110	2,0841	,62007
	4.Sınıf	29	2,2241	,63508
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	Hazırlık Sınıfı	6	2,0667	,73394
	1.Sınıf	73	1,9342	,55283
	2.Sınıf	232	2,0224	,61371
	3.Sınıf	110	2,0945	,55369
	4.Sınıf	29	2,1793	,56907

	Toplam	450	2,0364	,58937
	Hazırlık Sınıfı	6	2,0000	,59029
Akademik Umutsuzluk	1.Sınıf	73	1,9324	,43784
	2.Sınıf	232	2,0275	,44536
	3.Sınıf	110	2,1114	,38148
	4.Sınıf	29	2,1595	,34942
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin sınıf kademesi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Sınıf Kademelerine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	1,30	4	,325	1,735	,141*
	Gruplarıçi	83,42	445	,187		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	4,72	4	,673	1,182	,025**
	Gruplarıçi	187,30	445	,421		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	1,77	4	,444	1,282	,276***
	Gruplarıçi	154,18	445	,346		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	1,86	4	,466	2,574	,037****
	Gruplarıçi	80,64	445	,179		
	Toplam	82,50	449			

p > ,05*, p < ,05**, p > ,05***, p < ,05****

Tablo 4.11.'deki analiz sonucunda, öğrencilerin davranışsal [F(1-83)=1,73; P=.141>,05] ve çevresel [F(1-154)=1,28; P=.276>,05] boyut düzeyleri sınıf kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın öğrencilerin bilişsel boyut [F(4-187)=1,18; P=.025<,05] ve akademik umutsuzluk [F(1-80)=2,57; P=.037<,05] düzeyleri sınıf kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin sınıf kademesine göre hangi gruplarda farklılık gösterdiğini belirlemek için LSD Testi uygulanmıştır.

Tablo 4.12. Öğrencilerin Bilişsel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sınıf Kademesine İlişkin LSD Testi Sonuçları

Düzeyler	Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalama Fark (I-J)	SH	P
Bilişsel Boyut	Hazırlık Sınıfı	1.Sınıf	,10217	,27553	,711
		2.Sınıf	,03376	,26826	,900
		3.Sınıf	-,12576	,27119	,644
		4.Sınıf	-,26580	,29097	,361
	1.Sınıf	2.Sınıf	-,06840	,08706	,432
		3.Sınıf	-,22793*	,09794	,020
		4.Sınıf	-,36797*	,14241	,010
		2.Sınıf	3.Sınıf	-,15952*	,07510

		4.Sınıf	-,29957*	,12778	,019
	3.Sınıf	4.Sınıf	-,14005	,13543	,302
	Hazırlık Sınıfı	1.Sınıf	,06764	,18079	,708
		2.Sınıf	-,02748	,17602	,876
		3.Sınıf	-,11136	,17847	,533
		4.Sınıf	-,15948	,19092	,404
Akademik Umutsuzluk	1.Sınıf	2.Sınıf	-,09512	,05713	,097
		3.Sınıf	-,17900*	,06426	,006
		4.Sınıf	-,22712*	,09344	,015
	2.Sınıf	3.Sınıf	-,08389	,04928	,089
		4.Sınıf	-,13200	,08385	,116
	3.Sınıf	4.Sınıf	-,04812	,08886	,588

Tablo 4.12.'de görüldüğü üzere farklı sınıf kademelerine göre, hazırlık sınıfındaki öğrenciler ile 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin; 1.sınıftaki öğrenciler ile 2.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin; 3.sınıftaki öğrenciler ile 4.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın 1.sınıftaki öğrenciler ile 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin; 2.sınıftaki öğrenciler ile 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.12.'de verildiği üzere, sınıf kademelerine göre bilişsel boyut düzey ortalaması en düşük 1.sınıfta ($\bar{x} = 1,55$), en yüksek ise 4.sınıfta ($\bar{x} = 2,22$) görülmüştür. 1.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan hazırlık sınıfı, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıftaki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca 4.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan hazırlık sınıfı, 1.sınıf, 2.sınıf ve 3.sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.12.'de görüldüğü üzere farklı sınıf kademelerine göre, hazırlık sınıfındaki öğrenciler ile 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin; 1.sınıftaki öğrenciler ile 2.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin; 2.sınıftaki öğrenciler ile 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin; 3.sınıftaki öğrenciler ile 4.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın Eğitim 1.sınıftaki öğrenciler ile 3.sınıf ve 4.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<,05$). Tablo 4.12.'de görüldüğü üzere, en fazla akademik umutsuzluk düzeyine sahip olan 4.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ($\bar{x} = 2,15$); hazırlık sınıfı, 1.sınıf, 2.sınıf ve 3.sınıftakilere göre daha yüksek düzeydedir. 4.sınıftan sonra en fazla akademik umutsuzluk düzeyine sahip 3.sınıfta ($\bar{x} = 2,11$) öğrenim gören öğrencilerin akademik

umutsuzluk düzeyleri ise hazırlık sınıfı, 1.sınıf ve 2.sınıftakilere göre daha yüksek düzeydedir. En düşük değere sahip olan 1.sınıfta ($\bar{x}=1,93$) öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise hazırlık sınıfı, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıftakilere göre düşük düzeyde olup en fazla ortalama fark ($I-J=-,227$) 1.sınıf ve 4.sınıf ($\bar{x}=2,15$) arasındadır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.13.’te verilmiştir. Ayrıca sosyo-ekonomik durumların her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığa kaynaklık eden kategorinin belirlenmesi amacıyla LSD testi kullanılmıştır.

Tablo 4.13. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Sosyo-Ekonomik Durum	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Alt	15	2,3333	,57819
	Orta	414	2,0649	,42624
	Üst	21	2,2585	,40562
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Alt	15	2,2167	,94428
	Orta	414	1,9626	,64331
	Üst	21	1,9881	,61986
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	Alt	15	2,2533	,54231
	Orta	414	2,0304	,59987
	Üst	21	2,0000	,35214
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	Alt	15	2,2792	,60035
	Orta	414	2,0285	,42419
	Üst	21	2,1101	,32650
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	1,72	2	,861	4,639	,010*
	Gruplariçi	83,00	447	,186		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	,94	2	,470	1,100	,334**
	Gruplariçi	191,08	447	,427		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	,74	2	,374	1,078	,341***
	Gruplariçi	155,21	447	,347		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	1,01	2	,508	2,785	,063****
	Gruplariçi	81,49	447	,182		
	Toplam	82,50	449			

p < ,05*, p > ,05**, p > ,05***, p > ,05****

Tablo 4.14.'teki analiz sonucunda, öğrencilerin bilişsel [F(0-191)=1,10; P=.334>,05], çevresel [F(0-155)=1,07; P=.341>,05] boyut ve akademik umutsuzluk [F(1-81)=2,78; P=.063>,05] düzeyleri sosyo-ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın öğrencilerin davranışsal boyut [F(1-83)=4,63; P=.010<,05] düzeyleri sosyo-ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin davranışsal boyut düzeylerinin sosyo-ekonomik duruma göre hangi gruplarda farklılık gösterdiğini belirlemek için LSD Testi uygulanmıştır.

Tablo 4.15. Öğrencilerin Davranışsal Boyut Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin LSD Testi Sonuçları

Düzeyler	Sosyo-Ekonomik Durum (I)	Sosyo-Ekonomik Durum (J)	Ortalama Fark (I-J)	SH	P
Davranışsal Boyut	Alt	Orta	,26846*	,11326	,018
		Üst	,07483	,14568	,608
	Orta	Üst	-,19363*	,09639	,045

Tablo 4.15.'te görüldüğü gibi farklı sosyo-ekonomik durumlara göre, alt sosyo-ekonomik durumdaki öğrenciler ile üst sosyo-ekonomik duruma sahip olan öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>,05). Buna karşın alt sosyo-ekonomik durumdaki öğrenciler ile orta sosyo-ekonomik duruma sahip öğrencilerin; orta sosyo-ekonomik durumdaki öğrenciler ile üst sosyo-ekonomik duruma sahip öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır (p<,05). Tablo 4.15.'te görüldüğü üzere, en fazla davranışsal boyut düzeyine sahip olan alt sosyo-ekonomik durumda öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri (\bar{x} =2,33); orta ve üst sosyo-ekonomik durumdakilere göre daha yüksek düzeydedir. En düşük değere sahip olan orta sosyo-ekonomik düzeyde

($\bar{x}=2,06$) öğrenim gören öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ise alt ve üst sosyo-ekonomik duruma göre düşük düzeyde olup en fazla ortalama fark (I-J=,268) orta ile alt sosyo-ekonomik durum ($\bar{x} =2,33$) arasındadır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu problemde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile anne-baba birlikteliği değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.16.’da verilmiştir. Ayrıca anne-baba birlikteliklerin her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerine ilişkin bağımsız örneklem T-testi (Independent T-testi) uygulanarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 4.16. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Anne-Baba Birlikteliğine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Anne-Baba Birlikteliği	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Birlikte Yaşıyorlar	417	2,0747	,42846
	Ayrı Yaşıyorlar	33	2,1861	,49934
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Birlikte Yaşıyorlar	417	1,9592	,65561
	Ayrı Yaşıyorlar	33	2,1364	,61901
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	Birlikte Yaşıyorlar	417	2,0125	,58609
	Ayrı Yaşıyorlar	3	2,3394	,55336
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	Birlikte Yaşıyorlar	417	2,0264	,42294
	Ayrı Yaşıyorlar	33	2,2216	,46538
	Toplam	450	2,0407	,42867

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin anne-baba birlikteliği değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem T-testi (Independent T-testi) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.17. Öğrencilerin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi (Independent T-testi) Sonuçları

Davranışsal Boyut T-Testi						
Anne-Baba Birlikteliği	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Birlikte Yaşıyorlar	417	2,07	,428	448	-1,42	,156*
Ayrı Yaşıyorlar	33	2,18	,499			
Bilişsel Boyut T-Testi						
Anne-Baba Birlikteliği	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Birlikte Yaşıyorlar	417	1,95	,655	448	-1,50	,134*
Ayrı Yaşıyorlar	33	2,13	,619			
Çevresel Boyut T-Testi						
Anne-Baba Birlikteliği	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Birlikte Yaşıyorlar	417	2,01	,586	448	-3,09	,002*

Ayrı Yaşıyorlar	33	2,33	,553			
Akademik Umutsuzluk T-Testi						
Anne-Baba Birlikteliği	N	\bar{X}	SS	SD	T	P
Birlikte Yaşıyorlar	417	2,02	,422	448	-2,53	,012*
Ayrı Yaşıyorlar	33	2,22	,465			

p >,05*, p >,05**, p <,05***, p <,05****

Tablo 4.17.'de yapılan T-testi sonucunda, öğrencilerin çevresel boyut [t(448)=-3,09; p=.002<,05] ve akademik umutsuzluk [t(448)=-2,53; p=.012<,05] düzeyleri anne-baba birlikteliği değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre anne-babası ayrı yaşayan öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri (\bar{x} =2.33) anne-babası birlikte yaşayan öğrencilere (\bar{x} =2.01) göre daha yüksek düzeydedir. Aynı şekilde anne-babası ayrı yaşayan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri (\bar{x} =2.22) anne-babası birlikte yaşayan öğrencilere göre (\bar{x} =2.02) yüksektir düzeydedir. Davranışsal [t(448)=-1,42; p=.156>,05] ve bilişsel [t(448)=-1,50; p=.134>,05] boyutlarında ise anne-baba birlikte ve ayrı yaşıyor olmalarının öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu problemde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.18.'de verilmiştir. Ayrıca kardeş sayılarının her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır.

Tablo 4.18. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Kardeş Sayısına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Kardeş Sayısı	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	1	116	2,0948	,47172
	2	146	2,0685	,40483
	3	135	2,0624	,45465
	4 ve üzeri	53	2,1482	,37584
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	1	116	2,0065	,64729
	2	146	1,8682	,63531
	3	135	2,0241	,67184
	4 ve üzeri	53	2,0519	,65662
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	1	116	2,1086	,63541
	2	146	1,9849	,54638
	3	135	2,0267	,62381

	4 ve üzeri	53	2,0453	,50175
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	1	116	2,0770	,44404
	2	146	1,9923	,40570
	3	135	2,0417	,45173
	4 ve üzeri	53	2,0920	,39196
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	,33	3	,110	,581	,628*
	Gruplarıçi	84,39	446	,189		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	2,41	3	,806	1,895	,130**
	Gruplarıçi	189,61	446	,425		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	1,00	3	,336	,968	,408***
	Gruplarıçi	154,95	446	,347		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	,63	3	,212	1,153	,327****
	Gruplarıçi	81,87	446	,184		
	Toplam	82,50	449			

p > ,05*, p > ,05**, p > ,05***, p > ,05****

Tablo 4.19.'daki analiz sonucunda, öğrencilerin davranışsal [F(0-84)=,58; P=.628>,05], bilişsel [F(2-189)=1,89; P=.130>,05], çevresel [F(1-154)=,96; P=.408>,05] boyutlar ve akademik umutsuzluk [F(0-81)=1,15; P=.327>,05] düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.20.'de verilmiştir. Ayrıca kardeş sıraların her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır.

Tablo 4.20. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Kardeş Sırasına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyler	Kardeş Sırası	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	Birinci	198	2,1133	,44651
	İkinci	152	2,0686	,45887
	Üçüncü	70	2,0571	,39398
	Dördüncü ve üzeri	30	2,0143	,29623
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	Birinci	198	1,9937	,61981
	İkinci	152	1,8931	,73218
	Üçüncü	70	2,0786	,56872
	Dördüncü ve üzeri	30	1,9833	,62261
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	Birinci	198	2,0939	,59222
	İkinci	152	2,0250	,62585
	Üçüncü	70	1,9457	,54152
	Dördüncü ve üzeri	30	1,9267	,45024
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	Birinci	198	2,0773	,39743
	İkinci	152	2,0111	,50454
	Üçüncü	70	2,0277	,36962
	Dördüncü ve üzeri	30	1,9792	,32177
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin kardeş sırası değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Öğrencilerin Kardeş Sıralarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyler	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	,40	3	,134	,708	,548*
	Gruplariçi	84,32	446	,189		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	1,83	3	,613	1,437	,231**
	Gruplariçi	190,18	446	,426		
	Toplam	192,02	449			
Çevresel Boyut	Gruplararası	1,61	3	,537	1,553	,200***
	Gruplariçi	154,35	446	,346		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	,52	3	,175	,951	,416****
	Gruplariçi	81,98	446	,184		
	Toplam	82,50	449			

p > ,05*, p > ,05**, p > ,05***, p > ,05****

Tablo 4.21.'deki analiz sonucunda, öğrencilerin davranışsal [F(0-84)=,70; P=.548>,05], bilişsel [F(1-190)=1,43; P=.231>,05], çevresel [F(1-154)=1,55; P=.200>,05] boyutlar ve akademik umutsuzluk [F(0-81)=,95; P=.416>,05] düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarı değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemde öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzey ortalamalarına (\bar{x}), standart sapmasına (Ss) ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.22.’de verilmiştir. Ayrıca akademik başarı ortalamalarının her biri için öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. ANOVA testinin ardından anlamlı farklılığa kaynaklık eden kategorinin belirlenmesi amacıyla LSD testi kullanılmıştır.

Tablo 4.22. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Akademik Başarı Ortalamasına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Düzeyley	Akademik Başarı Ortalaması	N	\bar{x}	Ss
Davranışsal Boyut	59-0	50	2,3629	,47090
	69-60	156	2,1758	,39076
	84-70	177	2,0678	,40264
	100-85	67	1,6972	,31112
	Toplam	450	2,0829	,43440
Bilişsel Boyut	59-0	50	2,7150	,55100
	69-60	156	2,1426	,58758
	84-70	177	1,8475	,54879
	100-85	67	1,3507	,38696
	Toplam	450	1,9722	,65397
Çevresel Boyut	59-0	50	2,6040	,55327
	69-60	156	2,2436	,52069
	84-70	177	1,9288	,47972
	100-85	67	1,4149	,34168
	Toplam	450	2,0364	,58937
Akademik Umutsuzluk	59-0	50	2,5263	,38550
	69-60	156	2,1887	,35473
	84-70	177	1,9693	,31953
	100-85	67	1,5224	,23504
	Toplam	450	2,0407	,42867

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin akademik umutsuzluk ve alt boyut düzeylerinin akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verileri gösterilmiştir.

Tablo 4.23. Öğrencilerin Akademik Başarı Ortalamalarına Göre Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

Düzeyley	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Davranışsal Boyut	Gruplararası	15,27	3	5,091	32,689	,000*
	Gruplarıçi	84,32	446	,156		
	Toplam	84,72	449			
Bilişsel Boyut	Gruplararası	60,74	3	20,250	68,795	,000**
	Gruplarıçi	131,27	446	,294		
	Toplam	192,02	449			

Çevresel Boyut	Gruplararası	50,73	3	16,910	71,672	,000***
	Gruplarıçi	105,23	446	,236		
	Toplam	155,96	449			
Akademik Umutsuzluk	Gruplararası	34,10	3	11,36	104,762	,000****
	Gruplarıçi	48,940	446	,109		
	Toplam	82,50	449			

p < ,05*, p < ,05**, p < ,05***, p < ,05****

Tablo 4.23.'teki analiz sonucunda, öğrencilerin davranışsal [F(15-84)=32,68; P=.000>,05], bilişsel [F(60-131)=68,79; P=.000>,05], çevresel [F(50-105)=71,67; P=.000>,05] boyutlar ve akademik umutsuzluk [F(34-48)=104,76; P=.000>,05] düzeyleri akademik başarılarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeylerinin akademik başarı ortalamalarına göre hangi gruplarda farklılık gösterdiğini belirlemek için LSD Testi uygulanmıştır.

Tablo 4.24. Öğrencilerin Davranışsal, Bilişsel, Çevresel Boyut ve Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Akademik Başarı Ortalamasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Düzeyler	Akademik Başarı Ortalaması (I)	Akademik Başarı Ortalaması (J)	Ortalama Fark (I-J)	SH	P
Davranışsal Boyut	59-0	69-60	,18703*	,06413	,004
		84-70	,29506*	,06320	,000
		100-85	,66563*	,07375	,000
	69-60	84-70	,10803*	,04334	,013
		100-85	,47860*	,05764	,000
		84-70	100-85	,37057*	,05661
Bilişsel Boyut	59-0	69-60	,57237*	,08817	,000
		84-70	,86754*	,08689	,000
		100-85	1,36425*	,10139	,000
	69-60	84-70	,29517*	,05958	,000
		100-85	,79188*	,07925	,000
		84-70	100-85	,49671*	,07782
Çevresel Boyut	59-0	69-60	,36041*	,07894	,000
		84-70	,67519*	,07779	,000
		100-85	1,18907*	,09078	,000
	69-60	84-70	,31478*	,05334	,000
		100-85	,82866*	,07095	,000
		84-70	100-85	,51389*	,06967
Akademik Umutsuzluk	59-0	69-60	,33755*	,05354	,000
		84-70	,55697*	,05276	,000
		100-85	1,00386*	,06156	,000
	69-60	84-70	,21942*	,03618	,000
		100-85	,66631*	,04812	,000
		84-70	100-85	,44689*	,04725

Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere farklı akademik başarılarına göre, 59-0 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 69-60 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 84-70 akademik

başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.24.'te verildiği üzere, akademik başarılarına göre davranışsal boyut düzey ortalaması en düşük 100-85 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =1,69$), en yüksek ise 59-0 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =2,36$) görülmüştür. 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 59-0, 69-60 ve 84-80 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca 59-0 akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere farklı akademik başarılarına göre, 59-0 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 69-60 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 84-70 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.24.'te verildiği üzere, akademik başarılarına göre bilişsel boyut düzey ortalaması en düşük 100-85 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =1,35$), en yüksek ise 59-0 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =2,71$) görülmüştür. 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 59-0, 69-60 ve 84-80 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca 59-0 akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere farklı akademik başarılarına göre, 59-0 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 69-60 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 84-70 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<,05$). Bu farklılıklara göre tablo 4.24.'te verildiği üzere, akademik başarılarına göre çevresel boyut düzey ortalaması en düşük 100-85 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =1,41$), en yüksek ise 59-0 akademik başarı ortalamasında ($\bar{x} =2,60$) görülmüştür. 100-85

akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 59-0, 69-60 ve 84-80 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre düşüktür. Ayrıca 59-0 akademik başarı ortalamasına sahip olan öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri kendisiyle kıyaslanan 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilere göre daha yüksek düzeydedir.

Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere farklı akademik başarılarına göre, 59-0 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 69-60 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin; 84-70 akademik başarı ortalamasındaki öğrenciler ile 100-85 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < ,05$). Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere, en fazla akademik umutsuzluk düzeyi olan 59-0 akademik başarı ortalamasına sahip öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ($\bar{x} = 2,52$); 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamalarındakilere göre daha yüksek düzeydedir. 59-0 akademik başarı ortalamasından sonra en fazla akademik umutsuzluk düzeyi olan 69-60 akademik başarı ortalamasına ($\bar{x} = 2,18$) sahip öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise 84-70 ve 85-100 akademik başarı ortalamasındakilere göre daha yüksek düzeydedir. En düşük değere sahip olan 100-85 akademik başarı ortalamasına ($\bar{x} = 1,52$) sahip öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ise 59-0, 69-60 ve 84-70 akademik başarı ortalamalarına göre düşük düzeyde olup en fazla ortalama fark ($I-J = 1,003$) 100-85 ve 59-0 akademik başarı ortalaması ($\bar{x} = 2,52$) arasındadır.

4.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.25. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Yaş Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Yaş
Davranışsal Boyut	450	,059	,089
Bilişsel Boyut	450	,012	,119*
Çevresel Boyut	450	,047	,094*
Akademik Umutsuzluk	450	,008	,125**

*p<,05, **p<,01

Tablo 4.25.'teki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=,089$, $p=,059$; $p>,05$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile yaşları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,119$, $p=,012$; $p<,05$). Öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri ile yaşları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,094$, $p=,047$; $p<,05$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaşları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,125$, $p=,008$; $p<,01$). Öğrencilerin yaşları arttıkça bilişsel boyut, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir.

4.12. Onikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademesi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademeleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.26. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Sınıf Kademesi Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Sınıf Kademesi
Davranışsal Boyut	450	,027	,104*
Bilişsel Boyut	450	,002	,146**
Çevresel Boyut	450	,035	,099*
Akademik Umutsuzluk	450	,002	,145**

*p<,05, **p<,01

Tablo 4.26.'daki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile sınıf kademeleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,104$, $p=,027$; $p<,05$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile sınıf kademeleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,146$, $p=,002$; $p<,01$). Öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri

ile sınıf kademeleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,099$, $p=,035$; $p<,05$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademeleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=,145$, $p=,002$; $p<,01$). Öğrencilerin sınıf kademeleri arttıkça davranışsal boyut, bilişsel boyut, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir.

4.13. Onüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.27. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Sosyo-Ekonomik Durum Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Sosyo-Ekonomik Durum
Davranışsal Boyut	450	,979	-,001
Bilişsel Boyut	450	,396	-,040
Çevresel Boyut	450	,256	-,054
Akademik Umutsuzluk	450	,410	-,039

Tablo 4.27.’deki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=-,001$, $p=,979$; $p>,05$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,040$, $p=,396$; $p>,05$). Öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r=-,054$, $p=,256$; $p>,05$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=-,039$, $p=,410$; $p>,05$).

4.14. Ondördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını

belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.28. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Kardeş Sayısı
Davranışsal Boyut	450	,757	,015
Bilişsel Boyut	450	,397	,040
Çevresel Boyut	450	,473	-,034
Akademik Umutsuzluk	450	,879	,007

Tablo 4.28.’deki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=,015$, $p=,757$; $p>,05$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,040$, $p=,397$; $p>,05$). Öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r=-,034$, $p=,473$; $p>,05$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=,007$, $p=,879$; $p>,05$).

4.15. Onbeşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu probleminde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sıraları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.29. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Kardeş Sırası Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Kardeş Sayısı
Davranışsal Boyut	450	,158	-,067
Bilişsel Boyut	450	,762	,014
Çevresel Boyut	450	,034	-,100*
Akademik Umutsuzluk	450	,155	-,067

Tablo 4.29.’daki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile kardeş sıraları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=-,067$, $p=,158$; $p>,05$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile kardeş sıraları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,014$, $p=,762$; $p>,05$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sıraları arasında anlamlı bir

ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=-,067$, $p=,155$; $p>,05$). Bunların yanında öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri ile kardeş sayıları arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,100$, $p=,034$; $p<,05$). Öğrencilerin kardeş sıraları arttıkça çevresel boyut düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

4.16. Onaltıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu problemde “Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğrencilerin davranışsal, bilişsel, çevresel boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.30. Öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ve Akademik Başarı Ortalaması Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Düzeyler	N	p	Akademik Başarı Ortalaması
Davranışsal Boyut	450	,000	-,401**
Bilişsel Boyut	450	,000	-,555**
Çevresel Boyut	450	,000	-,565**
Akademik Umutsuzluk	450	,000	-,632**

** $p<,01$

Tablo 4.30.’daki korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal boyut düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,401$, $p=,000$; $p<,01$). Öğrencilerin bilişsel boyut düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,555$, $p=,000$; $p<,01$). Öğrencilerin çevresel boyut düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,565$, $p=,000$; $p<,01$). Benzer şekilde, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,632$, $p=,000$; $p<,01$). Öğrencilerin akademik başarıları arttıkça davranışsal boyut, bilişsel boyut, çevresel boyut ve akademik umutsuzluk düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi, üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluklarına ilişkin ortalama puanlarının ne düzeyde olduğudur. Araştırma sonucu, alt boyutlara bakıldığında öğrencilerin davranışsal ve çevresel boyut düzeylerinin ortalaması bilişsel boyut düzeylerinin ortalamasına göre biraz daha yüksek seviyede olduğu hesaplanmıştır. Bununla beraber öğrencilerin akademik umutsuzluk düzey ortalaması $\bar{x}=2,04$ değerini aldığı bulunmuştur. Ölçek ifadelerinin her birinden alınabilecek en yüksek değerin 4 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Yani alt boyutlar ve akademik umutsuzluk düzeyleri birbirine yakın değerler aldığı görülse de davranışsal boyut düzeyleri biraz daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin akademik umutsuzlukları ile ilgili literatür incelendiğinde konuyla alakalı sınırlı sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Yıldırım (2015) ortaya koyduğu araştırmasında ilkökul öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerini incelemiştir. Buna göre katılanların umut puanları 0-7 aralığında değişmiş ve ortalama 2.48 ± 1.90 olarak bulunmuştur. Bu açıdan katılanların umut puanları en fazla olan 7 puanın oldukça altında kalmıştır. Yani öğretmenlerin umutsuzluk duygusu içinde oldukları söylenebilmektedir. Yurt dışında ve ülkemizde yapılan bir diğer çalışmada ergenlerin umutsuzluk düzeyinin genel popülasyona göre yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Greene, 1981:11; Tanaka vd., 1996: 613; Haatainen vd., 2004: 146; Özmen, D. ve diğ., 2008: 13; Kızılgöçer, 2011: 152-154). Şengül ve Güner (2012) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının umutsuzluk seviyelerinin düşük olduğu yargısına varmışlardır. Ulucan, Erol ve Yılmaz (2011)'ın yaptığı çalışmada Selçuk ve Erciyes üniversitesi, Beden eğitimi alanı öğrencilerinin umutsuzluk seviyelerinin orta düzeyde olduğunu saptamışlardır. Açıklanan yönü ile araştırma sonuçları çalışmamız bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Fakat ulaşılan sonuç itibariyle farklılık gösteren literatürde çalışmalar da mevcuttur. Ceyhan (2004)'nın ortaya koyduğu tezsiz yüksek lisansa devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk seviyelerinin belirlenmesi için yapılan çalışmada

öğretmen adaylarının umutsuzluklarının çok da olumsuz olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Zor (2019) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin düşük seviyede umutsuzluk geliştirdiği tespit edilmiştir. Bu durum ise diğerlerinin aksine araştırmamızın bulgularıyla uyuşmamaktadır.

Öğrencilerin yaşadıkları akademik umutsuzluk durumunun nedeni; eğitim politikası, motivasyonsuzluk, okulların merkezi yerlere yakın olup olmaması, okul ve çevrenin fiziki şartları, öğretmen ve arkadaşlarıyla arasındaki iletişim durumu, geleceğe karşı bakış açısı, okula devam ya da ders çalışma tutumu olabilir. Öğrencilerin akademik konuda mantık dışı inançlara sahip olması kendisini işe yaramayan ve boşa uğraşan kişi olarak görebilir. Okullarda öğrencilerin gelişimini amaçlayan, var olan kapasitelerini açığa çıkaran, insan doğasına, yapısına, bireye yönelik eğitim ve kendisini gerçekleştirmeye ortam hazırlayan öğretim eksikliğinden kaynaklı olabilir. Bu gerekçelere göre sonuçlar; akademik umutsuzlukları normalden yüksek, gelecek ile ilgili beklenti ve duygularla birlikte akademik umut düzeyleri düşük çıkmış olabilir.

5.2. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ikinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemeye yönelik düzenlenmişti. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları cinsiyet değişkeni açısından hesaplanmış ve erkek öğrencilerin ($\bar{x}=2,10$), kadın öğrencilerin ise ($\bar{x}=2,00$) ortalamalarına sahip olduğu belirlenmişti (Tablo 4.2.). Yapılan Bağımsız Örneklem T-testi (Independent T-testi) analizi, grupların akademik umutsuzluk düzey ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu [$t(448)= 2,45$; $p=.014<.05$] ortaya çıkarmıştır. Bu durum, erkek ve kadın öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin benzer olmadığını göstermektedir. Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin bilişsel ve çevresel boyutları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken davranışsal boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur. Sonucunda ise erkek öğrencilerin davranışsal boyut ve akademik umutsuzluk düzeyleri kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir.

Alanyazında kadınlar ile erkekler arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı bulmaya çalışan benzer araştırmalar vardır. Tekin ve Filiz (2008), araştırmalarında beden eğitimi ve spor yüksekokullarında antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümünü okuyan öğrencilerin umutsuzluk seviyelerine bakmışlardır. Bu konuda, kadınlar ile erkeklerin umutsuzluk seviyeleri arasında anlamlı bir fark istatistiksel olarak bulunmamıştır ($p>0.05$). Tümkaya (2005) ve Dereli ve Kabataş (2009) taraflarından yapılan çalışmalarda, erkek ve kız öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri karşılaştırılmış ve inceleme sonucuna göre cinsiyete bağlı anlamlı seviyede bir farkın olmadığını ifade etmişler. Umutsuzluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı farklılığının olmadığı sonucuna varılmıştır (Aras,2011). Tercanlı ve Demir (2012) tarafından Beck Umutsuzluk Ölçeğini çeşitli değişkenlere bakılarak değerlendirdikleri araştırmalarında, erkekler ile kadınların umutsuzluk seviyeleri arasında istatistiksel biçimde anlamlı farkın olmadığına varılmıştır ($p>0.05$). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerine bakıldığı bir araştırmada tekrar kadınlar ile erkeklerin, umutsuzluk düzeyleri konusunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Kula ve Saraç, 2017). Uzun ve Keleş (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada cinsiyet değişkenine bakılarak öğrenci motivasyonlarında bir farklılık bulgusuna rastlanmamıştır. Gerçekleştirilen bir diğer çalışmada cinsiyet değişkenine göre akademik başarılarında farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Demir ve Arı, 2013). Cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin umutsuzluk seviyeleri üzerinde etkisinin olabileceği bir değişken olmadığını içeren araştırmalara rastlanmaktadır (Çavuş, 2016). Açıklanan araştırma bulguları, araştırma sonuçlarımızla örtüşmemektedir.

Literatürde, kadınların umutsuzluk seviyelerinin erkeklerin umutsuzluk seviyelerinden daha yüksek düzeyde hesaplandığı az sayıda araştırma da vardır (Yavuz, 2009). Üngüren ve Ehtiyar (2009)'ın yaptıkları çalışmaya bakıldığında, Türk kız öğrencilerinin umutsuzluk seviyesi, erkek öğrencilere nazaran daha yüksek bulunmuştur. Karataş ve Erden (2014) tarafından yapılan araştırmada cinsiyete göre akademik motivasyon üzerindeki sonuçları kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha çok motivasyon azlığı yaşadıklarını belirtmiştir. Bu açıdan çalışma erkekler lehine göre bir farklılaşmayı ortaya koymaktadır. Aynı araştırma içinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla dışsal ve içsel motivasyon faktörlerinden daha çok

etkilendiği de ifade edilmiştir. Araştırma bulguları içerisinde ortaya çıkan bu farkın, kullanılan örneklem farklılığının neden olduğu düşünülmektedir.

İlgili alanyazı incelendiğinde araştırmamızı destekler nitelikte erkeklerin kızlardan daha çok yalnızlık ve umutsuzluk duygusu yaşadıklarının tespit edildiği çalışmalar vardır (Demir, 1990; Buluş, 1996). Özmen ve arkadaşları (2008) tarafından 14-19 yaş arasında liseye devam etmekte olan öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin incelenmesi ve umutsuzluk seviyesinin sosyo-demografik değişkenler ile olan ilişkisine baktıkları çalışmada, erkeklerin kız öğrencilere kıyasla umutsuzluk düzeylerinin daha çok olduğu görülmüştür. Şahin (2009) yaptığı araştırmasında özel sektör işbirlikli bir teknik ve mesleki eğitim okullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk seviyelerini incelemiştir. Sonuçta erkeklerin umutsuzluk seviyeleri kız öğrencilere göre yüksektir. Batıgün (2005) 15-65 yaş aralığındaki kişilerin yaşamı sürdürme sebepleri ve intihar ihtimallerini, yalnızlık ve umutsuzluk açısından incelediği çalışmasında, umutsuzluk puan ortalamaları erkeklerde daha fazla olarak bulunmuştur. Küçük (2001)'ün işitme engelli öğrencilerin topluma uyum problemleri ve umutsuzluk düzeylerini saptamak için yaptığı çalışmanın bulgularına göre öğrenci cinsiyetleri yönünden anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre erkek öğrencilerin umutsuzluk düzey ortalamaları kızlara göre daha yüksek çıkmıştır. Tekin ve Taşgın (2008) ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin farklı değişkenlere bağlı umutsuzluk düzeylerini araştırmıştır. Bu incelemenin sonucuna bakıldığında, erkeklerin kız öğrencilere göre umutsuzluk puanları daha yüksek bulunmuştur. Ağır (2007) aracılığıyla 251 üniversite öğrencileri içerisinde, Yavuz (2009) ve Dünyaoğulları (2011) aracılığıyla Dokuz Eylül Üniversitesinde eğitimine devam eden 150 son sınıf öğrencileri içerisinde, Saraç (2015) ve Beki (2015) aracılığıyla 218 üniversite öğrencileri içerisinde, Erol (2018) aracılığıyla yapılan çalışmalarda erkek öğrencilerin umutsuzluk seviyesinin kadınlara göre daha yüksekte yer aldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Ceyhan'ın (2004), ortaöğretim alan öğretmenliği alanında tezsiz yüksek lisans öğrenimine devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk seviyelerini araştırdığı çalışmasında, erkeklerin umutsuzluk seviyelerinin ($x=9.96$), kadınlara ($x=7.38$) göre yüksekliğine dikkat çekmiştir. Aktaş ve Alpay (2005) tarafından beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yürütülen araştırmada, erkek öğrencilerin umutsuzluk seviyelerinin ($x=4.81$), kadınlara ($x=3.76$) kıyasla daha çok olduğunu belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerindeki depresif

belirtilerle umutsuzluk seviyeleri arasındaki ilişkiye yönelik etmenlerin konu alındığı araştırmada, kadınların umutsuzluk seviyeleri ($x=4.72$), erkeklere ($x=5.19$) nazaran düşüklüğü belirtilmiştir (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008). Yavuz (2009) tarafından üniversite öğrencilerindeki umutsuzluk ve dini inanç arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, kadınların umutsuzluk düzeyleri ($x=2.00$), erkeklerinkine ($x=2.78$) göre düşük seviyede olduğu sonucuna varmıştır. Chi Chang and Chung (2017) yaptığı araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri motivasyonlarını farklılaştığını belirtmişler ve çeşitli cinsiyete sahip öğrencilerin öğrenmeye dönük farklı isteklilikleri olduğunu bulmuşlardır. Yavuz (2006) tarafınca oluşturulan bir çalışmada, kız öğrencilerin bilim dersinde erkeklere göre daha yüksek düzeyde motivasyona hakim olduğunu ortaya koymuştur. Gök (2015) vasıtasıyla cinsiyet değişkeni ve akademik başarı konusu üzerine yapılan bir araştırmada, öğrencinin cinsiyeti akademik başarıda anlamlı bir şekilde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Huang (2003)'ın gerçekleştirdiği araştırma sonuçları kız öğrencilerin erkeklere kıyasla akademik başarı ortalamalarında daha iyi performans sergilediğini ifade etmiştir. Bulgulara bakıldığında, erkeklerin akademik umutsuzluk seviyesi kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Söz konusu araştırmalar incelendiğinde, cinsiyete göre akademik umutsuzluk konusunda farklılaşma yaşandığı sonucuna varmışlardır. Bu yönden, cinsiyet değişkenine bağlı öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde farklılaşma yaşandığı bulgusuna sahip araştırmamızı desteklemektedirler. Akademik umutsuzluk ve cinsiyet arasındaki bu anlamlı farklılığın kaynağını, erkeklerin kadınlara nazaran düşünce ve duygularını ifade etme alanında daha az seviyede istekli oldukları ve umutsuzluk durumlarında da bu hissi çok fazla göstermekten kaçındıklarından dolayı bir durum olabilir.

Alanyazında birçok farklı bulgular olmakla beraber; çalışma bulgularının alanyazın ile genel anlamda benzerlik gösterdiği söylenebilir. Erkek öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek bulunmasının sebebi Türk geleneksel aile şekli ve yapısının erkeklere verdiği misyonla açıklanabilir. Bu yapıda erkeklerin ileride ailenin düzeninden ve geçiminden yükümlü olmasını gerektirdiğinden erkek öğrencilerin daha fazla akademik umutsuzluk geliştirebilecekleri söylenebilir. Bir başka sebep ise erkek öğrencilerin yaşamlarını belirlenmiş bir çizgide sürdürebileceklerini fark etmeleri ve karşılaştıkları güçlüklerin aşımında kendisini yalnız hissetmeleri, yaşam şartları sebebiyle çaresizlik duygusuna kapılmaları sonucunda akademik umutsuzluk geliştirdikleri ifade edilebilir. Ayrıca kadınların,

problemlerini ailesi ve sosyal çevresi ile daha çok paylaşılabildiklerinden akademik umutsuzluk düzeyleri daha düşük seviyede olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kadınların içinde bulunduğu koşullara ayak uydurma zorunda hissetmesi ve problemleriyle yaşamak zorunda olduklarının sosyal olarak kabullendirilmesinin yanı sıra son yıllarda Türk toplumunca akademik konunun kadınlar yönünden bilinçlenilmesi akademik umutsuzluk düzeyinin düşük çıkmasının bir sebebi olabilir.

5.3. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Yaş Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ikinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve yaş değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4.5.). Bu sonuç, öğrencilerin yaş grupları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmaya giren öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin yaşa göre hangi gruplarda farklılık oluşturduğunu ortaya koymak adına LSD Testi uygulanmıştır. Yaş değişkenine göre akademik umutsuzluk düzeylerinde en düşük değere 18-19 yaş, en yüksek değere ise 22 ve üzeri yaş sahiptir. Sonuçta 22 ve üzeri yaşındaki öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri 18-19 ve 20-21 yaşında öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir. Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal ve çevresel boyutları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermezken bilişsel boyutu yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur.

Literatürde farklı yaşlar arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı inceleyen çalışmalar mevcuttur. Kula (2008), Endüstri Meslek Lisesindeki öğrencilerin saldırganlık durumu ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında, öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile yaş arasında herhangi bir anlamlı farklılık saptamamıştır. Bir diğer çalışmada Dereli ve Kabataş (2009), sağlık yüksekokulunun son sınıfındaki öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini ve işe girme kaygılarını incelemiştir. Öğrencilerin umutsuzluk puanları ile yaşları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Taner (2008) araştırmasında yaş

değişkeninin umutsuzluğun alt boyutlarından gelecekle alakalı beklenti ve duygu seviyesi üzerinde etkin olmadığını ifade etmiştir. Açıklanan yönü ile araştırma sonuçları çalışmamız bulgularıyla benzerlik göstermemektedir.

İlgili alanyazına bakıldığında yaş değişkenine bağlı bireylerin akademik umutsuzluklarının farklılaştığını gösteren ve araştırmamızı destekleyen benzer bulgular vardır. Çoban ve Karaman (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 21-25 yaş arasındaki öğrencilerin en yüksek düzeyde umutsuzluğa sahip olduğu bulunmuştur. Batıgün (2005)'ün 15-65 yaş aralığındaki kişilerin yaşamı devam ettirme sebepleri ve intihar ihtimallerini, yalnızlık ve umutsuzluk açısından incelediği çalışmasında 15-25 yaş grubundaki kişilerin daha az hayatı sürdürme sebebi belirttikleri, daha fazla umutsuzluk, intihar olasılığı ve yalnızlık düzeylerine sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Seçim, Alpar ve Algür (2014) tarafından Akdeniz üniversitesinde gerçekleştirdiği araştırmada yaş değişkeninin yalnızlık ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Başka bir araştırmada aşırı” yalnızlık duygusu genç yetişkin ve ergenlerde ileri yaşlılar dışındaki (80 ve üstü) yaş gruplarına göre daha yükseklerde gezdiği görülmüştür (Cacioppo and Hawkley, 2007). Kozaklı (2006) tarafından 17- 29 yaş aralığındaki kişilerle yaptığı araştırmada, yalnızlık seviyelerinin yaşa bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiğini, 18 ve daha küçük yaşındakilerin başka yaş grubundaki bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. Örneklem grubunun yaşa göre akademik umutsuzluk düzeylerinin nasıl etkilendiğine dair elde ettiğimiz bulgular literatürün geneliyle benzerlik göstermektedir.

Akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş arasındaki farklılığın gerçekleşmesi durumunda, yaş grubu kendisinden daha büyüklerin akademik umutsuzluk hissini daha yüksekte yaşaması durumuna bazı açıklamalar getirilebilir. 22 ve üzeri yaşlara denk gelen üniversitenin son zamanları olan geç yetişkinlik dönemi, ergenlik ve yetişkinlik evreleri arasındaki bir geçiş aşamasıdır. Burada bireyin kendisi ve toplum arasında düşünce ayrılıkları görülebilmektedir. Birey karşısındaki seçeneklerden bunaldığı, tüm bunların çok boğucu geldiği duygusuna kapılırsa seçenekleri düşürmek ve gerçekten ne arzuladığını bulmak için bireysel destek ihtiyacında olabilir. Ayrıca hayata katılma, akademik kariyerine devam etme, mezuniyet ya da mesleğe atılma yönünde ortaya çıkan stresör faktörler akademik umutsuzluk düzeylerini artırma ihtimali olabilir.

5.4. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Fakülte Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın dördüncü alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme yanıt bulmak için öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve fakülte değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4.8.). Bu sonuç, öğrencilerin fakülte grupları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin fakülteye göre hangi gruplarda farklılık oluşturduğunu ortaya koymak adına LSD Testi uygulanmıştır. Fakülte değişkenine göre akademik umutsuzluk düzeylerinde en düşük değere Mühendislik Fakültesi, en yüksek değere ise Ziraat Fakültesi sahiptir. Sonuçta Ziraat Fakültesindeki öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri kendisiyle kıyaslanan Eğitim, Mühendislik, Fen-Edebiyat ve Sağlık Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek düzeydedir. Alt boyutlara yönelik uygulanan analizler neticesinde, öğrencilerin bilişsel boyutu fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermezken davranışsal ve çevresel boyutları fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur.

Literatürde farklı fakülteler arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı inceleyen benzer çalışmalar ortaya konulmuştur. Ottekin (2009), ailelerinden farklı bir yerde eğitim hayatına devam üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ve benlik saygısı düzeylerini incelediği araştırmasında, öğrencilerin eğitim aldıkları fakülteler ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulamamıştır. Alimi, Ehinola and Alabi (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin okul türüne göre akademik başarı ortalamalarında farklılaşma görülmemiştir. Okul türü değişkeninin öğrencilerdeki akademik başarıya dönük etkisi konusunda Wood (2008) tarafından ortaya konan bir çalışmada, öğrencilerin okuma ve matematik derslerinde okul türüne bağlı akademik başarıları ortalamalarında önemli derecede bir farklılık olmadığını bulmuşlardır. Dünyaoğulları (2011)'nin üniversite öğrencilerinin genel erteleme eğilimi, kendini gerçekleştirme ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, benzer biçimde fakülte

değişkeni ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmıştır. Çalışma bu yönü ile öğrencilerin fakülte türüne göre akademik umutsuzluk düzeylerindeki farklılaşmayı savunan araştırma sonucumuzu desteklememektedir.

Üniversite öğrencilerinin eğitim aldıkları fakülteler ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farkın istatiki açıdan bulan araştırmalar mevcuttur (Yavuz, 2009). Öğrencilerin akademik ortalamaları ile okul türü değişkeni arasında olması muhtemel ilişkiye dönük Yazıcı ve Altun (2013) tarafından ortaya konan çalışma, akademik başarı ortalamaları ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir düzeyde farklılaşmanın olduğunu bulmuştur. Okul türü değişkenine göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinin incelendiği başka bir araştırmada, çalışmanın uygulandığı okul öğrencilerinin motivasyonlarının diğer okullardaki öğrencilere nazaran daha az düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Okul türüne göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinde yaşanan farklılaşmanın sebebini, okulun meslek lisesi olması ve buradaki öğrencilerin birkaç dersleri meslekleri ile doğrudan bağdaştıramamalarından kaynaklandığı bulunmuştur (Ertem, 2006). Coşkun (2008), devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin, özel okuldaki öğrencilere göre umutsuzluk seviyelerinin daha fazla olduğunu bulmuştur. Sabitu, Babatude and Oluwole (2012)'nin okul türü değişkeninin öğrencilerin performansına etkisinin olup olmadığı üzerine gerçekleştirdikleri farklı bir araştırmada, çalışma bulgularımızla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, benzer bir biçimde okul türüne göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinde özel okullar lehine farklılık bulunmuştur. Alimi, Ehinola and Alabi (2012) tarafından yapılan çalışma, öğrencilerin okul türü değişkenine bağlı akademik başarıları ortalamalarında farklılaşma yaşandığını ortaya koymuştur. Çalışmada özel okuldaki öğrencilerinin motivasyon seviyeleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırmalar bu yönleri ile öğrencilerin fakülte değişkenine bağlı akademik umutsuzluk düzeylerindeki farklılığı ortaya koyan çalışma bulgumuzu desteklemektedir.

Bu araştırmadaki bulgulardan yola çıkarak Ziraat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyi; Eğitim, Mühendislik, Fen-Edebiyat ve Sağlık Bilimleri Fakültelerindeki öğrencilere göre anlamlı bir şekilde yüksek düzeyde olması, Ziraat Fakültesi öğrencilerinin daha yoğun tempoda fiziksel olarak çalışmaları, staj koşulları, mesleğin geleceğindeki belirsizlik ve ilerideki iş olanakları konusunda

karamsarlık yaşamalarından kaynaklı olabilir. Son zamanlarda iyi bir üniversite hedefi olan, başarılı öğrencilerin daha iyi bir gelecek sürdürecekleri fakültelere yönelmesi sebebiyle sınavı kazanamayan öğrencilerin daha çok Ziraat Fakültesi gibi puanı daha düşük alanlara yöneldiği görülmektedir. Ziraat fakültelerine gelen öğrenciler akademik konuda başarısı düşük ve üniversite daha çok amacı olmayan öğrencilerden oluştuğu söylenebilir. Bu da derslerine yeteri kadar önem vermemeyi, çaresizliği, eyleme geçememeyi ve değersizliği doğurabilir. Yaşanabilecek bu aksaklıkları takip edebilecek, gelecek beklentisinin olmaması ve ders başarısızlıkları gibi durumlar bıkkınlık yaratabileceğinden öğrencilerde akademik umutsuzluk düzeyindeki artışa yol açmış olabilir. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilen bu farkın fakültelerin mevcut buldukları farklı olanak ve imkanlardan kaynaklanabileceği öngörüsünde de bulunulabilir.

5.5. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sınıf Kademesi Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın beşinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında sınıf kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelikti. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve sınıf kademesi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4.11.). Bu sonuç, öğrencilerin sınıf kademeleri ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmaya giren öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin sınıf kademesine göre hangi gruplarda farklılık oluşturduğunu ortaya koymak adına LSD Testi uygulanmıştır. Sınıf kademesi değişkenine göre akademik umutsuzluk düzeylerinde en düşük değere 1.sınıf kademesi, en yüksek değere ise 4.sınıf kademesi sahiptir. Sonuçta 4.sınıf kademesindeki öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri hazırlık sınıfı, 1.sınıf, 2.sınıf ve 3.sınıf kademesinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir. Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal ve çevresel boyutları sınıf kademesine göre anlamlı bir farklılık

göstermezken bilişsel boyutu sınıf kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur.

Alanyazında farklı sınıf kademeleri arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı bulmaya çalışan benzer araştırmalar mevcuttur. Nas ve Sivrikaya (2018) tarafından spor yapmayan ve yapan üniversite öğrencilerinin umutsuzluk seviyelerini karşılaştırdığı araştırmalarında, öğrencilerin sınıf kademeleriyle, umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farka rastlamamışlardır. Doğan (2012)'nın resim öğretmeni bölümü adaylarının umutsuzluk düzeylerini incelediği araştırmasında, sınıf kademesi değişkeninin umutsuzluk düzeyleri üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı bulgusuna varmıştır. Açıklanan yönleri ile ortaya konulan bulgular çalışmamız sonuçlarıyla benzerlik taşımamaktadır.

Literatürde, öğrencilerin sınıf kademelerinin, umutsuzluk düzeyleri üzerinde etki eden bir faktör olduğunu bildiren araştırmalar vardır. Üniversite öğrencilerinin evliliğe karşı tutumlarının, umutsuzluk ve duygusal zeka düzeyleri yönünden incelendiği bir araştırmada, öğrencilerin sınıf basamaklarının umutsuzluk düzeyleri tarafından anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Çalışmada ikinci sınıftaki öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri, diğer sınıf öğrencilerine nazaran anlamlı seviyede daha yüksek hesaplanmıştır. (Sümbül, 2018). Tekin ve Filiz (2008) tarafından boyun eğici davranış ve umutsuzluk düzeylerinin farklı değişkenlere göre inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin, sürdürdükleri sınıfları yönünden anlamlı bir fark yarattığı sonucuna varmıştır. Araştırmaya bakıldığında üçüncü sınıftaki öğrencilerinin umutsuzlukları, diğer sınıf kademelerine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek saptanmıştır. Bu özellikleri ile araştırmalar, çalışma sonucumuzla örtüşmektedir.

Bu çalışmada akademik umutsuzluk düzeyinin sınıf kademesi açısından farklılaşmasının nedeni 4.sınıf kademesindeki öğrencilerin genel anlamda eğitim yaşamlarının son evresinde olduğu, akademik kariyer ve iş ortamına ilişkin planlamalar oluşturmaya başlanıldığı zamandır. Bu açıdan diğer sınıf kademelerine göre daha az vakitlerinin kalmasından dolayı eksiklerini giderme açısından daha çok çaba göstermeleri gerekmektedir. Buna paralel olarak öğrenciler eğitim aldığı dersleri sürdürmeye devam ederken bir yandan da mezuniyet sonrası adına plan yapmanın

gerektirdiği sorumlulukların artmasıyla kaçınan bir tavır sergileyerek akademik umutsuzluk duygusuna kapılmalarına yol açmış olabilir.

5.6. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sosyo-ekonomik Durum Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın altıncı alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelikti. Bu probleme yanıt bulmak için öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve sosyo-ekonomik durum değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4.14.). Bu sonuç, öğrencilerin sosyo-ekonomik durum grupları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olmadığını göstermektedir. Alt boyutlara yönelik uygulanan analizler neticesinde, öğrencilerin bilişsel ve çevresel boyutları sosyo-ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermezken davranışsal boyutu fakülte sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur.

Literatürde farklı sosyo-ekonomik durumlar arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı inceleyen benzer çalışmalar ortaya konulmuştur. Öğrencilerin akademik başarı ortalamalarına gelir seviyesine göre bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır (Akkaya, 2019). Benzer şekilde Ağır (2007), Yavuz (2009), Dünyaoğulları (2011) ve Damar (2015) tarafından ortaya konan araştırmalarda öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri gelir durumlarına göre farklılaşmama göstermemiş ve çalışma bulgumuzla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu noktada çalışmaların sonucu, sosyo-ekonomik durumlara göre öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde farklılaşmanın olmadığı sonucuna varan çalışmamız bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Alanyazında bulunan araştırmalara bakıldığında çalışmamıza aykırı şekilde Sümer (2008), Pakdemir (2011), Saraç (2015) ve Güler (2015) tarafından yapılan çalışmalarda gelir durumu aşağı olan öğrencilerin umutsuzluk seviyelerinin gelir durumları üst ve orta olan öğrencilere nazaran yüksekliğine dikkat çekilmiştir.

Alyaprak (2006) çalışmasında ailenin gelir durumuna bağlı şekilde sınav kaygısında anlamlı bir farklılık olduğu belirlemiştir. Genç (2016), araştırmasında öğrencinin başarı düzeyi ile ailenin gelir durumu ve sınav kaygısı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu bulmuştur. Tekin ve Filiz (2008) araştırmalarında, gelir ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın varlığını tespit etmişlerdir. Okioga (2013) tarafından ortaya konan araştırmada öğrencilerin gelir durumlarının akademik motivasyonları üstünde belirleyici bir faktöre sahip olduğunu bulmuştur. Farooq, Shafiq, Chaudhry and Berhanu (2011)'un öğrencilerin akademik başarılarının gelir durumu değişkenine bağlı incelendiği çalışmanın bulguları, gelir durumunun öğrenci akademik başarılarındaki önemli etkisinin yaşandığını ortaya koymuştur. Benzer bir araştırmada aile gelir durumu ve akademik başarıları arasında anlamlı ilişki gösterdiği ortaya koyulmaktadır (Böyük, Tanık ve Saraçoğlu, 2011). Ekonomik seviye düştükçe yalnızlık duygusu da yükselmektedir. (Tel ve Sabancıoğulları, 2006). Bu yargılarda görüldüğü gibi sosyo-ekonomik durumlarına göre öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde farklılık bulunmadığı çalışmamızdan zıtlık gösteren çeşitli araştırmalar bulgumuz ile örtüşmemektedir. Son yıllarda yurdumuzun şartları, işe girmenin giderek zorlaşması, bütün dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz, geçim sorunu aileleri olumsuz yönde etkilemektedir. Ailenin ve öğrencilerin olanakları yaşam koşullarını değiştirmekte, maddi imkansızlıklar öğrencilerin hayata dönük hedeflerini gerçekleştirmede onları karamsarlığa sürüklemektedir. Ekonomik koşulları yeterli düzeyde olmayan öğrenciler ya üniversiteyi tamamlayamazsam, ya da işe giremezsem aileme yük olurum benzeri endişeler yaşadıklarından umutsuzluğa kapılabilirler.

Sosyo-ekonomik durumun akademik umutsuzluk ile ilişkisi konusunda, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ekonomik sorunlar kişinin arzuladıkları sosyal faaliyetlerde yer alamama, farklı yeteneklere dönük etkinliklerde bulunamaması sonucunda da sosyal birliktelik ve arkadaşlıklarda kısıtlanma benzeri olaylara neden olabilir. Bu koşulda belirtilen bu durumlar bireyi umutsuzluktan biraz da olsa kurtaran faktörler olarak görülebilmektedir. Bireyin umutsuzluk ile başa çıkmasında farklı sosyal çevrelere katılmak önemli bir etken olduğu kabul edilirse, sosyo-ekonomik durumun akademik umutsuzluğu oluşturmada önemli değişkenlerden biri olduğu düşünülebilmektedir. Bu düşüncelerden farklı olarak araştırmamızın bulgularında yer alan öğrencilerin sosyo-ekonomik gelir durumunun akademik umutsuzluk düzeyleri üzerinde olası beklenen etkinin olmamasının bazı nedenleri olabilir. Öğrencinin

gelecek ve akademi ile ilgili maddi sorumluluk getiren planlarının yokluğu veya yaşadıkları bölgenin kırsal kesiminde, ihtiyaçların karşılanması hayatın devamı için gelir seviyesinin üst olmasının zorunluluk olmadığı düşünülebilir. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin istenen ifadeye çoğunun orta seçeneğini işaretlemesi orta yol cevap verme hatasına yol açarak beklenen ayrışmanın sağlanamamasına yol açmış olabilir.

5.7. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Anne-baba Birlikteliği Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın yedinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında anne-baba birlikteliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemeye yönelik düzenlenmişti. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları anne-baba birlikteliği değişkeni açısından hesaplanmış ve anne-babası birlikte yaşayan öğrencilerin ($\bar{x}=2,02$), anne-babası ayrı yaşayan öğrencilerin ise ($\bar{x}=2,22$) ortalamalarına sahip olduğu belirlenmişti (Tablo 4.16.). Yapılan Bağımsız Örneklem T-testi (Independent T-testi) analizi, grupların akademik umutsuzluk düzey ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu [$t(448)=-2,53$, $p=.012<,05$] ortaya çıkarmıştır. Bu durum, anne-babası birlikte ve anne-babası ayrı olan öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin benzer olmadığını göstermektedir. Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal ve bilişsel boyutları anne-baba birlikteliğine göre anlamlı bir farklılık göstermezken çevresel boyutu anne-baba birlikteliği değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur. Sonucunda ise anne-babası ayrı yaşayan öğrencilerin davranışsal boyut ve akademik umutsuzluk düzeyleri anne-babası ayrı yaşayan kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir.

Alanyazında anne-babası birlikte olan ile anne-babası ayrı olan arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı bulmaya çalışan benzer araştırmalar vardır. Konuyla alakalı Uz Baş ve Kabasakal (2013)'in ortaya koyduğu çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk ve sosyal destek seviyeleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgusuna varmışlardır. İnsanlar yaşamına devam ederken umuda ihtiyaç duyduğu kadar sosyal desteğe de ihtiyacı

vardır (Yıldırım, 2017). Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmada aileden algıladıkları destek ölçeğiyle umutsuzluk ölçeği puanları arasında negatif ilişki bulunduğu ve aileden algılanan sosyal destek yükseldikçe umutsuzluk düzeyinin düştüğü saptanmıştır (Karadağ, 2009). Tan, Okanlı Erdem ve Karabulutlu (2005)'nin yaptığı araştırmada da aileden algılanan sosyal destek ile umutsuzluk arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Ailenin ergene verdiği düşük sosyal destek, aile içindeki uyumsuzluk gibi olaylar ergenlerin arkadaş ilişkisini, okul ilişkisini bu da aile dışındaki yaşantılarını negatif etkilemektedir ve ergenin karamsarlık, umutsuzluk gibi duyguları yaşamasına neden olmaktadır (Tümkiye, Çelik ve Aybek, 2011). Bayram ve arkadaşları (2016)'nın spor bilimleri fakültesinde eğitimine devam eden öğrenciler ile yaptığı çalışmada bulgumuza paralel biçimde ailesiyle beraber yaşayan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri daha düşük bulunmuştur.

Anne-baba birlikteliğine göre akademik umutsuzluk düzeylerine dönük yapılan değerlendirme sonucunda hem anne-babası ayrı yaşayan hem de öğrencilerden yalnız veya arkadaşlarıyla beraber yaşayanların; anne-babası birlikte ya da onlarla beraber yaşayanlara kıyasla daha umutsuz oldukları saptanmıştır. Üniversite yaşamında öğrenciler ile aile arasında olan yaşantılarının bir biçimde sona ermesi ve yurtlarda, arkadaşlarıyla veya yalnız kalma durumlarının meydana gelmesi öğrencinin mental durumuna etki edebilmektedir. Anne-babası birlikte olan ve yaşamını onlarla sürdürürken alınan sosyal destek kapsamında öğrenci yaşama ilişkin daha pozitif yaklaşırken; anne-babası ayrı olup yalnız veya arkadaşlarıyla beraber yaşarken konusu geçen destekten mağrum kalabilir. Bu konuda öğrencinin akademik umutsuzluk duygusuna sürüklenmesi beklenebilecek bir durumdur olabilir. Öğrenci için zor olan ve çaba gerektiren üniversite döneminde anne-babasının birlikte olmasıyla sağlanan sosyal destek ve etkileşim; öğrencilerin problemlerine çözüm bulabilmesinde, hedeflediği akademik başarıya ulaşabilmesinde, geleceğe dönük sağlıklı ilişkiler kurabilmesinde, umutlu bir bakış açısı kazanabilmesinde ve doğru kararlar alabilmesinde etkisinin olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

5.8. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sayısı Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın sekizinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve kardeş sayısı değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4.19.). Bu sonuç, öğrencilerin kardeş sayıları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olmadığını göstermektedir. Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılığın görülememesinin sebebi; 1,2,3,4 ve üzeri kardeş sayılarının akademik umutsuzluk durumu ile herhangi bir bağlantısının olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Yani kardeş sayılarının azlığı veya fazlalığı öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerindeki farklılaşmayla ilgili değildir. Sonuçta da görüldüğü gibi farklı kardeş sayılarına sahip öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları benzer değerlerde gezmektedir.

5.9. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sırası Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında kardeş sırası değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme yanıt bulmak için öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve kardeş sırası değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4.21.). Bu sonuç, öğrencilerin kardeş sırası grupları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olmadığını göstermektedir. Alt boyutlara yönelik

uygulanan analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutları kardeş sıralarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öztürk (1997) 10-13 yaş aralığındaki çocuk ve erken ergende orta sırada bulunan çocukların umutsuzluk seviyelerinin tek, ilk ve son çocuklara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Söz konusu araştırmanın açıklanan yönü ile çalışmamız bulgularıyla benzer olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin kardeş sıralarına göre anlamlı bir farklılığın görülememesinin sebebi; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve üzeri kardeş sıralarının akademik umutsuzluk konusu ile herhangi bir bağlantısının bulunmamasının yol açtığı söylenebilir. Yani kardeş sıralarının ilklığı veya sonluğu öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerindeki farklılaşmayla ilgili değildir. Sonuçta da görüldüğü gibi farklı kardeş sıralarına sahip öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları benzerlik göstermektedir.

5.10. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Akademik Başarı Değişkeni Arasında Anlamlı Farklılaşmaya İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onuncu alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri arasında akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelikti. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) uygulanmış ve akademik başarı değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4.23.). Bu sonuç, öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmaya giren öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin akademik başarıya göre hangi gruplarda farklılık oluşturduğunu ortaya koymak adına LSD Testi uygulanmıştır. Akademik başarı değişkenine göre akademik umutsuzluk düzeylerinde en düşük değere 100-85 akademik başarı ortalaması, en yüksek değere ise 59-0 akademik başarı ortalaması sahiptir. Sonuçta 59-0 akademik başarı ortalamasındaki öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri 69-60, 84-70 ve 100-85 akademik başarı ortalamalarına sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir. Alt boyutlara

yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrencilerin davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmuştur.

Alanyazında farklı akademik başarı ortalamaları arasında umutsuzluk seviyelerine yönelik oluşabilecek anlamlı farkı bulmaya çalışan benzer araştırmalar mevcuttur. Tüm bunlara bakarak literatürde akademik umutsuzluğun yalnızca bazı alt ölçekleri ile akademik başarı ortalamalarının anlamlı şekilde ilişkili olduğunu buna karşın akademik umutsuzluk düzeyinin birkaç alt boyutlarıyla akademik başarıları arasında ise farklı olarak anlamlı ilişkinin hesaplanmadığını öne süren farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Bu açıdan Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013) yaptıkları araştırmada öğrencilerin algılamış olduğu akademik başarı ortalamaları ile tükenmişlik düzeylerinin etkili bir maddesi olan duygusal tükenme arasında olan ilişkinin anlamsız çıktığı buna karşın yetkinlik ve duyarsızlaşma bileşenleri arasında görülen ilişkinin ilk sonucun tersine anlamlı olduğu bulgusuna varmışlardır. Bu noktada çalışma sonucu, akademik başarılarına göre öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde farklılaşmanın olduğu sonucuna varan çalışmamız bulgusu ile örtüşmemektedir.

Üngüren ve Ehtiyar (2008) tarafından gerçekleştirilen geleceğin turizmcilerinin umutsuzluk durumlarının belirlenmesi çalışmasına göre öğrencilerin okul içindeki başarı durumu umutsuzluk düzeyleriyle anlamlı olduğu bulunmuştur. Bununla beraber problem çözme becerileriyle umutsuzluk seviyeleri arasındaki ilişkiye bakılan çalışmada, umutsuzluk seviyesinin problem çözme beceri puanları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı katkılarının görüldüğü tespit edilmiştir (Tetik ve Yurtsever, 2018). Izgar (2009) 'ın çalışmasında kişilerarası bir sorun ile karşılaşıldığında insanın yaşadığı çaresizlik, üzüntü ve karamsarlık gibi yoğun negatif düşünce ve duygular olan probleme negatif yaklaşma alt boyutuyla motivasyon ve umut kaybı alt boyutları içerisinde anlamlı düzeyde bir farklılaşma hesaplandığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinde görülen tükenmişlik algısı incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma alt boyutlarında alt seviyede tükenmişlik yaşadığı bulunmuştur. Bunun yanında, sınıf öğretmenlerinin kişisel başarı alt boyutu üst seviyede tükenmişlik yaşadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, literatürdeki başka çalışma bulgularıyla da desteklenmektedir (Diri ve Kırıl, 2016; Oruç, 2007).

Umutsuzluk, öğretmenin çalışma bağlamında karşılaştığı problemler ve olumsuz yaşantılara verdiği tepki beraberinde gelişmektedir (Özben ve Argun, 2003). Öğretmenlik mesleğinin yeterli saygınlığını görmediği fikrinde olan sınıf öğretmenlerinin kendisine olan saygısı azalabilir ve bu durum da amaçsızlık ve anlam yitimi geliştirmesine sebep olabilir. İnsanın amacını yitirmesi ise kendisini umutsuzluğa doğru sürüklemektedir (Frankl, 1997). Öztürk (1997) 10-13 yaş aralığındaki öğrencilerde umutsuzluk ve yalnızlık duygularını araştırmışlardır. Yalnızlık ve umutsuzluk düzeyi fazla olan öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının yalnızlık ve umutsuzluk düzeyi az olan öğrencilerden daha alt seviyede olduğu gözlenmiştir. Kırımoğlu, Çokluk ve Yıldırım (2010) tarafından 260 ortaokul öğrencisinin spor yapma düzeylerine bağlı yalnızlık ve umutsuzluklarının incelendiği çalışmada yalnızlık ve umutsuzluk düzeyi arasındaki farkın anlamlılığına dikkat çekilmiş, öğrencilerin yalnızlık seviyeleri yükseldikçe umutsuzluklarının da arttığı bulgusuna varılmıştır. Farklı bir başka çalışmada 16- 60 yaş arasında olan kişilerin yalnızlık seviyeleri ve umutsuzlukları incelenmiş, yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlılığı bulunmuştur (Kızılgöçer, 2011). Kiuru, Aunola, Nurmi, Leskinen and Salmela-Aro (2008) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmada akran gruplarının okul tükenmişliği üstündeki etkisinin olup olmadığını araştırmış. Böylece daha alt düzeyli okul tükenmişliği olan ve daha fazla akademik başarı ortalamasına sahip kişilerin oluşturduğu akran gruplarında bulunmanın öğrencilerin içinde olacağı okul tükenmişliği adına koruyucu bir rol aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Demir ve Tarhan (2001) tarafından ergenlerle yürütülen araştırmada, yalnızlığın cinsiyet, sosyometrik statü ve akademik başarıyla ilişkisini incelediği çalışmasında cinsiyet ile yalnızlık düzeyleri arasında ilişki bulunmazken yalnızlık düzeyleri ve akademik başarıları arasında anlamlı ilişkinin varlığı kabul edilmiştir. Yani akademik başarı ortalamaları düştükçe yalnızlıklarının yükseldiği bulgusuna varılmıştır. Benzer şekilde Tarhan (1998) ergen bireylerin sosyometrik statü, cinsiyet ve akademik başarıları ile yalnızlık düzeylerinin ilişkisini belirleyen bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın bulgusuna bakarak yalnızlık düzeyinin akademik başarı ve sosyometrik statüyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Burada da öğrencilerin yalnızlık seviyeleri yükseldikçe akademik başarı ortalamaları da düşmektedir. Bu özellikleriyle ifade edilen araştırma, çalışma sonucumuzla örtüşmektedir.

İyi bir mesleği olmak ve mesleğinde güzel para kazanmak amacıyla başarılı olması gerektiği algısında olan öğrenciler, ders konusunda başarısız olduklarında bu olanaklara sahip olamayacaklarına inanabilirler. Çevrelerinde başarısız kişileri gördüklerinde onların yaşadığı durumu yaşamak istemediklerinden ve ailelerinin okumazsan aynı böyle olursun benzeri nasihatleri öğrencilerin geleceğe yönelik kaygı ve umutsuzluk yaşamalarına neden olabilir.

Umutsuzluğun bileşenleriyle ilişkili bu önermeler bir araya getirilip değerlendirildiğinde akademik umutsuzluğu bulunan öğrencilerin okula yönelik bitkinlik, halsizlik ve güçsüzlük yaşayacakları, okulla alakalı yapması gereken etkinliğe dönük ilgilerini yitireceklerini ve tüm ifade edilenlerin etkisiyle okul ile ilgili konularda başarı sağlayamayacaklarına inanacakları düşünülebilir. Bu açıklamalardan yola çıkarak, akademik umutsuzluk durumunun öğrencilerin okul faaliyetlerine katılımını, okula ilgilerini, okul motivasyonlarını ve okula bağlı görevlerini yerine getirme anlamında uğraş ve inançlarını olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Literatürdeki kuramsal bilgiler ışığında bahsedilen bütün gerekçelerle öğrencilerin yaşadığı akademik umutsuzluk düzeyinin akademik başarı ortalamalarını olumsuz etkilemesi olasıdır. Öğrencilerin akademik başarılarının yüksekliği durumunda akademik umutsuzluk düzeyi düşük olan kişiler olduğu kabul edildiğinde, kendilerini ilgilendiren öznel olayların farkına varma konusunda daha başarı elde edebileceklerini ve bu süreci daha mantıklı yürütebilecekleri düşünülebilir.

5.11. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Yaş Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onbirinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.25.). Bulgulara göre öğrencilerin yaşları arttıkça akademik umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir ($r=,125$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, davranışsal boyut ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya konulurken bilişsel ve çevresel boyutlar ile yaşları

arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Var olan ilişkiler düşük düzeyde olmakla birlikte yaşları ile en yüksek ilişkiyi veren alt boyutun bilişsel ($r=,119$), en düşük ilişkiyi veren alt boyutun ise çevresel ($r=,094$) olduğu görülmektedir.

Gerçekleştirilen literatür araştırmasında yaş değişkeninin gelecek ile alakalı beklenti ve duygular alt boyutları üzerinde etkisi olan bir değişken olabileceğini gösteren araştırmalar da mevcuttur (Yıldırım, 2015). Sarpdağı (2018)' nın ortaya koyduğu çalışmada katılımcıların yaşı ile umutsuzluk düzeyi arasında artı yönlü düşük düzeyde, anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Yani katılımcının yaşı sayıları arttıkça umutsuzluk düzeyleri de artmaktadır. Söz konusu çalışmalar açıklanan yönleri ile çalışmamız bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin yaşı artmasıyla beraber umutsuzluk düzeylerinde de artış görülmesinin nedeni umutsuzluklarını etkileyen farklı nedenlerin daha yoğun olması olabilir. Öğrencilerin yaşları yükseldikçe sosyal kurallar, toplum hayat algıları, kültürel etkiler benzeri alanlardaki farkındalıkları gelişmesi onların geleceğe dönük karamsarlık veya isyan kişinin yaşam aynı zamanda inanış şekline aykırı olabilme olasılığı nedeniyle yaş arttıkça umutsuzluk düzeyleri de yükselebilir. Üniversite gibi farklı bir ortama yeni giren 18-19 yaşındaki öğrencilerin o zamanki heyecan ve motivasyon düzeylerindeki fazlalık, karşılaşılabilecekleri olası akademik problemlerin üstesinden gelmede daha başarılı adımlar atmalarını sağlayacaktır. Benzer şekilde düşük yaş grubunda bulunan öğrencilerin karşılaştıkları sorunları çok ciddiye almama veya problemlerin aşılması için daha önlerinde zaman olduğunu bilmeleri ayrıca enerji kaynağı olacaktır. Bu durumda yaşın ilerlemesiyle ortaya çıkma ihtimali daha fazla olan aşılması zor ve hayatına daha çok etki edebilecek problemlerle yüz yüze kalınması umutsuzluk düzeyinin artmasına neden olabilecektir.

5.12. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sınıf Kademesi Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onikinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademeleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey

ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile sınıf kademesi değişkeni arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.26.). Bulgulara göre öğrencilerin sınıf kademeleri arttıkça akademik umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir ($r=,145$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutlar ile sınıf kademeleri arasında benzer şekilde pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Var olan ilişkiler düşük düzeyde olmakla birlikte sınıf kademeleri ile en yüksek ilişkiyi veren alt boyutun bilişsel ($r=,146$), en düşük ilişkiyi veren alt boyutun ise çevresel ($r=,099$) olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerindeki depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkili faktörlerin ele alındığı araştırmada, öğrencilerin sınıf kademeleriyle umutsuzlukları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Beki, 2015). Gençay (2009)'ın Beden Eğitimi bölümündeki öğretmenlerin umutsuzluk düzeylerine baktığı araştırmasında, öğrencilerin sınıf kademelerinin, umutsuzluk seviyeleri bakımından anlamlı bir farklılık belirtmediği neticesine ulaşmıştır. Bu noktada çalışma sonuçları, öğrencilerin sınıf kademesi yükseldikçe akademik umutsuzluk düzeylerinin de yükseldiği sonucuna varan çalışmamız bulgusu ile örtüşmemektedir.

Duman ve arkadaşları (2009)'nın beden eğitimi ve spor yöneticiliği bölümünü okuyan öğrenciler ile gerçekleştirdiği çalışmada gelecek ile alakalı umutsuzluk seviyesinin dördüncü sınıf öğrencilerinde, birinci sınıftakilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmiştir. Araştırma bulgusu çalışmamız sonucunu destekler niteliktedir.

Bu çalışmaya bakarak, öğrencilerin sınıf kademeleri yükseldikçe umutsuzluk düzeyleri de bir o kadar artmaktadır. Son sınıfı sürdürmekte olan öğrenciler derslerini genel olarak detaylı ve mesleklerinde uzmanlaşabilecek şekilde almaya başlarlar. Bazı bölümdeki öğrenciler zorlu stajyerlik dönemleri de geçirebilmektedirler. Birçok öğrenci son sınıfta bir yandan okul dersleriyle uğraşırken diğer yandan devlet kurumlarında işe girmek için gerekli sınava hazırlanmaktadır. Mezuniyetleri yaklaşan öğrenciler içerisinde derslerini başarıyla verememelerinden dolayı oluşabilecek sene uzama durumunda kalabilirler ve durum bitkinliğe yol açma ihtimali olasıdır. Sınıf seviyesi yükseldikçe ister istemez oluşacak gelecek kaygısı öğrencilerin kafasını bir

hayli meşgul edebilecek bir durumdur. Tüm bu açıklanan ifadeler sınıf kademesinin artışıyla öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde de artış göstermesine yol açan durumlar olabilir. Tüm bunlara ek olarak son sınıf yaklaştıkça üniversite ortamından, oluşturduğu sosyal çevresinden ve arkadaşlarından kopacak üniversite öğrencisinin kendisine doğru bir akademik kariyer bulana dek umutsuzluk duygusuna kapılması muhtemeldir.

5.13. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Sosyo-ekonomik Durum Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onüçüncü alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.27.). Bulgulara göre öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arttıkça akademik umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak ya da öğrencilerin sosyo-ekonomik durum değişkeni azaldıkça akademik umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak yorumu yapılamamaktadır ($r=-,039$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutlar ile öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında yine aynı şekilde anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Rimmerman and Duvdevary (1995) tarafından yapılan çalışmada gelir durumunun anne ve babaların umutsuzluk düzeylerini etkilemediği doğrultusunda bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma bulgusu çalışmamız sonucunu destekler niteliktedir.

Akıncı (1999)'nın yapmış olduğu çalışmada, alt gelir durumuna sahip ailelerin umutsuzluk seviyelerinin yükseldiği bununla beraber gelir arttıkça umutsuzluk düzeyinin de azaldığını bulmuştur. Akandere ve diğerleri (2009), fiziksel ve zihinsel engelli çocuğu olan anne-babaların umutsuzluk düzeyini ve yaşam doyumlarını araştırmışlardır. Asgari ücretle çalışan babaların gelecekle alakalı beklenti ve

duygulara ilişkin aldıkları puanlar, gelir durumu 1000–1500 ve 2000–2500 arası olan babalara göre anlamlı derecede yüksek hesaplanmıştır. Erhan (2005), zihinsel yetersizlikte çocuğu olan annelerin sosyal destek algıları, umutsuzluk, gelecek planları ve karamsarlıklarını incelediği çalışmasında annelerin gelir durumları yükseldikçe umutsuzluk ve karamsarlık düzeyleri düşmektedir. Gök (2015) tarafından gelir durumu değişkeni ile akademik başarıları üzerine gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin gelir durumlarının akademik başarı düzeyleri üzerinde etkisinin anlamlı olduğuna dikkat çekmiştir. Bu noktada çalışma sonuçları, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile akademik umutsuzluk düzeylerinin arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna varan çalışmamız sonucu ile örtüşmemektedir.

Araştırma sonucumuza göre öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile akademik umutsuzluk düzeyleri arasında bir ilişki olduğu saptanmamıştı. Bu durumun yaşanmasının bazı nedenleri olabilir. Günümüzdeki eğitim şartlarına bakacak olursak başarılı olmak adına ilerlemek isteyen bireylerin önüne herhangi bir ekonomik engel çıkmamaktadır. Özel üniversiteler dışarıda tutulduğu takdirde öğrenciler devlet üniversitelerine başarıları yönünde yerleşerek hedefledikleri bölümleri okuyabilmektedirler. Bu durum da onları maddi yükümlülükten kurtararak meslek sahibi olmalarını sağlayabilir. Gerek soyo-ekonomik durumu üst düzey gerekse sosyo-ekonomik durumu alt düzey olan bir öğrenciler pes etmeden, yılmadan, karamsarlığa kapılmadan başarılı bir akademik kariyer sürdürebilir. Belirtilen bu açıklamalara göre öğrencilerin akademik ilerlemesinde yaşayabileceği umutsuzluk duygusu sosyo-ekonomik durum ile bir bağlantısının olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

5.14. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sayısı Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ondördüncü alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yönelikti. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.28.). Bulgulara göre öğrencilerin kardeş sayıları arttıkça akademik umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak ya da öğrencilerin kardeş sayısı değişkeni azaldıkça akademik

umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak yorumu yapılamamaktadır ($r=,007$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutlar ile öğrencilerin kardeş sayıları arasında benzer şekilde anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sayıları arasında bir ilişkinin saptanmamış olmasının nedeni; 1, 2, 3, 4 ve üzeri kardeş sayılarının akademik umutsuzluk konusu ile herhangi bir ortak noktasının olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Yani tüm kardeş sayısındaki öğrencilerin akademik umutsuzlukları en alt düzeyden en üst seviyeye kadar değişim gösterebilir.

5.15. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Kardeş Sırası Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onbeşinci alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sıraları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.29.). Bulgulara göre öğrencilerin kardeş sıraları arttıkça akademik umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak ya da öğrencilerin kardeş sırası değişkeni azaldıkça akademik umutsuzluk düzeyleri de artacak veya azalacak yorumu yapılamamaktadır ($r=-,067$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde, davranışsal ve bilişsel boyutları ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya konulurken çevresel boyut ile kardeş sıraları arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Adler kişilik gelişimi konusunda doğum sırasının önemine vurgu yapmıştır. İlk çocuğun üzerine olumlu veya olumsuz, her açıdan düşme yaşanır. Çocuk hem aşırı sevilir, hem de tutucu bir gözlemin içine alınır. İkinci çocuğun problemleri ilk çocukta olduğu gibi abartılmaz. Daha anlayışlı ve hoşgörülü, daha az kaygılı tutumla konu alınır. Daha az korunan çocuk da kendi bildiği doğrultuda gelişme fırsatını daha kolay edinir. Genellikle küçük çocuğa her ev içinde bebek gözü ile bakılır ve isteklerinin hepsine kavuşur. Şımarık ve bencil büyütülmesi için hazır bir ortam bulmuş olur

(Yörükoğlu, 1989:162-163). Fakat bizim çalışmamızda öğrencilerin kaçınıcı çocuk oldukları akademik umutsuzluk düzeylerine göre bir farklılık göstermemektedir.

Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile kardeş sıraları arasında bir ilişkinin saptanmamış olmasının nedeni; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve üzeri kardeş sıralarının akademik umutsuzluk durumu ile herhangi bir bağlantısının olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Yani tüm kardeş sırasındaki öğrencilerin akademik umutsuzlukları en alt düzeyden en üst seviyeye kadar değişim gösterebilir.

5.16. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeyleri ile Akademik Başarı Değişkeni Arasında Anlamlı İlişkiye Göre Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın onaltıncı alt problemi üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin Akademik Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları akademik umutsuzluk düzey ortalamaları üzerinden Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarı değişkeni arasında negatif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.30.). Bulgulara göre öğrencilerin akademik başarıları azaldıkça akademik umutsuzluk düzeylerinin arttığı söylenebilir ($r=-,632$). Alt boyutlara yönelik gerçekleştirilen analizler neticesinde davranışsal, bilişsel ve çevresel boyutlar ile akademik başarıları arasında benzer biçimde negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Alt boyutlarda var olan ilişkiler düşük düzeyde olmakla birlikte akademik başarıları ile en yüksek ilişkiyi veren alt boyutun çevresel ($r=-,565$), en düşük ilişkiyi veren alt boyutun ise davranışsal ($r=-,401$) olduğu görülmektedir.

Farklı eğitim ve öğretim basamaklarında eğitim alan öğrencilerin yaşadıkları akademik umutsuzluk ile akademik başarı ortalamaları arasında olan ilişkiyi inceleyen benzer konudaki tüm çalışma sonuçları beraberce değerlendirilmeye alındığında; çoğunlukla akademik umutsuzluk düzeyinin akademik başarıları üstünde negatif bir etkisinin olduğu yorumu yapılabilir. Ülkemizde yapılan sınavların ergenlik zamanına denk geldiğini ve bu zamanda başarısızlık yaşayan öğrencilerin umutsuzluk yaşayabileceğini belirtmişlerdir (Büyükşahin ve Gündoğdu, 2015). Çelikel ve

Erkorkmaz (2008) üniversitede öğrenim gören öğrencilerin derslerinde yaşadığı başarısızlığın umutsuzluk düzeylerini yükselttiğini bulmuştur. Kashani, Soltys, Dandoy, Vaidya and Reid (1991) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre okul sorunlarının umutsuzluk ile alakalı olduğu sonucu bulunmuştur. Yapılan bir araştırmada gelecek ile ilgili beklentiler, duygular ve umut düzeyi alt boyutları düştükçe problem çözme becerisi de bir o kadar azalmaktadır. Bununla beraber motivasyon kaybı alt boyutu yükseldikçe problem çözme becerisinde de düşüşün olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Dündar, 2008). Problem çözme becerilerinde bulunan yetersizlik algısı negatif psikolojik uyumsama ve psikopatolojiyle benzerlik taşır (Yavuzer, Albayrak ve Keldal, 2018). Sarı (2016) tarafından yapılan araştırmada problem çözme alt boyutu ile gelecek ile ilgili beklenti boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebinin problem çözme becerileri fazla olan kişilerdeki umut ve ümidin varlığı sayılabilir. Aşırı stres yaşayan kişinin düşünce yapısı katıysa ve sorun çözme becerileri eksik kalmışsa yaşanan bu durum umutsuzluk duygusuna sebep olmaktadır (Ergin,2009). Kula (2008), endüstri meslek okullarına devam eden öğrencilerin ders başarıları azaldıkça, umutsuzluk düzeylerinin yükseliş gösterdiği sonucuna varmıştır. Üngüren ve Ehtiyar (2009) çalışmasında, başarı durumunu düşük olarak ifade eden öğrencilerin umutsuzluk seviyesinin önemli derecede yüksek çıktığı görülmüştür. Tümkaya (2005) tarafından yetiştirme yurdunda ve ailesi yanında kalan ergen öğrencilerin umutsuzluk seviyelerini karşılaştırdığı çalışmada, ders başarısı alt olan ergenlerin umutsuzluk seviyeleri daha üst bulunmuştur. Seibert, Bauer, May and Fincham (2017) yaptığı araştırmada öğrencilerin tükenmişlikleri ile akademik başarı düzeyleri arasında eksi yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğuna varmışlardır. Bununla beraber literatürde öğrencilerin algıladıkları akademik başarı düzeyleri yükseldikçe yaşadıkları okul tükenmişliğinin o derece düştüğü söylenmektedir (Kutsal ve Bilge, 2012). Çalışma bulguları öğrencilerin yaşadıkları tükenmişliğin akademik performansın azalmasıyla ilişkisinin olduğunu (May, Bauer and Fincham, 2015) ve düzey olarak daha düşük tükenmişlik gösteren öğrencilerin daha yüksek akademik başarı ortalamalarına sahip olduğu ortaya çıkarmıştır (Lee vd., 2010). Özsoy (2019) tarafından ortaya koyulan araştırmada öğrencinin başarı düzeyi yükseldikçe umutsuzluk düzeylerinin düştüğü sonucuna varmıştır. Duru vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada, öz düzenlemeyle okul tükenmişliğinin duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve düşük akademik öz yeterlik alt ölçekleri arasında eksi doğrultulu ve orta seviyede anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Öğrencilerdeki okul tükenmişlik düzeylerinin akademik başarıları üstünde önemli derecede negatif etkisi olduğu söylenebilir (Yang, 2004). Öğrencilerin genel olarak akademik başarı düzeyleri (algılanan akademik başarı ya da not ortalamaları vb.) ile yaşayabilecekleri akademik umutsuzluk arasında görülebilecek ilişkiyi ortaya koyan çalışmaların yanında belirli bir konuya özgü akademik başarılarıyla yaşamış oldukları akademik umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirleyen araştırmalara da rastlanmaktadır. Korhonen, Tapola, Linnanmaki and Auino (2016), yaptıkları çalışmada öğrencilerin okul tükenmişlik düzeyleri ile kelime anlama, matematik başarıları ve okuduğunu anlama arasında eksi yönlü bir anlamlı ilişkinin görüldüğü bulgusuna ulaşmışlardır. Bir başka söyleyişle öğrencilerin yaşama ihtimali oldukları akademik umutsuzluk düzeyleri yükseldikçe akademik başarılarının azalma ivmesi gösterebileceği söylenebilir. Bu kısmıyla öğrencilerin yaşadıkları akademik umutsuzluk akademik başarı adına önemli derecede risk etkeni olarak değerlendirilebilir. Buradan yola çıkarak araştırmamızın ana problemi çerçevesinde öğrencilerin yaşadıkları akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki eksi ilişkiye dönük bulguların literatürdeki araştırma bulgularıyla genel anlamda tutarlılık gösterdiği ve literatürce desteklendiği söylenebilir.

Öğrencilerin yaşadığı akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında eksi yönlü ilişkiyi açıklayan fazla sayıdaki araştırmaların yanında Demir (2015)'in gerçekleştirdiği araştırma oldukça önem arz etmektedir. Çalışmacı lise öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada öğrencilerin yaşadığı okul tükenmişliği ile akademik başarı ortalamaları arasında artı yönlü anlamlı ilişkinin hesaplandığına ulaşılmıştır. Diğer bir deyişle bu araştırma bulgusunda öğrencilerin akademik başarıları yükseldikçe yaşadıkları okul tükenmişliğinde de artışın görüldüğü bulunmuştur. Bu açıdan araştırma sonucu çalışmamız sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

Ulaşılan sonuçlar ışığında öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin başarılı olabilecekleri düzeyde sınavların hazırlanmamasından kaynaklı olabilir. Öğrencilerin akademik başarılarına destek olacak şekilde takviye çalışma planlarının eksikliği öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerindeki artışına sebep olabilir. Öğrencilerin akademik hayatı boyunca ve

ilerleyen yaşamına dönük karşılaşma ihtimali yüksek problemler hakkında gerekli ön bilgilere sahip olmaması yine akademik umutsuzluğa yol açabilir.

Akademik umutsuzluk düzeylerinde artışın görülmesi öğrencilerin akademik görevlere karşı çaresizlik yaşamasına sebep olabilir. Ayrıca bu isteksizlik ve motivasyon düşüklüğü ders çalışma alışkanlıklarını aksatarak ders notlarına da olumsuz şekilde yansımaya yol açabilir. Öğrencilerin derslerde karşılaştıkları sorunları çözmek için çeşitli yöntemler geliştirmeye gayret etmemesi, dersin zorluğu karşısında çalışmayı bırakması, akademik eksikliklerini giderebilmek için gereken uğraşı göstermemesi, bölümüyle ilgili ileride iyi yerlere geleceğine inanmaması, okulda aldığı eğitimin mesleki açıdan yeterli olmadığını söylemesi, ailesinden akademik anlamda gerekli motivasyonun sağlanamaması, akademik gelişimi için yeterli zamanının olmadığı fikrinde olması, ders çalışma ve okula devam konusundaki isteksizliği umutsuzluğa sürüklenmesine neden olabilir. Daha çok akademik konulardaki bu umutsuzluk ifadelerinin öğrencilerde yaşanması onların akademik başarılarının düşmesine yol açabilir.

Umutsuzluk duygusu evrensel bir problem olduğu bilinmekle birlikte akademik umutsuzluk üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlar içerisinde yer aldığı düşünülebilir. Ailesinden belki de ilk defa kopmuş, yeni çevre ve ortama ayak uydurmaya çalışan, ekonomik yönden özgürlüğü olmayan öğrencilerin umutsuzluk duygusu ile baş etmesi güç bir durum olarak ifade edilebilir. Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeyleri açısından düşük akademik başarı yaşamaları ve bu tür durumlar düşünüldüğünde pek de iç açıcı değildir. Çünkü bu yöndeki olumsuz duygu ve davranışlar hem öğrencilerin istenmeyen davranış geliştirmesine hem de eğitimin kalitesinden yararlanamamasına sebep olabilmektedir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinde gösterdikleri yüksek ortalama kendilerinin istediği akademik başarıyı elde edemediği ve ders konusunda verim alamadığı bir ortam ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu olaylar da öğrencilerin benlik saygılarını ve okula karşı tutumlarını olumsuz doğrultuda etkileyebilir. Öğrencilerin kendisine yönelik akademik umutsuzluk duygusu geliştirmeleri onların değersiz ve işe yaramaz hissetmelerine sebep olabilir. Öğrenciler geçirdiği negatif yaşantılar sonucu gerilim ve umutsuzluk yaşayabilir bu durum da okullarından yeterli doyum alamamaları ile sonuçlanabilir. Okulundan akademik olarak doyum sağlayamama kişinin kendisini boşlukta hissetmesini ve öz saygısını zedeleyebilir. Öğrencilerin geleceğe karşı kaygı

duyarak akademik umutsuzluğa kapılmaları üniversite bitiminde mesleğiyle ilgili problemlerle başa çıkamayacağını ve olası karşısına çıkacak engelleri asla değiştiremeyeceği şeklinde makul olmayan inançlarla karmaşaya düşebilir. Kendilerini güçsüz hissederek umutsuzluk geliştiren öğrenciler bu bağlamda öğretmenlerinden gerektiği gibi faydalanamaz, yetenek ve becerilerini kullanamaz hale gelebilir. Geleceğe umutla bakabilen ve eğitim konusunda motivasyon sahibi kişilerin okul kalitesinden faydalanması aynı zamanda rahatça gün yüzüne çıkarttıkları yetenek ve becerileri ile yaratıcı bir o kadar da üretken şekilde akademik kariyerini sürdürebilir. Yardımsızlık duygusu ve akademik başarı, sorunu çözmek adına gösterilen çabaların her defasında başarısızlık ile sonuçlanmasından kaynaklı oluşan akademik umutsuzluktan dolayı yaşandığı söylenebilir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin hafif seviyede olması bile onların hayata bakış açılarını ve geleceğe yönelik takınacakları tutumlarını etkileyebilir. Farklı bir bakış açısıyla umutsuzluk altındaki öğrencilerin akademik ilerlemelerindeki değişimlere birtakım etkide bulunmadığı için kabullenme davranışı sergilediğini, bu koşulların farklılaşması adına çaba göstermediğini ve değişimlere adapte olamadığını söyleyebiliriz. Öğrencilerin derse karşı ilgisizliğinden, başarısızlığını telafi etme düzeyinin düşüklüğünden ve ailesinin olumsuz etkilerinin yol açmasıyla motivasyonları düşebilmektedir. Motivasyon azlığı ve isteksizlik düşük akademik başarı performansına sebep olarak öğrencilerin akademik kariyerinde sektele uğratabilir. Öğrencilerin eğitime, öğretmenlerine ve çevresine karşı umutsuz tutum ve davranış geliştirmeleri onların akademik hedeflerine yönelik inançlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmesi ve öğretmenleriyle görüş alışverişinde bulunması etkili ve yaratıcı deneyimleri birbirleri ile paylaşmalarına olanak sağlayabilir. Dolayısıyla kişiler arasındaki olumlu ilişkiler eğitim veriminin yükselmesini sağlayabilir. İşte bu verimin yükselmesi öğrencilerin kendisine olan güven ve inancını artırabilir, böylece öğrencilerin geleceğe dönük umut geliştirmelerini sağlayabilir.

5.17. Öneriler

Bu araştırmanın verilerinden ulaşılan bulguların sonuçlarına bakarak bazı öneriler geliştirilebilir. Araştırmanın bulguları ışığında öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Buna göre akademik başarısızlık yaşayan öğrencilere dönük gerçekleştirilen psikolojik danışma hizmetlerinde, onların akademik umutsuzluk düzeyleri belirlenerek gereken desteğin verilmesi psikolojik danışma hizmetlerinin daha da verimli olmasına destek olabilir. Bu açıdan akademik umutsuzluk konusuyla ilgili bireysel ve grupla psikolojik danışma çalışmaları artırılabilir. Ayrıca öğrencilerde herhangi bir akademik başarısızlık yaşandığında, bu durum ders bazına ayrılarak olası sonuçları akademik umutsuzluk düzeylerine göre incelenebilir.

Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyi ile akademik başarıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğundan öğrencilerin başarılı olabilecekleri düzeyde sınavlar uygulanabilir. Öğrencilerin başarı seviyelerini yükseltebilecek takviye çalışmaları hazırlanabilir. Anne-baba birlikteliği öğrencilerin akademik umutsuzluklarıyla ilişkili olduğundan anne-babalara dönük üniversite ve halk eğitimlerle işbirliği içerisinde aileye rehberlik ve akademik gelişim çalışmaları düzenlenebilir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri derslerdeki akademik başarılarını etkilediğinden öğrencilerin psikolojik durumlarını dikkate alarak eğitim ortamları düzenlenebilir. Öğrencilerin eğitim yaşamı süresince ve ilerleyen yaşamlarında olası karşılaşılabilecek zorluklar konusunda ön bilgilendirme yapılabilir. Öğrencilerin hayalindeki akademik kariyer ve meslek hakkında öğretmenler çalışmalar gerçekleştirerek öğrencilere eğitimler verilebilir. Veliler, okul yönetimi, öğretmen ve öğrenciler arasında gerekli koordinasyon sağlanarak akademik umutsuzluğun farkındalığı artırılabilir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar, akademik umutsuzluk düzeyi akademik başarının anlamlı açıklayıcısı olduğunu belirtmektedir. Buna bağlı olarak okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti bünyesinde öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerini azaltmak amacı ile psiko-eğitim programları geliştirilebilir. Akademik umutsuzluk düzeyinin öğrenciler üzerindeki etkisi dikkate alınarak onlarda bu duygunun mümkün olduğu kadar minimuma indirilmesi için okullarda öğrencilere ait duyarlı stratejiler geliştirilebilir. Bu sayede sınıf ortamlarında bu farklılıklara

duyarlı oluşturulan yaklaşımlar öğretmenlerce kullanılabilir. Öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeyleri ile anne-baba birlikteliği arasında anlamlı ilişkinin varlığı bulunmuştur. Bu açıdan psikolojik danışma hizmetleri kapsamında ailelere yönelik müşavirlik çalışmalarına ağırlık verilebilir ve ebeveyn eğitimlerine dayalı gerekli uygulamalar düzenlenebilir.

Üniversite hatta tüm kademe öğrencilerinin akademik başarılarını azaltan faktörler ayrıntılı bir şekilde araştırılıp akademik umutsuzluk duygusu haricinde olasılıklara bakılarak akademik başarılarını artırmak amaçlı okulların gerekli bölümlerinden psikolojik destek sağlanabilir. Öğrencilerinin gelecekte beklenenlere dönük olumsuz düşünceler ile makul olmayan inançları azaltmaya ve daha çok iyimser olmaları yönünde destekler verilebilir. Akademik umutsuzluğun önüne geçebilmek adına okulların bünyesinde öğrencilerin sosyal olarak aktiviteler yapabileceği, ilgi ve yeteneklerini anlayabileceği mekanlar oluşturulabilir. Akademik umutsuzluk düzeyini yüksek yaşayan öğrencilere yönelik sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmeleri açısından psiko-eğitim verilebilir. Bu psiko-eğitim konuları arasına tükenmişliğin önüne geçme ve motivasyon artırma çalışmaları da eklenebilir. Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin tespitinin yapıldığı bilimsel çalışmalara bakılarak bunu oluşturan nedenler araştırılabilir. Çeşitli kademedeki öğrencilerin akademik umutsuzluklarını giderebilecek tedbirler ve bu durumun çözümü amacıyla öğretmen görüşlerine başvurulabilir.

Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup bu çalışmanın haricinde bulunan fakülteler veya farklı kültürel alt yapı ve sosyo-ekonomik duruma sahip bölgelerdeki örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılabilir. Araştırma üniversite öğrencilerine uygulanmış olup ilköğretim, ortaöğretim kademeleriyle birlikte lisansüstü öğrenci gruplarında çalışma tekrarlanarak ilişkiye bakılabilir. Araştırmamızdaki örneklem sayısı ve kullanılan değişkenler çeşitlendirilerek benzer konuda çalışma yapmak isteyenlere katkı sunabilir. Çeşitli kademelerde öğrenimlerine devam etmekte olan öğrencilere Akademik Umutsuzluk Ölçeği uygulanabilir. Bunun sonucunda ulaşılan bulgular ile öğrencilerin akademik umutsuzluk düzeylerinin başka okullarda okuyan öğrenciler ile karşılaştırılması yapılarak değerlendirilebilir. Fakülteler arasındaki akademik umutsuzluk düzeylerindeki farklılaşma boyutu üniversiteler arasında

bakılmasına olanak sağlayabilir. Araştırmaya katılan öğrenci grubundaki veriler, uygulamanın gerçekleştirildiği döneme ait olmasından dolayı öğrencilerin buldukları eğitim-öğretim yılına yönelik yapılan değerlendirmelere ışık tutmaktadır. Çalışmanın mümkün olduğu bağlamlarda, aynı katılımcılar üzerinde bir sonraki sene ve sınıfta gerçekleştirilmesi durumunda, daha kapsamlı sonuçlara ulaşılabileceği ve örneklem grubunun yıl ve sınıflara göre akademik umutsuzluklarında değişikliklerin olup olmadığını ortaya koymada fayda sağlayacağı önerilebilir.

Çalışma genel tarama modellerinden olan betimsel ve ilişkisel tarama yöntemine göre hazırlanmış nicel araştırma olup konu ile ilgili nitel araştırmalar tasarlanabilir. Bu araştırmanın literatürde akademik umutsuzluk üzerine gerçekleştirilmiş araştırmanın sınırlı olması yönünden, konuyla ilgili bundan daha sonra yapılacak olan çalışmalara fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abela, J. R. Z. and Seligman, M. E. P. (2000). The Hopelessness Theory of Depression: A Test Of The Diathesis-Stress Component in the Inter-Personal and Achievement Domains. *Cognitive Therapy and Research*. 24(4). 361-378.
- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I. and Alloy, L. B. (1989). Hopelessness depression: A theorybased subtype of depression. *Psychological Review*. 96 (2). 358-372.
- Acar, M. (2009). *Zihinsel ve Fiziksel Özürlü Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ağır, M. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Düzeyleriyle Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akalın, Ö. (2006). *Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki algıları ile geleceğe yönelik umut düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akandere M. (2000). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Besyo Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilere Uygulanması Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimler Dergisi*. 2(1). 1-5.
- Akandere, M., Acar, M. ve Baştuğ, G. (2009). Zihinsel ve Fiziksel Engelli Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22. 23-32.
- Akandere, M., Özyalvaç, N. T. ve Duman, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*. 24. 1-10.
- Akıncı, A. (1999). *Özürlü Çocuğa Sahip Anne, Babaların Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkaya, A. (2019). *Okul fiziki çevre algısının öğrenci motivasyonu ve akademik başarı üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akman, Y. (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7. 125–149.
- Aktaş, I. ve Alpay, D. D. (2015). Abant İzzet Baysal Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1). 15-24.
- Alimi, O., Ehinola, G. and Alabi, F. (2012). School Types, Facilities and Academic Performance of Students in Senior Secondary Schools in Ondo State, Nigeria. *International Education Studies*. 5(3). 44-48.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20. 129-142.

- Altıntaş, E. ve Gültekin, M. (2003). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Altuğ-Özsoy, S., Özkahraman, Ş. ve Çallı, F. (2006). Zihinsel Engelli Çocuk Sahibi Ailelerin Yaşadıkları Güçlüklerin İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ocak-Şubat-Mart. 69-77.
- Alyaprak, İ. (2006). *Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerde sınav kaygısını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) (2013). *DSM-5 tanı ölçütleri başvuru el kitabı*. E. Köroğlu (çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Aras, A. (2011). Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31(2). 509-524.
- Arıcı, İ. (2007). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler (Ankara örneği)*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arkoç, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinde sporun depresyon, anksiyete ve umutsuzluk düzeyi üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Arsel, C.O. ve Batıgün, A.D. (2011). İntihar ve cinsiyet: cinsiyet rolleri, iletişim becerileri, sosyal destek ve umutsuzluk açısından bir değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi*. 26(68). 1-10.
- Arslan, Ş. (2019). *Üniversite öğrencilerinde zaman yönetimi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi BESYO örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Atay, L. M. ve Gündoğar, D. (2004). İntihar davranışında risk faktörleri: bir gözden geçirme. *Kriz Dergisi*. 12(3). 39-52.
- Ayna, C. (2009). *Fen Ve Teknoloji Dersinde Birleştirme İki (Jigsaw İki) Yönteminin Kullanılmasının ve Sosyo-Ekonomik Düzeyin Öğrencilerin Akademik Başarı, Fen Ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutum ve Motivasyon Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Bahadır, A. (2002). *İnsanın Anlam Arayışı ve Din: Logoterapik Bir Araştırma*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Balkanlı, N. (2008). *Otistik Çocuğu Olan Ve Olmayan Annelerde Yaşam Kalitesi, Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*. 37(2). 122-47.
- Baş, L. (2010). *Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- Başar, M. (2001). Ailelerdeki yanlış başarı algılamasının öğrenciler üzerindeki etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(2). 115-124.
- Batıgün, A.D. (2005). İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 16(1). 29-39.
- Bayoğlu, S. ve Karagün, E. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerde Umutsuzluk İncelemesi: Kocaeli Üniversitesi Örneği. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 6(2). 109-117.
- Bayram, L., Yüceloğlu Keskin, D.Ö. and Derebaşı, D.G. (2016). Analysis of Hopelessness Levels of The Students Studying in The Faculty of Sports Sciences in Terms of Numerous Variables, *Niğde University Journal of Physical Education And Sport Sciences*. 10(3). 434-442.
- Beck, A. T. (1963). Thinking and depression: I. Idiosyncratic content and cognitive distortions. *Archives of general psychiatry*. 9(4). 324-333.
- Beck, A. T. (1979). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. New York: International Universities Press. Paperbound edition published by New American Library, New York, 1979.
- Beck, A. T. (Ed.). (1979). *Cognitive therapy of depression*. Guilford press.
- Beck, A. T., Steer, R. A., Kovacs, M. and Garrison, B. (1985). Hopelessness and eventual suicide: a 10-year prospective study of patients hospitalized with suicidal ideation. *American Journal of Psychiatry*. 1(42). 559-563.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D. and Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: the hopelessness scale. *Journal of consulting and clinical psychology*. 42(6). 861-865.
- Beck, A.T. (1963). Thinking And Depression: 1 Idiosyncratic Content And Cognitive Distortions. *Archives Of General Psychiatry*. 9. 324-33.
- Beki, F. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bibring, E. (1953). *The mechanism of depression*. İn Greenacre eds. Affective Disorders. New York International University Press.
- Bilici, N., Kartal, Z., Kolçak, M., Terzioğlu, Ö. ve Yorgancı, S. (2014). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Umutsuzluk Düzeyleri. *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırma Dergisi (Ejoir)*. 2(1). 1-16.
- Bloom, B. S. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme* (D. A. Özçelik, Çev.) Ankara: Milli Eğitim.
- Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arası İlişkiler. *Eğitim ve Bilim*. 29(133). 52-59.
- Böyük, U., Tanık, N. ve Saraçoğlu, S. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *TUBAV Bilim Dergisi*. 4(1). 20-30.

- Buluş, M. (1996). *Ergen Öğrencilerde Denetim Odağı Yalnızlık Düzeyi İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El kitabı (15.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2013). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükaşahin, G. ve Gündoğdu, H.M. (2015). Stres umutsuzluk ve annelerin öğrenilmiş çaresizliğinin ergenlerin öğrenilmiş çaresizliğini yordama düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 5(43). 21-34.
- Cacioppo, John T. and Hawkley, Loise C. (2007). *Loneliness*. Chicago: University of Chicago, 8-9.
- Canıdemir, A. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve başarı amaç yönelimlerinin akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Celep, C. (1997). Öğretmenlik Yeterlilik Duygusu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. Ocak/Şubat, İstanbul.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık. *VIII. Ulusal PDR Kongresi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1. 91-102.
- Chi Chang, R. and Chung, L. (2017). *The Effect of Gender on Motivation and Student Achievement in Digital Game-based Learning: A Case Study of a Contented-Based Classroom*. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*. 13(6). 2309-2327.
- Cole, D. A. (1988). Hopelessness, social desirability, depression, and parasuicide in two college student samples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 56(1). 131-136.
- Coşkun, Y. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile İçi İlişkilerinin, Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerini Yordama Gücü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(16). 43-65.
- Courtney, E. A., Johnson, J. G. and Alloy, L. B. (2008). Associations of childhood maltreatment with hopelessness and depression among adolescent primary care patients. *International Journal of Cognitive Therapy*. 1(1). 4-17.
- Creswell, J.W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative* (pp. 146-166). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Creswell, J.W. (2013). *Araştırma deseni*. Demir, S. B. (ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çabuk, C. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Ve Genel Lise Öğrencilerinin Sürekli Öfkelerinin Ve Öfke İfade Tarzlarının Umutsuzluk Düzeylerine Ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Lise öğrencilerinde tükenmişliğin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve algılanan akademik başarı değişkenlerine göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(1). 12-24.
- Çatalbaş, N. (2013). *Yeni Dış Ticaret Teorileri ve Dış Ticareti Açıklamaya Yönelik Modeller*. İlkay Ba- durlar (Ed.), Uluslararası İktisat içinde (s. 52-82). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çavuş, B. (2016). *Öğretim Elemanlarının Örgütsel Adalet Algılarıyla Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çelebi, E. (2010). J. P. SARTRE'DA ÖZGÜRLÜĞÜN ONTOLOJİK TEMELLERİ ÜZERİNE. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 30(30). 93-104.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online*. 2(2). 28-34.
- Çelikel, F. Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*. 45. 122-129.
- Çınar, O. ve Karcıoğlu, F. (2012). Büro yönetimi bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ve kontrol odağı inançları üzerine bir araştırma: Erzinan Üniversitesi MYO uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16(3). 283-296.
- Çoban, E. A. ve Karaman, G. N. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı Ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi Ve Araştırmalar Dergisi*. 2. 78-88.
- Çokparlamış, N. (2018). *Bağlanma Stilllerinin Benlik Saygısı Ve Umutsuzluk Düzeyi İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Damar, S.B. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Anne-Baba Tutumu Ve Benlik Saygısı İle Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, A. (1990). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*. 135(1). 113-123.
- Demir, M.K. ve Arı, E. (2013). Öğretmen adaylarının akademik güdülenme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 9(3). 265-279.
- Demirel, O. N., Yılmaz, Y. ve Üngüren, E. (2015). Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Beck Umutsuzluk Ölçeğiyle Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 280-290.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, H. (1999). Orta Öğretim Kurumlarında Sorumluluğa Dayalı Sınıf Yönetimi. *Öğretmen Dünyası*. 238.

- Derebaşı, I. (1996). *Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Dereli, F. ve Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*. 26. 31-36.
- Dilbaz, N. ve Seber, G. (1993). Umutsuzluk kavramı: Depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*. 1(3). 134-138.
- Diñçer, B. (2013). *İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Mesleğe Karşı, Tutum, Algı ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.
- Diri M.S. ve Kıral E. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin iş doyumlarının mesleki tükenmişlik düzeylerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(39). 125-149.
- Doğan, P. (2012). Resim öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 36. 115-127.
- Doğan, S. ve Kelleci, M. (2004). Fiziksel hastalık nedeniyle hastanede yatan bireylerin bazı tanı gruplarına göre umutsuzluk düzeyleri. *İstanbul Üniversitesi F.N.H.Y.O. Dergisi*. 13-52.
- Duman, S., Taşğın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 11(3). 27-32.
- Durak, A. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 9. 1-11.
- Durak, A. ve Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeği geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi*. 2(2). 311-319.
- Duru, E., Duru, B. ve Balkıs, M. (2014). Analysis of relationships among burnout, academic achievement, and self-regulation. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 14(4). 1274-1284.
- Duruarı, S. (1994). *İşkencenin Bazı Psikolojik Boyutları Üzerine Bir Araştırma*. Ankara Üniversitesi SBE.
- Dündar, S. (2008). Polislerin Umutsuzluk Düzeyi İle Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*. 10(3). 77-92.
- Dünyaogulları, Ö. (2011). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Kendilerini Gerçekleştirme Engelleriyle Genel Erteleme Eğilimi Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dyer, J. A. and Kreitman, N. (1984). Hopelessness, depression and suicidal intent in parasuicide. *The British Journal of Psychiatry*. 144. 127-133.

- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E. (2008). Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*. 1(4). 160-181.
- Ekinci, N. E. (2014). *Kütahya E-Tipi Kapalı Ve Açık Cezaevinde Kalan Hükümlülerin Spor Yapma Durumlarına Göre Depresyon Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Eliüşük, A. (2008). *Şizofrenili Hastası Olan Ailelerin Algılanan Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erdem, N., Karabulutlu, E., Okanlı, A. ve Tan, M. (2005). Hemodiyaliz Hastalarında Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 8(2). 32-39.
- Erdoğan, D. (2006). YARATICILIK İLE ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(17). 95-106.
- Ergin, B.E. (2009). *Kişilerarası Problem Çözme Davranışı, Yetişkinlerdeki Bağlanma Biçimleri Ve Psikolojik Rahatsızlık Belirtileri Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergün, H., Özdemir, M., Çorlu, M. A. ve Savran, C. (2004). Dil ve Sayısal Yetenekler İle Fizik Başarısı Arasındaki İlişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 12(2). 361-368.
- Erol, H. (2018). *Üniversite Okuyan Gençlerin Dünyaya İlişkin Varsayımlarının Kaygı Ve Umutsuzluk Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Uygulaması)*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ertem, H. (2006). *Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerine yönelik güdülenme tür (içsel ve dışsal) ve düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Farooq, M.S., Chaudhry, A.H., Shafiq, M. and Berhanu, G. (2011). Factors Affecting Students' Quality of Academic Performance: A Case of Secondary School Level. *Journal of Quality and Technology Management*. 3(2). 1-14.
- Frankl, E.V. (1997). *İnsanın anlam arayışı*. S. Budak (çev.), Ankara: Öteki Yayıncılık.
- Frankl, V. E. (2012). *İnsanın Anlam Arayışı*. (Çev. S. Budak). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Galioglu, C. (2014). *Beliren Yetişkinlerin Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeyleri İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Gelir, E. (2009). *Ana baba tutumları, aile sosyal atomu ve cinsiyete göre ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik ve akademik başarılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Genç, Y. (2016, Ağustos). Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin sınav kaygılarını etkileyen faktörler. In *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies)*, İstanbul.

- Gençay, S. (2009). Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Adaylarının Umutsuzluk Ve Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(27). 380-388.
- Gençöz, F. Vatan, S. ve Lester, D. (2006). Umutsuzluk, Çaresizlik ve Talihsizlik Ölçeğinin Türk Örneğinde Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Kriz Dergisi*. 14 (1). 21-29.
- George, D. and Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10th ed.). Boston: Pearson.
- Girgin, G. (2009). Evaluation of the factors affecting loneliness and hopelessness among university students in Turkey. *Social Behavior and Personality: an international journal*. 37(6). 811-817.
- Gök, M. (2015). Bişkek Şehrindeki 9. 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarısını Etkileyen Bazı Faktörlerin Analizi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(1). 75-89.
- Gölmüş Erhan, G. (2005). *Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Annelerin Umutsuzluk, Karamsarlık, Sosyal Destek Algılarının ve Gelecek Planlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Greene, S.M. (1981). Levels of Measured Hopelessness in The General Population. *British Journal Of Clinical Psychology*. 20. 11-14.
- Güler, K. (2015). *Beden İmajının Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülten, N. (2014). *Kierkegaard' ta Umutsuzluk, İman ve Umut*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Felsefe Grubu Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Gündoğdu, H. M. ve Çevik Büyükşahin, G. (2015). Stres, Umutsuzluk, Ve Annelerin Öğrenilmiş Çaresizliğinin Ergenlerin Öğrenilmiş Çaresizliğini Yordama Düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. 5(43). 21-34.
- Güner, P. (1999). *Evre I-II Meme Kanseri Tanısı Alan Hastalarda Uygulanan Problem Çözme Eğitiminin Anksiyete, Depresyon, Umutsuzluk ve Baş etme Biçimine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gürdal, M. (2011). *Duygusal zeka ile akademik başarı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Haatainen, K., Tanskanen, A., Kylmä, J., Honkalampi, K., Koivumaa- Honkanen, H., Hintikka, J. and Vunama, H. (2004). Factors Associated with Hopelessness: Population Study. *International Journal of Social Psychiatry*. 50(2). 142-152.
- Hammond, V. L., Watson, P. J., O'Leary, B. J. and Cothran, D. L. (2009). Preliminary assessment of apache hopefulness: relationships with hopelessness and with collective as well as personal self-esteem. *American Indian and Alaska Native Mental Health Research: The Journal of the National Center*. 16(3). 42-51.
- Heisel, M.J., Flett, G.L. and Hewitt, P.L. (2003). Social hopelessness and college student suicide ideation. *Archives of Suicide Research*. 7. 221-235.

- Henkel, V., Bussfeld, P., Möller, H. J. and Hegerl, U. (2002). Cognitive-behavioural theories of helplessness/hopelessness: valid models of depression? *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*. 252(5). 240-249.
- Holat, H., Bitlis, V., Dilbaz, N., Tüzer, T. ve Bayram, G. (1994). İntihar Girişimlerinde Ümitsizlik ve Depresyon. *Kriz Dergisi*. 320-322.
- Houston, D. M. (1995). Surviving a failure: Efficacy and a laboratory based test of the hopelessness model of depression. *European Journal of Social Psychology*. 25(5). 545-558.
- Huang, S. L. (2003). Antecedents to psychosocial environments in middle schoolclassrooms in Taiwan. *Learning Environments Research*. 6. 119-135.
- Izgar, A. (2009). *Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sosyal Problem Çözme Becerileri Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İnanç, N., Savaş, H.A., Tutkun, H., Herken, H. ve Savaş, E. (2004). Gaziantep Üniversitesi Medikososyal Merkezi'nde Psikiyatrik Açından İncelenen Öğrencilerin Klinik ve Sosyo-Demografik Özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 5(4). 222-230.
- İşler, G. (2016). *Anadolu liselerinde akademik başarının artırılmasına yönelik yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kabasakal, Z. ve Uz Baş, A. (2013). Öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2(1). 27-35.
- Karadağ, G.(2009). Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Yaşadıkları Güçlükler ile Aileden Algıladıkları Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 8(4). 315-322.
- Karaman, M. (2015). *Rekreasyonel Amaçlı Spor Yapan Bireylerin Yaşam Tatmini Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karataş, H. ve Erden, M. (2014). Academic Motivation: Gender, Domain and Grade Differences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 143. 708-715.
- Kardaş, F. (2013). *Van Depremine Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Travma Sonrası Stres, Travma Sonrası Büyüme Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Van.
- Kashani, J.H. , Suarez, L., Allan, W.D. and Reid, J.C. (1997). Hopelessness in Inpatient Youths: A Closer Look at Behavior, Emotional Expression, and Social Support. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 36(11). 1635-1631.
- Kayış, A. (2009). *Kanser Hastalarının Hastalık Algısı Ve Umutsuzluk Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.

- Kazak, A. E. (1987). Families with disabled children: Stress and social networks in three samples. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 15(1). 137-146.
- Kazazoğlu, S. (2013). Türkçe ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi. *Eğitim ve Bilim*. 38(170). 295-307.
- Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 4(10). 3-18.
- Kıncı, E. (2018). *Kalp Yetersizliği Hastalarının Umutsuzluk Düzeyi, Sağlık Davranışları Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki Ve Etkileyen Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Kırımoğlu, H., Çokluk, F.G. ve Yıldırım, Y. (2010). Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 6. 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İli Örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 8(3). 101-108.
- Kızılgöçit, M. (2011). *Yalnızlık, Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Kiuru, N., Aunola, K., Nurmi, J.E., Leskinen, E. and Salmela-Aro, K. (2008). Peer group influence and selection in adolescents' school burnout: A longitudinal study. *Merrill-Palmer Quarterly*. 54(1). 23-55.
- Kızıroğlu, I. (2008). *Red Data Book for Birds of Türkiye*. Ankara, Turkey: Desen Matbaası.
- Kocaman, A. (2009). *Ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun öğrencinin okul başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Koç, N. (1981). *Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Korhonen, J., Tapola, A., Linnanmäki, K. and Aunio, P. (2016). Gendered pathways to educational aspirations: The role of academic self-concept, school burnout, achievement and interest in mathematics and reading. *Learning and Instruction*. 46. 21-33.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Çalışması. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kula, E. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Saldırganlık Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kula, K.Ş. ve Saraç, T. (2017). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(1). 1-16.
- Kuloğlu, N. (2001). *Bilgi verici psikolojik danışma ve didaktik bilgi verme programlarının down sendromlu bebeği olan anne-babaların umutsuzluk, gereksinim ve eş ilişkisi düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kumcağız, H. (2007). *Grupla psikolojik danışmanın diyabet hastalarının umutsuzluk düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kuraner, E. (2004). *Askeri Emekli Personelin Umutsuzluk Düzeyleri Ve Psiko-Sosyal Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kutsal, D. ve Bilge, F. (2012). Lise öğrencilerinin tükenmişlik ve sosyal destek düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*. 37(164). 283-297.
- Küçük, Y. (2001). *İşitme Engelli Çocukların Topluma Uyum Sorunları Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Küçüker, S. (2001). Erken Eğitimin Gelişimsel Geriliği Olan Çocukların Anne-Babalarının Stres ve Depresyon Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*. 3(1). 1-11.
- Lee, J., Puig, A., Kim, Y.B., Shin, H., Lee, J.H. and Lee, S.M. (2010). Academic burnout profiles in Korean adolescents. *Stress and Health*. 26(5). 404-416.
- Leonard, C. A. R. (2002). *Quality of school life and attendance in primary schools*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Newcastle, Australia, 2002.
- Maslow, A. (2001). İnsan Olmanın Psikolojisi. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- May, R.W., Bauer, K.N. and Fincham, F.D. (2015). School burnout: Diminished academic and cognitive performance. *Learning and Individual Differences*. 42. 126- 131.
- Mc Cubbin, M. A. (1989). Family strengths in the care of handicapped children: targets for intervention. *Family Relations*. 38(2). 436-442.
- Melges, F.T. and Bowlby, J. (1969). Types of hopelessness in psychopathological process. *Archives of General Psychiatry*. 20(6). 690-699.
- Memduhoğlu, H. B. and Tanhan, F. (2013). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen örgütsel faktörler ölçeğinin geliştirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1). 106-124.
- Mercanlıoğlu, A. Ç., Doğruer, F. N. ve Özerk, H. (2017). The relationship of future academic motivation and hopelessness levels of students of faculty of health sciences with the department to study in. *Journal of Current Researches on Health Sector*. 7(2). 97-116.
- Mollah, S. and Jahan, I. (2012). Emotional intelligence, self-esteem and hopelessness of public university students in Bangladesh. *Bangladesh Psychological Studies*. (22). 16-26.
- Nas, K. ve Sivrikaya, A.H. (2018). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(60). 786-793.
- O'Connor, R.C., Connery, H. and Cheyne, W.M. (2000). Hopelessness: the Role of Depression, Future Directed Thinking and Cognitive Vulnerability. *Psychology, Health and Medicine*. 5(2). 155-162.

- Okioga, C.K. (2013). The Impact of Students' Socio-economic Background on Academic Performance in Universities, a Case of Students in Kisii University College. *American International Journal of Social Science*. 2(2). 38-46.
- Olçay, G. U. (2016). *Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavisi Gören Bireylerde Algılanan Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oruç, S. (2007). *Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ottekin, N. (2009). *Ailelerinden Ayrı Olarak Öğrenim Görmekte Olan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin umutsuzluk ve tükenmişlik düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ege Eğitim Dergisi*. 3(1). 36-48.
- Özgüven, İ. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(7).
- Özgüven, İ. E. (1974). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Özgüven, İ. E. (2002). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özmen, D., Dündar, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. (9). 8-15.
- Özsoy, G. (2019). *8.sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Öztürk, M. (1997). *10-13 Yaşları Arasındaki Çocukların Umutsuzluk ve Yalnızlığın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Page, R. M. (1991). Loneliness as a risk factor in adolescent hopelessness. *Journal of Research in Personality*. 25. 189-195.
- Pakdemir, M. (2011). *Çatışma Yaşanan Bölgelerdeki Üniversite Gençlerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Yordanmasında Sosyal Destek, Travmatik Yaşantılar Ve Dünyaya İlişkin Varsayımların Rolü Ve Çatışma Yaşanmayan Bölgelerdeki Üniversite Gençleri İle Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rainieri W. F. and ark. (1987). Relationship of depression, hopelessness and dysfunctional attitudes to suicidal ideation in psychiatric patients. *Psychological Reports*. 61. 967-975.
- Rideout, E. and Montemuro, M. (1986). Hope, morale and adaptation in patient with chronic heart failure. *J Adv Nursing*. 11. 429-438.

- Rimmerman, A. and Duvdevany, I. (1995). Coping Resources of Mothers of Integrated Pre Schooler swit Developmental Disabilities. *The British Journal of Developmental Disabilities*. 115(1). 90.
- Sabitu, A.O., Babatude, E.G. and Oluwole, A.F. (2012). School Types, Facilities and Academic Performance of Students in Senior Secondary Schools in Ondo State, Nigeria. *International Education Studies*. 56-70.
- Sadık, F. (2002). Sınıf İçindeki Problem Davranışların Nedenleri. *Eğitim Araştırmaları*. 9.
- Saraç, T. (2015). *Ahi Evran Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı Ve Umutsuzluklarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Sarı, B. (2016). *Lise Öğrencisi Ergenlerde (15-19 Yaş) Problem Çözme Becerileri İle Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31(3). 609-627.
- Sarpdağı, Y. (2018). *Epilepsili Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Bakım Yükü Ve Umutsuzluk Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Savi Çakar, F. (2014). Otomatik Düşüncelerin Umutsuzluk Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Benlik Saygısının Aracılık Rolü. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 14(5). 1673-1687.
- Sayar, K. (1991). “*Kendini Gerçekleştirme ve Kendini ifade Etmenin Ötesinde*”, *Sana Ruhtan Soruyorlar*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Seçim, Y.Ö., Alpar, Ö. ve Algür, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık: Akdeniz Üniversitesinde Yapılan Amprik Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(48). 201-215.
- Seibert, G.S., Bauer, K.N., May, R.W. and Fincham, F.D. (2017). Emotion regulation and academic underperformance: The role of school burnout. *Learning and Individual Differences*. 60. 1-9.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Seyis, S., Yazıcı, H. ve Altun, F. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Milli Eğitim Dergisi*. 43(197). 51-63.
- Sezer, A. ve Tokcan, H. (2003). İşbirliğine dayalı öğrenmenin coğrafya dersinde akademik başarı üzerine etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(3). 227-242.
- Silah, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen çeşitli nedenler arasında süreksiz durumluk kaygınının yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 10. 102-115.

- Snyder, C.R. (1994). *The Psychology Of Hope: You Can Get There From Here*. New York: Free Press.
- Snyder, C.R. (1995). Conceptualizing, Measuring And Nurturing Hope. *Journal Of Counseling & Development*. 73. 355-360.
- Soykan, F. ve Gökalp, M. (2020). Akademik Umutsuzluk Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(2). 741-751.
- Soykan, F. ve Gökalp, M. (2020). Çok Boyutlu Kırılganlık Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*. 9(4). 157-165.
- Sümbül, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının duygusal zeka ve umutsuzluk bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sümer, A.S. (2008). *Farklı öz-anlayış (self-compassion) düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinde depresyon anksiyete ve stresin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Konya.
- Sütütemiz, N., Balaban, Ö. ve Okutan, E. Y. (2009). Küresel kriz algısının küçük işletme sahiplerinin psikolojik sağlığına etkisi. *Central Bank Review*. 9(1). 29.
- Şahin, A. (2002). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri üzerine bir araştırma. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 13(13).
- Şahin, B. (2009). *Özel Sektör İşbirlikli Bir Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi (İstanbul İli, Şişli Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, C. (2009). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27. 271-286.
- Şahin, İ., Fırat, N. Ş., Zoraoğlu, Y. R. ve Açıkgöz, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları. *Yeni Dünya Bilimler E-Dergi Akademisi*. 4(4). 1437-1449.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y.R., ve Fırat, N.Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 17(3). 429-452.
- Şama, E. ve Tarım, K. (2007). Öğretmenlerin başarısız olarak algıladıkları öğrencilere yönelik tutum ve davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 5(1). 135-154.
- Şengül, S. ve Güner, P. (2012). İlköğretim matematik öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *X. Ulusal Fen Bilimleri Ve Matematik Kongresi, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde*.
- Şerefli, A. (2003). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Niğde.

- Şevik, Y. (2014). *İlkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkıları*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Üniversitesi, Burdur.
- Şimşek, D. (2015). *Otistik Çocuğu Olan Annelerin Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşek, Z. (2007). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Bireylerin Özel Eğitime Gereksinimi Olmayan Kardeşlerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Tanaka, E., Sakamoto, S., Ono, Y., Fujihara, S. and Kitamura, T. (1996). Hopelessness in A Community Population in Japan. *Journal Of Clinical Psychology*. 52(6). 609– 615.
- Taner, D. (2008). *Öğretmenlerin Umutsuzluk Düzeyi İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tarhan, N. (1998). Ergenlerin sosyometrik statüleri, cinsiyetleri, akademik başarıları, sınıf düzeyleri ve devam ettikleri okulların sosyo-ekonomik statüsü ile yalnızlık duyguları arasındaki ilişki. *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tekin, M. ve Filiz, K. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerinin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 6(1). 27-37.
- Tekin, M. ve Taşgın, Ö. (2008). İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Tel H., Tel H. ve Sabancıoğulları, S. (2006). Evde ve Kurumda Yaşayan 60 Yaş ve Üzeri Bireylerin Günlük Yaşam Aktivitelerini Sürdürme ve Yalnızlık Yaşama Durumu. *Türkiye Geriatri Dergisi*. 9(1). 34-40.
- Tercanlı, N. ve Demir, V. (2012). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Gümüşhane İle Örneği). *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 1(1). 29-40.
- Tetik, S. ve Yurtsever, H. (2018). Ön Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 9(21). 39-56.
- Tosun, B. (2018). *Psikoz Tanısı Alan Erkek Hastaların Eşlerinin; Depresyon, Umutsuzluk Düzeyi Ve Çocukları İle Olan İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tümkaya, S. (2005). Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karlaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3(4). 445-459.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar, Otomatik Düşünceler, Umutsuzluk Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20(2). 77-94.

- Türk Dil Kurumu [TDK] (2018). Erişim: 1 Mart 2020, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>
- Uçaner, B. ve Özçelik, S. (2010). Gazi üniversitesi gazi eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*. 14(42). 341-350.
- Uçaroğlu, I. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Travmatik Yaşantıların, Anksiyete ve Umutsuzluk Düzeyi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ulucan, H. Erol, E. Bektaş, F. ve Yılmaz, İ. (2011). Türkiye'deki profesyonel futbol kulüplerinin alt yapılarındaki antrenörlerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 13(2). 226-232.
- Ulular, G. F. (1997). *Ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan etmenler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Uslu, R. ve Berksun, O. (1993). Yas ve Melankoli. *Kriz Dergisi*. 1(2). 0-0.
- Uzbaş, A. ve Kabasakal, Z. (2013). Öğretmen Adaylarında Umutsuzluk Ve Algılanan Sosyal Destek. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2(1). 19-26.
- Uzbaş, A. (1998). *Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik Davranışlarının Depresyon Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Uzun, N. ve Keleş, Ö. (2010). Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonun Bazı Demografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30 (2). 1-16.
- Ünal, A. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin gelecek ile ilgili umutlarının yapısal eşitlik modelleriyle belirlenmesi*. Master Dissertation. Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir.
- Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2008). Geleceğin Turizmcilerinin Umutsuzluk Tipolojilerinin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(24). 201-219.
- Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*. 14(4). 2093-2127.
- Ünlüer, E. (2009). *2-6 Yaş Arası Otistik Çocuğa Sahip Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Veissman, M. M. (1974). The epidemiology of suicide attempts. *Arch Gen Psychiatry*. 30. 737-746.
- Velioğlu, S. ve Peker, G. (1989). *Depresyonların Psikopatolojisi ile Ego Kavramının İrdelenmesi*. İn Adam, E. eds. Depresif Hastalıklar. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Mezuniyet Sonrası Eğitim Çalışmaları, İstanbul.
- Vidinlioğlu, S. Ö. (2010). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Benlik Algısı ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Wood, D. (2008). *Private vs. Public: The Great Debate*. Erişim: 03.03.2019, <http://www.education.com/magazine/article/private-vs-schools/>
- Yang, H.J. (2004). Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges. *International Journal of Educational Development*. 24(3). 283-301.
- Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2005). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuz, A. (2009). *18-25 Yaş Üniversite Gençliğinde Dini İnanç Ve Umutsuzluk İlişkisi (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yavuz, F. (2006). *Investigating students' motivational traits in science*. Master's Thesis. Middle East Technical University, Ankara.
- Yavuzer, Y., Albayrak, G. ve Keldal, G. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki: Problem Çözme Becerilerinin Aracılık Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33(1). 242-255.
- Yenibaş, R. (2002). *Aile İçi İstismarın Ergenin Umutsuzluk Düzeyi İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, B. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, B. ve Kara, S. B. (2017). Öğretmenlerin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Ulakbilge*. 5(11). 571-587.
- Yıldırım, E. (2017). *Kanser Hastası Yakınlarının Algıladığı Sosyal Destek İle Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18. 167-176.
- Yıldırım, S. (2007). *Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, İ. A. ve Dursun, B. (2014). Gen Bireylerin Umutsuzluk Düzeylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ile İlişkisi: Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO Örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 48-79.
- Yılmaz, Y. E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekaları, sosyal görünüş kaygıları ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Yığıtalp, G. (2012). *Çevresel Asbeste Maruz Kalan Erişkin Bireylerde Kaygı Ve Umutsuzluk Düzeyleri*. Doktora Tezi. Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Yörükoğlu, A. (1989). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2019). Erişim: 1 Nisan 2020, <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zeyrek, E. Y., Gençöz, F., Bergman, Y. and Lester, D. (2009). Suicidality, problem-solving skills, attachment style and hopelessness in Turkish students. *Death Studies*. 33(9). 815-827.
- Zor, E.A. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile iş doyumları, iş yaşam kaliteleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

ÖZ GEÇMİŞ

Fatih SOYKAN 21.12.1995 tarihinde Rize’de doğdu. Samsun Mithatpaşa Anadolu Lisesi’ni okul birinciliğiyle bitirdikten sonra Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Lisans Programı’ndan 2017 yılında mezun oldu. 2018 yılında OMÜ LEE Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programına girdi. Millî Eğitim Bakanlığında Okul Psikolojik Danışmanı olarak görev yapan Fatih SOYKAN, orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları; basketbol, spor, resim, seyahat ve fotoğrafçılıktır.

İletişim Bilgileri

E mail : fatihsoykann@hotmail.com

Telefon : 0 (539) 910 87 50

ORCID ID: 0000-0001-9301-5284

Yayınlanmış Çalışmalar:

1. “Akademik Umutsuzluk Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100.Yıl Eğitim Sempozyumu / Sempozyum Tam Metin Kitabı
2. Soykan, F. ve Gökalp, M. (2020). Akademik Umutsuzluk Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(2). 741-751.
3. Soykan, F. ve Gökalp, M. (2020). Çok Boyutlu Kırılganlık Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*. 9(4). 157-165.

Kazanılan Ödüller, Teşvikler ve Burslar

- 1. Uygulamalı Bilişsel Davranışçı Terapiler Eğitimi (Temel Eğitim+Uygulayıcı Eğitimi)**
- 2. Oyun Terapisi Eğitimi**
- 3. Akıl ve Zeka Oyunları Eğitimi**
- 4. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100.Yıl Eğitim Sempozyumu (Katılım Belgesi)**
- 5. KYK 31. Erkekler Ege Bölgesi Basketbol Turnuvası İkinciliği (Katılım Belgesi, Madalya)**
- 6. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 23. Sıtkı Koçman Rektörlük Kupası Öğrenci Basketbol Turnuvası Erkekler Üçüncülüğü (Madalya)**
- 7. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 23. Rektörlük Kupası Basketbol Katılım Belgesi**
- 8. 1.Dalyan Caretta Run (Katılım Belgesi)**
- 9. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Farabi Değişim Programı 2014/2015 Akademik Yılı Güz ve Bahar Dönemi Öğrenci Katılım Belgesi**
- 10. Liseler Arası 19 Mayıs Bilgi Yarışması İkinciliği (AKS TV, Madalya)**
- 11. Mithatpaşa Anadolu Lisesinde Düzenlenen Sınıflar Arası Bilgi Yarışması Birinciliği (Başarı Belgesi)**
- 12. 1.Arhavi Kaymakamlığı Karate Turnuvası ile T.K.F. 6. Bölge Türkiye Karate Şampiyonası 55 Kilogram 3.lüğü**
- 13. Samsun Okullar Arası Hentbol Dalı Küçükler Kategorisi Birinciliği (Başarı Belgesi)**

EKLER

Ek 1. Etik Kurulu Kararı

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
22.02.2019	2	2019 - 50

KARAR NO: 2019 - 50
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Fatih SOYKAN'ın Doç. Dr. Murat GÖKALP danışmanlığında “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 8807 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Fatih SOYKAN'ın Doç. Dr. Murat GÖKALP danışmanlığında “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

Ek 2. Akademik Umutsuzluk Ölçeği

Bu ölçekten elde edilen sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koymanızdır. Her maddenin karşısında bulunan; (1) Hiçbir Zaman , (2) Nadiren , (3) Genellikle , (4) Her Zaman anlamına gelmektedir.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Genellikle	Her Zaman
1. Bir derste karşılaştığım problemi çözmek adına farklı yollar düşünmeye gayret ederim.	1	2	3	4
2. Dersi anlamakta zorlanırsam öğrenmek için çabalarım.	1	2	3	4
3. Bir ders ne kadar zor olursa olsun çalışarak o dersin üstesinden gelebilirim.	1	2	3	4
4. Akademik eksikliklerimi giderebilmek için gerekli olan uğraşı gösteririm.	1	2	3	4
5. Bir akademik sorunu çözme adına yaptıklarım başarısız ise düzeltmek için çabalarım.	1	2	3	4
6. Çalıştığım halde başarısız olduğum dersle ilgili çaba sarf etmem.	1	2	3	4
7. Önem verdiğim bir ders konusunda hedefe ulaşmak için pek çok yol düşünebilirim.	1	2	3	4
8. Alanımla ilgili ileride iyi yerlere geleceğimi düşünüyorum.	1	2	3	4
9. Alanımın geleceğini aydınlık görüyorum.	1	2	3	4
10. Gelecekte alanımla ilgili çalışmalar yapmayı hedefliyorum.	1	2	3	4
11. Alanımla ilgili her geçen gün daha başarılı olabileceğime inanıyorum.	1	2	3	4
12. Akademik anlamda danışmam gereken herhangi bir konu olduğunda kolaylıkla öğretmenime ulaşıyorum.	1	2	3	4
13. Okulda aldığım eğitimin beni mesleki konuda yetkin konuma getireceğini inanıyorum.	1	2	3	4
14. Ailemin bana sağladığı olanaklar akademik gelişimimdeki motivasyonumu artırır.	1	2	3	4
15. Akademik yaşamımda elde ettiğim kazanımların gelecekte olumlu bir etkisi olacağına inanıyorum.	1	2	3	4
16. Akademik gelişimimi sağlayacak yeterli zamana sahibim.	1	2	3	4

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırma, akademik umutsuzluk düzeylerinizi belirlemek amacı ile düzenlenmiştir. Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koymanızdır. Vereceğiniz tüm yanıtlar gizli tutulacak ve araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Cevaplandığınız bu anketin işleme alınabilmesi için lütfen tüm maddeleri işaretleyiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Fatih Soykan
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: Erkek Kadın
2. Yaşınız: 18-19 20-21 22 ve üzeri
3. Okuduğunuz fakülte/yüksekokul:
4. Sınıf kademeniz: Hazırlık 1 2 3 4 5
5. Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi: Alt Orta Üst
6. Anne baba birlikteliği: Birlikte yaşıyorlar. Ayrı yaşıyorlar.
7. Kardeş sayınız: 1 2 3 4 ve üzeri
8. Kardeş sıranız: Birinci İkinci Üçüncü Dördüncü ve üzeri
9. Akademik başarı puanınız: 100-85 84-70 69-60 59-0

